

Promemoria

Billigare utbyggnad av bredbandsnät

Promemorians huvudsakliga innehåll

I denna promemoria lämnas förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Direktivet syftar till att sänka kostnaderna för utbyggnad av nät för såväl fast som trådlöst bredband. Detta genom att befintlig fysisk infrastruktur används för utbyggnad, genom en ökad samordning av bygg- och anläggningsprojekt och genom att byggnader utrustas med infrastruktur för att underlätta installation av bredband.

I promemorian föreslås att en ny lag införs, lag om åtgärder för billigare utbyggnad av bredbandsnät. Vidare föreslås ändringar i väglagen, ledningsrättslagen, lagen om elektronisk kommunikation och i plan- och bygglagen.

Enligt den nya lagen ska den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller viss infrastruktur vara skyldig att under vissa förutsättningar låta den som bygger ut bredbandsnät få tillträde till infrastrukturen. Även den som utför ett bygg- eller anläggningsprojekt som finansieras helt eller delvis med offentliga medel ska i vissa fall vara skyldig att samordna projektet med utbyggnad av bredbandsnät. Lagen innehåller även bestämmelser om tvistlösning och tillsyn. Enligt lagen ska det finnas en informationspunkt genom vilken den som bygger ut bredbandsnät ska kunna få kännedom om befintlig fysisk infrastruktur och om planerade och pågående bygg- och anläggningsprojekt.

Genom den föreslagna ändringen i lagen om elektronisk kommunikation införs en skyldighet att under vissa förutsättningar ge tillträde till en byggnad för anläggning av ett nät så att abonnenter i byggnaden ska kunna ansluta sig till bredband.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Innehållsförteckning

1	Lagtext.....	5
1.1	Förslag till lag om åtgärder för billigare utbyggnad av bredbandsnät.....	5
1.2	Förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948).....	11
1.3	Förslag till lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144).....	12
1.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.....	14
1.5	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).....	16
1.6	Förslag till förordning om ändring i plan- och byggförordningen (2011:338).....	17
2	Bakgrund och utgångspunkter.....	19
2.1	Inledning.....	19
2.2	Den digitala agendan för Europa.....	20
2.3	Tillgången till höghastighetsbredband.....	20
2.4	Direktiv om att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsbredband.....	21
3	Gällande rätt.....	23
4	En ny lag införs.....	26
5	Syfte och definitioner m.m.....	28
5.1	Syfte med lagen.....	28
5.2	Förhållandet till lagen om elektronisk kommunikation.....	28
5.3	Ersätter inte prövning enligt annan lag.....	29
5.4	Definitioner.....	29
5.5	Undantag för försvar och polis.....	32
6	Tillträde till fysisk infrastruktur.....	33
6.1	Skyldighet att medge tillträde.....	33
6.2	Tvistlösning.....	40
6.3	Rätt att ge tillträde till infrastruktur.....	42
6.4	Tillgång till utrymme och rätt till egendomsskydd för andra än nätinnehavaren.....	42
7	Samordning av bygg- och anläggningsprojekt.....	46
7.1	Skyldighet att samordna bygg- och anläggningsprojekt.....	46
7.2	Undantag för vissa bygg- och anläggningsprojekt.....	49
7.3	Tvistlösning.....	50
8	Information och öppenhet.....	52
8.1	En informationspunkt.....	52
8.2	Ansvar för informationspunkten.....	53
8.3	Skyldighet att lämna information till informationspunkten.....	56

8.3.1	Skyldighet för nätinnehavaren att lämna information om befintlig fysisk infrastruktur	56
8.3.2	Offentliga organ som inte är nätinnehavare.....	59
8.4	Undersökning av infrastruktur på plats	61
8.5	Generella undantag behövs inte.....	62
8.6	En bestämmelse om förbud mot att röja uppgifter behövs inte.....	63
8.7	Öppenhet och insyn avseende bygg- och anläggningsprojekt	64
8.7.1	Skyldighet att lämna information	64
8.7.2	Undantag för vissa bygg- och anläggningsprojekt	66
8.8	Tvistlösning	67
8.9	Avgift för användning av informationspunkten	68
9	Tillstånd för utbyggnad av bredbandsnät	70
9.1	Inget samlat ansökningsförfarande.....	70
9.2	Tidsgräns för tillståndsprövning.....	71
9.3	Skadestånd behöver inte regleras särskilt	73
10	Krav på infrastruktur i byggnader	74
11	Tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader	77
11.1	Rätt att bygga ut nät.....	77
11.2	Skyldighet att ge tillträde till fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i en byggnad.....	78
11.3	Förpliktelse att ge tillträde till en byggnad som saknar fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation.....	85
12	Tvistlösning.....	88
12.1	Tvistlösningsmyndighet	88
12.2	Avgift för tvistlösning enligt den nya lagen	91
13	Tillsyn.....	94
13.1	Tillsynsmyndighet och inhämtande av uppgifter	94
13.2	Avgift för tillsyn	95
14	Överklagande	96
15	Ikraftträdande.....	97
16	Konsekvenser vid genomförande av utbyggnadsdirektivet.....	97
16.1	Syftet är att sänka kostnaderna för bredbandsutbyggnad.....	97
16.2	Regler som föreslås införas	99
16.3	Uppgifter om vilka som berörs av regleringen.....	102
16.4	Finansiella konsekvenser avseende förslag om informationspunkt, tvistlösning och tillsyn	103
16.4.1	Kostnadsdrivande förslag	103
16.4.2	Finansiering	105

16.5	Övrigt ifråga om konsekvenser av förslagen	106
16.6	Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande	108
16.7	Informationsinsatser	109
17	Författningskommentar	110
17.1	Förslaget till lag om åtgärder för billigare utbyggnad av bredbandsnät	110
17.2	Förslaget till lag om ändring i väglagen (1971:948)	120
17.3	Förslaget till lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144)	121
17.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation	121
17.5	Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	124
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014	125

1 Lagtext

1.1 Förslag till lag om åtgärder för billigare utbyggnad av bredbandsnät

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att främja billigare utbyggnad av bredbandsnät. Lagen innehåller bestämmelser till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.

Bestämmelser med anledning av direktivets genomförande finns även i väglagen (1971:948), ledningsrättslagen (1973:1144), lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation och plan- och bygglagen (2010:900).

2 § I denna lag avses med

bredbandsnät: elektroniskt kommunikationsnät som kan leverera tjänster för bredband med hastighet om minst 30 Mbit/s,

bredbandsutbyggare: den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät och som avser att anlägga eller bygga ut ett bredbandsnät,

fysisk infrastruktur: passiva nätdelar som är avsedda att rymma andra nätdelar utan att själva bli aktiva, såsom kanalisationer, master, tillsynsbrunnar, kopplingskåp, byggnader, ingångar till byggnader, antenninstallationer, torn och stolpar,

nätinnehavare: den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av

1. en transporttjänst eller

2. en tjänst för produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning eller vatten.

3 § Utöver vad som följer av 5 kap. 2 § gäller inte denna lag Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

4 § Bestämmelserna i denna lag ersätter inte föreskrifter om prövning enligt annan lag.

5 § Denna lag ska inte tillämpas i fråga om tillträde om en bredbandsutbyggare kan begära tillträde till viss fysisk infrastruktur med stöd av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation eller beslut fattade med stöd av den lagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, i den ursprungliga lydelsen.

6 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva tvister (*tvistlösningsmyndighet*) och utöva tillsyn (*tillsynsmyndighet*) enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

7 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ansvara för informationspunkten enligt 4 kap. 1 §.

2 kap. Tillträde till fysisk infrastruktur

1 § En nätinnehavare ska mot marknadsmässig ersättning och på skäliga villkor i övrigt medge tillträde till fysisk infrastruktur på begäran av en bredbandsutbyggare.

Nätinnehavaren får neka sådant tillträde om det inte är rimligt att begäran medges med hänvisning till omständigheter såsom

1. den fysiska infrastrukturens tekniska lämplighet för tillträde,
2. brist på utrymme i den fysiska infrastrukturen,
3. personlig säkerhet och folkhälsa,
4. risk för skada för allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt,
5. driftsäkerhet för befintligt nät,
6. risk för att andra tjänster som infrastrukturen används för störs, eller
7. tillgång till alternativt tillträde som nätinnehavaren erbjuder på skäliga villkor.

2 § En begäran om tillträde ska lämnas till nätinnehavaren, vara skriftlig och innehålla en redogörelse och en tidsplan för anläggandet eller utbyggnaden av bredbandsnätet i de delar som är relevanta för tillträdet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran enligt första stycket.

3 § Nätinnehavaren ska senast två månader från mottagandet av en fullständig begäran enligt 2 § skriftligen meddela bredbandsutbyggaren om tillträde medges eller nekas. Meddelandet ska innehålla nätinnehavarens villkor för tillträde eller skälen för att tillträde nekas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras.

4 § Om en överenskommelse om tillträde inte har nåtts får en part hänskjuta frågan till tvistlösningsmyndigheten för avgörande.

Twistlösningsmyndigheten ska så snart som möjligt besluta i tvisten. Beslutet ska meddelas senast fyra månader från det att begäran kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

3 kap. Samordning av bygg- och anläggningsprojekt

1 § En nätinnehavare som utför ett bygg- eller anläggningsprojekt som finansieras helt eller delvis med offentliga medel ska på skäligen villkor medge samordning av projektet och en bredbandsutbyggares projekt, om bredbandsutbyggaren begär det. Nätinnehavaren får neka samordning om det inte är rimligt att begäran medges.

Skyldigheten enligt första stycket gäller inte bygg- och anläggningsprojekt

1. av mindre betydelse,
2. som avser fysisk infrastruktur som stöder samhällsviktig verksamhet och verksamhetens funktion kan påverkas negativt av en samordning, eller
3. om en samordning kan skada allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt.

2 § En begäran om samordning ska lämnas till nätinnehavaren, vara skriftlig och innehålla en redogörelse för bredbandsutbyggarens bygg- eller anläggningsprojekt i de delar som är relevanta för samordningen. En sådan begäran ska lämnas senast en månad innan nätinnehavaren ansöker om nödvändiga tillstånd hos behöriga myndigheter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran enligt första stycket.

3 § Nätinnehavaren ska senast en månad från mottagandet av en fullständig begäran enligt 2 § skriftligen meddela bredbandsutbyggaren om samordning medges eller nekas. Meddelandet ska innehålla nätinnehavarens villkor för samordning eller skälen för att samordning nekas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras.

4 § Om en överenskommelse om samordning inte har nåtts får en part hänskjuta frågan till tvistlösningsmyndigheten.

Tvistlösningsmyndigheten ska så snart som möjligt besluta i tvisten. Beslutet ska meddelas senast två månader från det att en begäran kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

4 kap. Information

1 § Det ska finnas en informationspunkt genom vilken information om nätinnehavarens befintliga fysiska infrastruktur samt planerade och pågående bygg- och anläggningsprojekt kan göras tillgänglig elektroniskt för bredbandsutbyggare.

Informationspunkten ska innehålla information om tillstånd som kan behövas för utbyggnad av bredbandsnät och om hur man söker dessa tillstånd.

2 § En nättinnehavare ska göra följande grundläggande information om fysisk infrastruktur tillgänglig via informationspunkten:

1. infrastrukturens lokalisering,
2. typ av infrastruktur och nuvarande användning, och
3. kontaktuppgifter till nättinnehavaren.

Nättinnehavaren ska uppdatera informationen inom två månader från det att en förändring inträffat.

Nättinnehavaren ska på begäran av en bredbandsutbyggare lämna den närmare information som behövs för att bredbandsutbyggaren ska kunna utforma en begäran om tillträde enligt 2 kap. 1 §. Informationen ska lämnas på skäliga villkor och utan onödigt dröjsmål.

Av begäran enligt tredje stycket ska det framgå vilket geografiskt område som begäran avser och som är aktuellt för utbyggnad av bredbandsnät.

3 § En nättinnehavare ska på begäran medge att en bredbandsutbyggare på plats undersöker sådan fysisk infrastruktur som bredbandsutbyggaren kan komma att begära tillträde till enligt 2 kap. 1 §. En sådan undersökning ska ske på skäliga villkor. Nättinnehavaren får neka undersökning om det inte är rimligt att begäran medges.

En begäran om undersökning ska vara skriftlig och innehålla en redogörelse för vilken fysisk infrastruktur som begäran avser.

Om en begäran enligt första stycket medges ska undersökningen ske inom en månad från det att begäran togs emot.

4 § En nättinnehavare som har en skyldighet enligt 3 kap. 1 § ska göra följande information om ett planerat eller pågående bygg- eller anläggningsprojekt tillgänglig via informationspunkten:

1. lokalisering och typ av projekt,
2. berörda delar av nätet,
3. beräknat datum för inledning av projektet och den tid projektet kan beräknas pågå, och
4. kontaktuppgifter till nättinnehavaren.

Informationen ska göras tillgänglig sex månader innan tillstånd söks hos behöriga myndigheter. Om det finns särskilda skäl får informationen lämnas vid en senare tidpunkt, dock senast en månad innan tillstånd söks.

Nättinnehavaren ska uppdatera informationen senast två veckor från det att en förändring har inträffat.

5 § En nättinnehavare som har fått eller sökt tillstånd till ett bygg- eller anläggningsprojekt, eller som förväntas söka ett sådant tillstånd de kommande sex månaderna, ska på begäran ge en bredbandsutbyggare tillgång till sådan information som anges i 4 §.

En sådan begäran ska vara skriftlig och ange vilket geografiskt område som begäran avser och som är aktuellt för utbyggnad av bredbandsnät.

Nättinnehavaren ska på skäliga villkor göra informationen tillgänglig via informationspunkten inom två veckor från det att begäran togs emot.

Nättinnehavaren ska uppdatera informationen senast två veckor från det att en förändring har inträffat.

Skyldigheten enligt första stycket gäller inte om nättinnehavaren gjort den begärda informationen tillgänglig elektroniskt på annat sätt.

6 § Skyldigheterna i 4 och 5 §§ gäller inte för bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse.

7 § Nätinnehavaren får begränsa tillgång till information eller undersökning enligt detta kapitel till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till

1. nätets driftsäkerhet,
2. allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt,
3. folkhälsan, eller
4. affärs- eller driftsförhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

8 § Om parterna inte kan komma överens i fråga om utlämnande av information eller undersökning enligt detta kapitel får en part hänskjuta frågan till tvistlösningsmyndigheten.

Tvistlösningsmyndigheten ska så snart som möjligt besluta i tvisten. Beslutet ska meddelas senast två månader från det att begäran kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheterna att lämna information enligt 2, 4 och 5 §§ ska fullgöras.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation att betala avgift för informationspunkten. Avgifterna disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

5 kap. Övriga bestämmelser

1 § Tvistlösningsmyndigheten får förelägga en part att tillhandahålla myndigheten de uppgifter och handlingar som behövs för att pröva en tvist enligt denna lag.

Föreläggandet får förenas med vite.

2 § Tvistlösningsmyndigheten ska samråda med Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i ärenden som rör totalförsvaret och med Säkerhetspolisen i ärenden som rör Sveriges säkerhet i övrigt.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation att betala avgift för tvistlösning enligt

denna lag. Avgifterna disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

4 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som har skyldigheter enligt denna lag att tillhandahålla myndigheten de upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av efterlevnaden av lagen.

Föreläggandet får förenas med vite.

5 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att skyldigheterna i denna lag eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen ska följas.

Förelägganden och förbud får förenas med vite.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation att betala avgift för tillsyn enligt denna lag. Avgifterna disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

7 § En myndighets beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

8 § Ett beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska gälla omedelbart, om inte annat har bestämts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

1.2 Förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om väglagen (1971:948) att 44 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

44 §²

Inom ett vägområde får inte utan väghållningsmyndighetens tillstånd

1. dras elektriska ledningar, vattenledningar eller andra ledningar,
2. utföras arbeten på en redan dragen ledning.

Väghållningsmyndigheten får meddela de föreskrifter om arbetet och om rätt till upplag eller annan anordning som behövs med hänsyn till vägens bestånd, drift eller brukande.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte när tillstånd har meddelats enligt annan lag eller författning och anmälan om arbetet har gjorts hos väghållningsmyndigheten.

Om det på grund av inträffad skada krävs skyndsam reparation av en ledning som har dragits inom ett vägområde får arbetet påbörjas utan tillstånd eller anmälan. Ledningens ägare *skall* i så fall snarast underrätta väghållningsmyndigheten om arbetet.

Om det på grund av inträffad skada krävs skyndsam reparation av en ledning som har dragits inom ett vägområde får arbetet påbörjas utan tillstånd eller anmälan. Ledningens ägare *ska* i så fall snarast underrätta väghållningsmyndigheten om arbetet.

Om tillstånd enligt första stycket begärs för ledningar som ingår eller kommer att ingå i ett allmänt kommunikationsnät ska väghållningsmyndigheten meddela beslut inom fyra månader från det att ansökan kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. Överskrids denna tid, ska parterna underrättas om orsakerna till detta.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 1987:459.

1.3 Förslag till lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om ledningsrättslagen (1973:1144) dels att 11 a § ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 23 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 a §²

Lantmäterimyndigheten får förordna att ledningsrättshavaren har rätt att låta någon annan dra fram och använda ytterligare ledningar inom det upplåtta utrymmet. Ett sådant förordnande får meddelas endast om

1. den ytterligare ledningen är av det slag som anges i 2 § första stycket 1, och

2. det med hänsyn till ledningens beskaffenhet finns ett behov av en sådan rätt.

Lantmäterimyndigheten får ge ledningsrättshavaren rätt att låta någon annan dra fram och använda ytterligare ledningar inom det upplåtta utrymmet. En sådan rätt får, i fråga om ledningsrätt för en anordning som anges i 2 a §, avse ledningsframdragning av annan även om ledningsrättshavaren inte har dragit fram en egen ledning inom det upplåtta utrymmet.

Ett beslut enligt första stycket får meddelas endast om

1. den ledning som någon annan än ledningsrättshavaren ska dra fram och använda är av det slag som anges i 2 § första stycket 1,

2. det med hänsyn till ledningens beskaffenhet finns ett behov av en sådan rätt, och

3. beslutet är förenligt med 6–11 §§.

Vid prövningen av en fråga enligt första stycket skall bestämmelserna i 6–11 §§ tillämpas.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2006:43

Om lantmäterimyndigheten har meddelat ett sådant *förordnande* som avses i första stycket, får ledningsrättshavaren själv dra fram och använda en sådan ledning som avses i *förordnandet* i stället för att låta någon annan göra det.

Om lantmäterimyndigheten har meddelat ett sådant *beslut* som avses i första stycket, får ledningsrättshavaren själv dra fram och använda en sådan ledning som avses i *beslutet* i stället för att låta någon annan göra det.

23 a §

Beslut i en förrättning som avser en ledning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål eller en anordning enligt 2 a § för framdraging av en ledning av det slag som nu nämnts ska meddelas inom fyra månader från det att ansökan kom in till lantmäterimyndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. Överskrids denna tid, ska parterna underrättas om orsakerna till detta.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

dels att 7 kap. 10 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 4 kap. 13 b och 13 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

13 b §

Den som äger eller annars råder över fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i en byggnad är skyldig att, mot marknads-mässig ersättning och på skäliga villkor i övrigt, uppfylla rimliga krav på tillträde till infrastrukturen för anläggning av ett elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet. Skyldigheten gäller endast om anläggning av ytterligare infrastruktur bedöms olönsam eller fysiskt ogenomförbar.

Skyldigheten i första stycket gäller inte om tillträde redan ges till ett befintligt elektroniskt kommunikationsnät i byggnaden med hög kapacitet på skäliga villkor och slutanvändarna inte kan anses gynnas av ett tillträde till byggnadens fysiska infrastruktur för elektronisk kommunikation.

13 c §

Om en byggnad saknar sådan infrastruktur som avses i 13 b § får den som äger byggnaden, efter ansökan av en operatör, förpliktas att ge operatören tillträde till byggnaden för att anlägga ett elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet fram till en abonnent som har gett sitt godkännande.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, i den ursprungliga lydelsen.

*Tillträde ska ske mot marknads-
mässig ersättning och på villkor
att operatören begränsar inverkan
på byggnaden.*

7 kap.

10 §²

Uppkommer det en tvist mellan dem som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster eller tillhörande tjänster, eller mellan en sådan aktör och ett företag som drar nytta av en skyldighet i fråga om samtrafik eller andra former av tillträde, får en part hänskjuta tvisten för avgörande av tillsynsmyndigheten, om

Uppkommer det en tvist mellan dem som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster eller tillhörande tjänster, eller mellan en sådan aktör och ett företag som drar nytta av en skyldighet i fråga om samtrafik eller andra former av tillträde, *eller om en överenskommelse om tillträde enligt 4 kap. 13 b § inte nåtts inom två månader från det att en begäran mottagits*, får en part hänskjuta tvisten för avgörande av tillsynsmyndigheten, om

1. tvisten har samband med skyldigheter som följer av denna lag eller av föreskrifter, tillståndsvillkor eller beslut om förpliktelser som meddelats med stöd av lagen eller som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 531/2012 eller av rättsakter som avses i 1 § andra stycket eller 3 a §, eller

2. tvisten i övrigt rör villkor för samtrafik eller andra former av tillträde.

Myndigheten ska så snart som möjligt besluta i de frågor som tvisten gäller. Beslutet ska meddelas senast fyra månader från det att begäran kom in till myndigheten, om längre tid inte är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

Myndigheten ska så snart som möjligt besluta i de frågor som tvisten gäller. Beslutet ska meddelas senast fyra månader, *eller om tvisten gäller tillämpningen av 4 kap. 13 b § senast två månader*, från det att begäran kom in till myndigheten, om längre tid inte är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

² Senaste lydelse 2014:211.

1.5 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs¹ att 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

4 §

Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om

1. bärförmåga, stadga och beständighet,
2. säkerhet i händelse av brand,
3. skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön,
4. säkerhet vid användning,
5. skydd mot buller,
6. energihushållning och värmeisolering,
7. lämplighet för det avsedda ändamålet,
8. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, *och*

9. hushållning med vatten och avfall.

9. hushållning med vatten och avfall, *och*

10. bredbandsanslutning.

Vad som krävs för att ett byggnadsverk ska anses uppfylla första stycket framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.
 2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ansökningar och anmälningar som har gjorts före den 1 januari 2017.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, i den ursprungliga lydelsen.

1.6 Förslag till förordning om ändring i plan- och byggförordningen (2011:338)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om plan- och byggförordningen dels att 10 kap. 3 § ska ha följande lydelse, dels att det i förordningen ska införas en ny paragraf, 3 kap. 20 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

20 a §

För att uppfylla det krav på bredbandsanslutning som anges i 8 kap. 4 § första stycket 10 plan- och bygglagen (2010:900) ska

1. en byggnad vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att lägenheterna lätt kan anslutas till ett bredbandsnät, och

2. ett flerfamiljshus vara utrustat med en accesspunkt i eller utanför byggnaden.

Första stycket gäller inte byggnader som används för totalförsvarets ändamål eller som annars är av vikt för Sveriges säkerhet. Första stycket 1 gäller inte heller fritidshus, komplementbyggnader eller komplementbostadshus.

10 kap.

3 §

Boverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om

1. egenskapskrav avseende bärförmåga, stadga och beständighet i 3 kap. 7 §,
2. egenskapskrav avseende säkerhet i händelse av brand i 3 kap. 8 §,
3. egenskapskrav avseende skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö i 3 kap. 9 §,
4. egenskapskrav avseende säkerhet vid användning i 3 kap. 10 §,
5. särskilda säkerhetskrav avseende redan uppförda byggnader i 3 kap. 11 och 12 §§,
6. egenskapskrav avseende skydd mot buller i 3 kap. 13 §,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, i den ursprungliga lydelsen.

7. egenskapskrav avseende energihushållning och värmeisolering i 3 kap. 14 och 15 §§,

8. egenskapskrav avseende lämplighet för det avsedda ändamålet i 3 kap. 17 §§,

9. egenskapskrav avseende tillgänglighet och användbarhet i 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen (2010:900) och 3 kap. 18 och 19 §§,

10. egenskapskrav avseende hushållning med vatten i 3 kap. 20 §,

11. egenskapskrav avseende hushållning med avfall i 8 kap. 4 § första stycket 9 plan- och bygglagen, och

12. egenskapskrav avseende bredbandsanslutning i 3 kap. 20 a §, och

12. genomförande av egenskapskraven vid senare tidpunkt i 3 kap. 21 §.

13. genomförande av egenskapskraven vid senare tidpunkt i 3 kap. 21 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2 Bakgrund och utgångspunkter

2.1 Inledning

Användningen av it och internet ökar stadigt inom alla delar av samhället och är sammantaget vår tids mest revolutionerande innovation. Med hjälp av digitaliseringen kan traditionella arbetsmetoder förändras, nya tjänster utvecklas och affärsmodeller utvecklas. Denna samhällsförändring har dock bara inletts och utvecklingen kommer att fortsätta. Digitaliseringen behövs för att möta utmaningar på flera samhällsområden på såväl internationell som nationell nivå. Den digitala ekonomin skapar även möjligheter för ökad handel över nationsgränser. Digitaliseringen är en viktig pusselbit för i princip alla sektorer i en modern och innovativ ekonomi och av strategisk betydelse för den sociala och territoriella sammanhållningen. Därför måste alla medborgare såväl som den privata och offentliga sektorn ha möjlighet att delta i den digitala ekonomin.

Grunden för det digitala samhället är en robust bredbandsinfrastruktur som kan leverera höga överföringshastigheter. En utgångspunkt för den europeiska bredbandspolitiken är att de investeringar som krävs för att få bredbandsnäten på plats i första hand ska göras av kommersiella aktörer. Lagstiftningen ska således syfta till att skapa goda marknadsförutsättningar och undanröja hinder för utvecklingen. Det handlar bl.a. om att se till att det finns en relevant reglering som stimulerar investeringar i bredband och som säkerställer en effektiv konkurrens.

Det övergripande målet är att Sverige ska ha bredband i världsklass. En hög användning av it och internet är bra för Sverige både vad gäller tillväxt, konkurrenskraft och innovationsförmåga. Det bidrar till utvecklingen av ett hållbart samhälle. Enligt det riksdagsbundna målet bör alla hushåll och företag ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska kommunikationstjänster och service via bredband¹.

Sverige har en stark position vad gäller it-användning och bredband och är på god väg att nå regeringens mål för bredbandsutbyggnad och målen i den digitala agendan för Europa, se avsnitt 2.2. Internationellt sett har Sverige en fortsatt ställning som ett av världens mest digitaliserade länder. Detta har under det senaste decenniet bekräftats i en rad olika mätningar och index. Nämnas kan bl.a. Network Readiness Index (2014) som mäter de nationella förutsättningarna för it:s utveckling och spridning där Sverige placerades på tredje plats. I Internationella Teleunionens rapport *Measuring the Information Society Report 2014* där ländernas utveckling inom it-området jämförs hamnade Sverige på tredje plats efter Danmark och Korea.

¹ Prop. 2011/12:1, utg.omr.22, bet. 2011/12:TU1, rskr. 2011/12:87.

2.2 Den digitala agendan för Europa

Europeiska unionens medlemsstater har ställt sig bakom målen i Den digitala agendan för Europa – Drivkraft för den europeiska digitala tillväxten². Agendan ställer upp tre mål; senast år 2013 bör alla i Europa ha tillgång till grundläggande bredband³, en strävan efter att alla i Europa senast år 2020 bör ha tillgång till internethastigheter på över 30 Mbit/s och att minst 50 procent av de europeiska hushållen ska abonnera på internetförbindelser på över 100 Mbit/s år 2020.

Den digitala agendan är ett av sju huvudinitiativ inom ramen för den övergripande strategin för tillväxt 2010–2020; ”Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla”. I agendan beskrivs den nyckelroll som användningen av informations- och kommunikationsteknik måste ha för att Europa ska kunna uppnå sina ambitioner för 2020. Syftet med agendan är att lägga upp en plan för hur man kan maximera informations- och kommunikationsteknikens sociala och ekonomiska potential, i synnerhet internet, som ett mycket viktigt medium för ekonomisk och samhällelig verksamhet: för affärer, arbete, förströelse, kommunikation och yttrandefrihet.

2.3 Tillgången till höghastighetsbredband

Post- och telestyrelsens (PTS) *Bredbandskartläggning för 2013* visar att i stort sett samtliga hushåll och företag (99,9 procent) i landet har tillgång till grundläggande bredband. Dessutom har de senaste årens fiberutbyggnad medfört en ökad tillgång till bredband med hög överföringskapacitet. I oktober 2013 hade 57 procent av alla hushåll och företag i Sverige tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. Det är en ökning med fyra procentenheter från samma tidpunkt året före. Tillgången till mobila bredbandstjänster ökar, störst är ökningen i områden utanför tätort och småort. I oktober 2013 hade 99 procent av alla hushåll och företag i Sverige tillgång till bredband via 4G. Motsvarande siffra för hushåll och företag utanför tätort och småort var 96 procent, vilket är en ökning med 16 procentenheter från oktober 2012. Bredbandskartläggningen visar också att ca 72 procent av befolkningen i Sverige hade tillgång till bredband om minst 30 Mbit/s i oktober 2013. Sammantaget bedöms förutsättningarna för att uppnå målen i såväl regeringens bredbandsstrategi som den digitala agendan för Europa vara mycket goda.

Samtidigt kan det konstateras att tillgången till höghastighetsbredband avtar i takt med att de geografiska avstånden ökar. För att den positiva utvecklingen ska fortsätta krävs således att alla parter på bredbandsområdet tar ansvar; både användare av it, marknadens aktörer och den offentliga sektorn.

² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén. En digital agenda för Europa KOM(2010)245 slutlig.

³ EU-kommissionen avser med detta att det ska finnas en samhällsomfattande bredbandstäckning som baseras på en kombination av fasta och trådlösa nät.

Elektroniska kommunikationer ska vara effektiva, säkra och robusta samt tillgodose användarnas behov. De elektroniska kommunikationerna ska i första hand tillhandahållas genom en väl fungerande marknad, men staten ska ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart tillgodoses av marknaden.

Tillgången till höghastighetsbredband ökar och utvecklingen går mot att konsumenterna efterfrågar allt högre överföringshastigheter. Enligt PTS *Bredbandskartläggning för 2013* har andelen hushåll som har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s och som abonnerar på en sådan bredbandstjänst ökat från 19 till 36 procent under perioden 2010–2013. Enligt PTS *Svensk telemarknad första halvåret 2014* ökar bredbandsabonnemang med höga hastigheter. Den sista juni 2014 fanns 1,1 miljoner abonnemang med hastigheter på 100 Mbit/s eller mer nedströms. Antalet abonnemang med 100 Mbit/s eller mer uppströms ökade kraftigt och uppgick till 634 000 vid samma tidpunkt. Efterfrågan av tjänster som kräver högre bredbandshastigheter driver utvecklingen av sådana tjänster. Det finns även ett omvänt förhållande som innebär att utbudet av alltmer avancerade tjänster stadigt växer vilket i sin tur driver efterfrågan. Det handlar dock inte bara om att tjänsterna kräver högre överföringskapacitet, utan även om att den samtidiga användningen av bredbandet ökar. Hushållens bredband ska räckas till flera personer som samtidigt utnyttjar olika tjänster. Dessutom ställer hushållen allt större kvalitetskrav vilket också påverkar behovet av överföringskapacitet. Mot bakgrund av detta och den utveckling som hittills skett talar de flesta prognoser för ett kraftigt ökat behov av överföringskapacitet inom de kommande åren.

2.4 Direktiv om att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsbredband

Som ett led i arbetet med att uppfylla målen i den digitala agendan för Europa presenterade Europeiska kommissionen i mars 2013 ett förslag till förordning om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Efter förhandlingar av förslaget antog Europaparlamentet och rådet i maj 2014 rättsakten i form av ett direktiv: Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation (i denna promemoria benämnt utbyggnadsdirektivet, i andra sammanhang ofta kallat grävdirektivet). Det övergripande syftet med direktivet är att sänka kostnader för utbyggnad av höghastighetsbredband, vilket i sin tur också bidrar till digitaliseringen av den offentliga sektorn och därigenom möjliggör en digital hävstångseffekt inom alla ekonomiska sektorer. Direktivet utgör även ett led i förverkligandet av EU:s Inremarknadsakt II, Tillsammans för ny tillväxt⁴. I akten betonas det att åtgärder som vidtas för att sänka kostnader och öka

⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén. Inremarknadsakt II. Tillsammans för ny tillväxt. KOM(2012)573/3

effektiviteten vid utbyggnaden av höghastighetsbroadband är centrala för att skapa en digital inre marknad. Vidare understryks att det trots framsteg fortfarande investeras för lite i utbyggnaden av höghastighetsbroadband och att utbyggnaden kan skyndas på genom att undvika onödigt höga investeringskostnader.

I utbyggnadsdirektivet fastställs minimirättigheter och minimiskyldigheter som är tillämpliga i hela EU för att främja utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och samordning mellan olika sektorer i linje med den digitala agendan för Europa. Direktivet innehåller bestämmelser som ska åstadkomma ett effektivare utnyttjande av olika typer av befintlig infrastruktur för broadband, effektivare tillståndsprocesser för att anlägga nät samt ökad möjlighet till samförläggning av infrastruktur. Detta ska leda till billigare och snabbare utbyggnad av bredbandsnät. Bestämmelserna i direktivet ska dock inte påverka vad som gäller enligt de direktiv som redan finns på telekomområdet. För svensk del innebär det förenklat att vad som gäller enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) inte ska påverkas, se avsnitt 5.2. I huvudsak är det genom den lagen som Sverige har genomfört direktiven på telekomområdet, se avsnitt 3.

Utbyggnadsdirektivet täcker fem huvudsakliga områden:

1) *Tillträde till befintlig fysisk infrastruktur* – bestämmelser om rättighet och skyldighet att ge tillträde till befintlig infrastruktur av olika typer ska öka möjligheten till gemensamt utnyttjande av befintlig infrastruktur och därmed minska kostnaderna för grävning i samband med utbyggnad av höghastighetsnät. Direktivets bestämmelser riktar sig därför inte bara till tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät utan också till innehavare av annan infrastruktur som t.ex. infrastruktur som används för el- eller transporttjänster.

2) *Samordning av bygg- och anläggningsprojekt* – ökade möjligheter till samordning av bygg- och anläggningsprojekt ska ge betydande besparingar och begränsa olägenheterna för det område som påverkas av utbyggnaden av höghastighetsnät.

3) *Öppenhet och insyn* – bestämmelser om öppenhet och insyn ska ge nödvändig information inför ett eventuellt tillträde och samordning av bygg- och anläggningsprojekt. En informationspunkt ska etableras där information kan tillgängliggöras.

4) *Utrustning i byggnader och tillträde till utrustning* – bestämmelser om hur såväl nyproducerade byggnader som byggnader som genomgår renoveringar ska utrustas i syfte att minska kostnaderna för utrustning av höghastighetsbroadband till sådana hus och om tillträde till sådan utrustning.

5) *Tillståndsprocesser* – information om nödvändiga tillstånd ska underlätta för den som vill bygga ett höghastighetsnät och en tidsgräns inom vilken tillstånd ska meddelas ska påskynda processen.

3 Gällande rätt

I promemorian diskuteras utbyggnadsdirektivet i förhållande till flera olika svenska författningar. I detta kapitel redogörs närmare för vissa bestämmelser i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK), i ledningsrättslagen (1973:1144) och i plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

I lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK) finns bestämmelser om elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster och om annan radioanvändning. I huvudsak är det genom LEK som EU:s regelverk för elektronisk kommunikation har genomförts. Regelverkets centrala delar består av fem direktiv:

- Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektivet),
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektivet),
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektivet),
- Europaparlamentets och rådets direktiv av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktivet om samhällsomfattande tjänster), och
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktivet om integritet och elektronisk kommunikation).

I artikel 8 i ramdirektivet anges de syften som EU:s regelverk för elektroniska kommunikationer ska uppnå. Där framgår bl.a. att de nationella regleringsmyndigheterna ska främja konkurrens vid tillhandahållandet av elektroniska kommunikationstjänster samt tillhörande faciliteter och tjänster.

Allmänt om lagen

Enligt 1 kap. 1 § LEK syftar lagen till att enskilda och myndigheter ska få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte när det gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Syftet ska främst uppnås genom att konkurrensen och den internationella harmoniseringen främjas. Post- och telestyrelsen (PTS) är den myndighet som tar emot anmälningar, prövar ansökningar, handlägger ärenden samt utövar tillsyn enligt LEK och enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen m.m.

Tillträde till nät och installationer enligt 4 kap. 8 § LEK

I PTS uppgifter ingår att analysera ett antal relevanta produkt- och tjänstemarknader på området för elektronisk kommunikation och för varje marknad ta ställning till om det råder effektiv konkurrens (8 kap. 6 §). Om det kan konstateras att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad ska PTS identifiera företag med betydande marknadsinflytande (Significant Market Power, SMP-operatör). PTS ska ålägga operatören särskilda skyldigheter för att främja konkurrensen (4 kap. 4 §).

En SMP-operatör får förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster (4 kap. 8 §). En sådan skyldighet kan avse bl.a. att operatören ska erbjuda samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av tillhörande installationer. En operatör som har ålagts en sådan förpliktelse kan även förpliktas att iaktta kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för tillträdet (4 kap. 11 §).

Gemensamt utnyttjande av ledningar enligt 4 kap. 13 a § LEK

En operatör eller någon som äger ledningar i ett allmänt kommunikationsnät som operatören råder över, får efter ansökan av annan förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla gemensamt utnyttjande av ledningar i en byggnad eller fram till första utlopps- eller förgreningsstället. En sådan skyldighet får åläggas endast om en anläggning av ytterligare infrastruktur bedöms olönsamt eller fysiskt genomförbar (4 kap. 13 a §).

Med gemensamt utnyttjande avses dels uppdelning av flera enskilda ledningar inuti en fastighet där sådana kan användas för att nå olika slutkunder, dels samutnyttjande av en enskild ledning genom frekvensdelning (prop. 2010/11:115 s. 165 f).

Samlokalisering enligt 4 kap. 14 § LEK

En operatör får, efter ansökan av en annan operatör, även i annat fall än som redogjorts för ovan förpliktas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla sökanden samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det är av betydelse för att skydda miljön eller för att uppnå mål för fysisk planering eller om det krävs för att skydda folkhälsa eller allmän säkerhet (4 kap. 14 §).

Ledningsrättslagen (1973:1144)

Ledningsrättslagen gör det möjligt att under vissa förutsättningar utnyttja fastighetsägarens mark trots att fastighetsägaren inte samtycker till det men med beaktande av dennes rätt till egendomsskydd enligt 2 kap. 15 § regeringsformen. Ledningsrättslagen är redan anpassad till att möjliggöra tillträde enligt beslut fattade med stöd av LEK.

Ledningsrättslagen gäller bl.a. för ledning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål (2 § första stycket 1). En anordning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål men som inte utgör en ledning anses ändå vara en ledning vid tillämpningen av lagen (2 § andra stycket). Lagen gäller även för tunnlår, kul-

vertar, rör och liknande anordningar (s.k. kanalisering) om anordningen senare ska användas för att dra fram bl.a. en ledning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål (2 a §). Ledningsrätt får upplåtas om vissa förutsättningar, eller villkor, är uppfyllda. Exempelvis får ledningsrätt inte upplåtas om ändamålet lämpligen bör tillgodoses på annat sätt eller om olägenheterna av upplåtelsen från allmän eller enskild synpunkt överväger de fördelar som kan vinnas genom den (6–11 §§). Lantmäterimyndigheten får förordna att ledningsrättshavaren har rätt att låta någon annan dra fram och använda ytterligare ledningar inom det upplåtna utrymmet. Ett sådant förordnande får meddelas endast om den ytterligare ledningen är en ledning av sådant slag som anges i 2 § första stycket 1 och det med hänsyn till ledningens beskaffenhet finns ett behov av en sådan rätt. Vid prövningen av en sådan fråga ska bestämmelserna i 6–11 §§ tillämpas (s.k. andrahandsupplåtelse, 11 a §).

Plan- och bygglagen (2010:900)

Grundläggande nationella bestämmelser om krav på byggnader finns i 8 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och 3 kap. plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. De närmare föreskrifterna finns i Boverkets byggregler, som verket har meddelat med stöd av bl.a. 10 kap. 3 och 8 §§ PBF. Med termen byggnad avses i plan- och bygglagstiftningen en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den (1 kap. 4 § PBL). I 8 kap. 4 § PBL finns nio olika krav på byggnaders tekniska egenskaper. Vad som krävs för att en byggnad ska anses uppfylla dessa tekniska egenskapskrav framgår av PBF och Boverkets byggregler (8 kap. 4 § andra stycket PBL). De tekniska egenskapskraven ska uppfyllas på så sätt att de uppfylls vid nybyggnad, ombyggnad och annan ändring av en byggnad än ombyggnad (8 kap. 5 § första stycket 1 PBL) och de ska vid nybyggnad uppfyllas för hela byggnaden respektive vid ombyggnad uppfyllas för hela byggnaden, eller om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som påtagligt förnyas genom ombyggnaden. Vid annan ändring av en byggnad än ombyggnad ska egenskapskraven uppfyllas i fråga om ändringen (8 kap. 5 § andra stycket och 2 § första stycket PBL). Vid ändring eller flyttning av en byggnad får kraven anpassas och avsteg från kraven göras med hänsyn till ändringens omfattning eller flyttningens syfte samt med hänsyn till byggnadens förutsättningar och till några lagbestämmelser om varsamhet och förbud mot förvanskning (8 kap. 7 § PBL).

Byggregelverket är inte fullständigt enhetligt för alla sorters byggnader. Särregler finns således för t.ex. byggnader som innehåller bostäder, en- och tvåbostadshus, fritidshus, komplementbyggnader, komplementbostadshus, byggnader med arbetslokaler, byggnader med lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet och byggnader med lokaler för handel, hantverk eller industri.

När det gäller genomförandet av en byggåtgärd finns en rad bestämmelser i PBL vilka har till syfte att säkerställa att kraven uppfylls. En byggåtgärd får således normalt inte påbörjas innan byggnadsnämnden

har gett ett startbesked (10 kap. 3 § PBL). Byggherren ska se till att varje byggåtgärd genomförs i enlighet med de krav som gäller för åtgärden (10 kap. 5 § PBL). En plan för kontrollen av en byggåtgärd ska normalt upprättas med uppgifter om bl.a. vilka kontroller som ska göras och vilka arbetsplatsbesök som byggnadsnämnden bör göra (10 kap. 6 §). För kontrollen av att varje byggåtgärd genomförs i enlighet med de krav som gäller för åtgärden, ska det normalt finnas en kontrollansvarig som har den kunskap, lämplighet och erfarenhet som krävs för uppgiften och som har en självständig ställning i förhållande till den som utför åtgärden (10 kap. 9 § PBL). Innan byggandet inleds hålls normalt ett tekniskt samråd, vid vilket byggherren bl.a. ska lämna de tekniska handlingar som krävs för att byggnadsnämnden ska kunna lämna ett startbesked (10 kap. 14 och 18 §§ PBL). Byggnadsnämnden får i ett startbesked bestämma de villkor som behövs bl.a. för att påbörja åtgärderna och nämnden får även därefter besluta om kompletterande villkor för byggåtgärderna eller för kontrollen om sådana villkor behövs för uppfyllandet av kraven (10 kap. 24 och 29 §§). I samband med avslutandet av åtgärderna ska normalt även ett slutsamråd hållas (10 kap. 30 § PBL). Det finns även i 11 kap. PBL samt 8 och 9 kap. PBF bestämmelser om tillsyn, ingripanden och påföljder.

4 En ny lag införs

Förslag: En ny lag ska införas för att genomföra utbyggnadsdirektivet.

Skäl för förslaget: I huvudsak har EU:s regelverk för elektronisk kommunikation, såsom framgår av avsnitt 3, genomförts genom lagen om elektronisk kommunikation (LEK). I lagen finns redan flera bestämmelser om tillträde till infrastruktur.

LEK syftar till att enskilda och myndigheter ska få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster och deras pris och kvalitet. Syftet ska uppnås främst genom att konkurrensen och den internationella harmoniseringen på området främjas (1 kap. 1 §). Med effektiva elektroniska kommunikationer avses konkurrensutsatta och flexibla kommunikationer som tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor (prop. 2002/03:110 s. 115). LEK är därmed till övervägande del en konkurrensfrämjande lag, även om den också innehåller vissa andra typer av bestämmelser. Syftet med utbyggnadsdirektivet kan i och för sig i vid mening sägas överensstämma med syftet med LEK. Utbyggnadsdirektivet syftar till att underlätta och skapa incitament för utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation genom att främja en gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur och genom att möjliggöra en effektivare utbyggnad av ny fysisk infrastruktur så att sådana nät kan byggas till en lägre kostnad. Syftet ska dock inte uppnås främst genom konkurrens och direktivet är inte avsett att i första hand gynna konkurrensen. Det är utbyggnaden av höghastighetsnät som är det

centrala, inte vilken eller hur många aktörer som bygger ut näten. Det kan i och för sig noteras att utbyggnadsdirektivet innefattar en bestämmelse om särskilda hänsyn för det fall den nationella regleringsmyndigheten för elektronisk kommunikation, i Sverige är detta PTS, har utsetts till tvistlösningsmyndighet för frågor om tillträde till befintlig infrastruktur som tillhör en tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät. I dessa fall ska myndigheten, om så är lämpligt, ta hänsyn till målen i artikel 8 i ramdirektivet. Inom dessa mål ryms konkurrensintresset. Detta gäller dock inte om en annan myndighet utses att lösa sådana tvister.

Bestämmelserna i utbyggnadsdirektivet och LEK avser inte samma krets av aktörer. LEK gäller elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och annan radioanvändning (1 kap. 4 §). En operatör är enligt samma lag den som innehar eller på annat sätt råder över ett allmänt kommunikationsnät eller tillhörande installation (1 kap. 7 §). Enligt artikel 2 i utbyggnadsdirektivet är en nätoperatör, förutom ett företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät, även ett företag som tillhandahåller fysisk infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av en tjänst för produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning, vatten, dräneringssystem eller transporttjänster (inklusive järnvägar, vägar, hamnar och flygplatser). Utbyggnadsdirektivet berör således aktörer i många olika branscher och, till skillnad från LEK, inte bara företag inom området elektronisk kommunikation. Det framstår inte som lämpligt att utvidga kretsen som ska tillämpa LEK till i stort sett alla tillhandahållare av infrastruktur. Flera av dessa aktörer har inte någonting med elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster att göra, bortsett från att utbyggnadsdirektivet möjliggör tillträde till deras fysiska infrastruktur i syfte att bygga ut sådana nät.

Utbyggnadsdirektivet stadgar skyldigheter och rättigheter utan föregående beslut av en myndighet. I LEK krävs i flertalet fall ett myndighetsbeslut för att en skyldighet ska uppkomma.

Även om LEK och utbyggnadsdirektivet har flera beröringspunkter och strävar efter att främja elektronisk kommunikation i stort motiverar skillnaderna att en ny lag införs för att genomföra utbyggnadsdirektivet. Detta gör det tydligare att syftet med utbyggnadsdirektivet i första hand är utbyggnaden av bredbandsnät i sig och inte att främja konkurrensen. En ny lag gör det också tydligare för berörda aktörer vilka skyldigheter och rättigheter de har. Alla artiklar i utbyggnadsdirektivet bör dock inte genomföras genom den nya lagen. Vilka artiklar som i stället föranleder ändringar i befintlig lag framgår av skälen till respektive bestämmelse i avsnitten nedan.

5 Syfte och definitioner m.m.

5.1 Syfte med lagen

Förslag: Bestämmelserna i den nya lagen ska syfta till att främja billigare utbyggnad av bredbandsnät.

Skäl för förslaget: Enligt *artikel 1.1* i utbyggnadsdirektivet har direktivet till syfte att underlätta och skapa incitament för utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Detta ska ske genom främjande av en gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur och genom att möjliggöra en effektivare utbyggnad av ny fysisk infrastruktur så att sådana nät kan byggas till en lägre kostnad. En bestämmelse som anger syftet med bestämmelserna i den nya lagen bör därför införas. Detta tydliggör skillnaden i förhållande till syftet med LEK och hur detta syfte ska uppnås. Av *artikel 1.2 och 1.3* framgår att utbyggnadsdirektivet ställer upp minimikrav och att medlemsstaterna får behålla eller införa bestämmelser som sträcker sig längre i syfte att uppnå målen med direktivet. Dessa bestämmelser är inte av en sådan karaktär att de behöver införlivas i svensk rätt. I de fall bestämmelser föreslås i denna promemoria som går utöver vad utbyggnadsdirektivet föreskriver anges det särskilt i det följande.

5.2 Förhållandet till lagen om elektronisk kommunikation

Förslag: Den nya lagen ska inte tillämpas i fråga om tillträde om en bredbandsutbyggare kan begära tillträde till viss fysisk infrastruktur med stöd av lagen om elektronisk kommunikation eller beslut fattade med stöd av den lagen ska.

Skäl för förslaget: Av *artikel 1.4* i utbyggnadsdirektivet framgår att om någon bestämmelse i direktivet strider mot en bestämmelse i ramdirektivet, tillträdesdirektivet, auktorisationsdirektivet, direktivet om samhällsomfattande tjänster eller direktivet om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (angående dessa direktiv se avsnitt 3.1), ska bestämmelsen i de senare direktiven ha företräde. Av detta följer att LEK och förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation (FEK), i den mån författningarna genomför de nämnda direktiven, har företräde framför den nya lagen om bestämmelserna kommer i konflikt med varandra. Detsamma gäller även beslut fattade med stöd av LEK. En sådan konflikt bör endast kunna uppkomma i fråga om tillträde. En bestämmelse som klargör detta förhållande bör därför införas i den nya lagen. Av detta följer att om PTS med stöd av LEK har beslutat att ålägga en tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät att ge tillträde till sin fysiska infrastruktur, som omfattas av den nya lagen, ska den nya lagen inte tillämpas. Endast den som inte är skyldig att ge tillträde till den relevanta infrastrukturen enligt LEK eller beslut fattat med stöd av LEK är skyldig att lämna tillträde enligt

den nya lagen. Detta påverkar framförallt bestämmelserna som genomför artikel 3 i utbyggnadsdirektivet, se avsnitt 6.

5.3 Ersätter inte prövning enligt annan lag

Förslag: Den nya lagen ska inte ersätta prövning enligt annan lag.

Skäl för förslaget: Den nya lagen förpliktar, i likhet med vad som är möjligt genom beslut enligt LEK, nätoperatörer (i fortsättningen kallade nätinnehavare, se avsnitt 5.4) att vidta åtgärder vars tillåtlighet ska bedömas även efter andra regelverk. Det kan röra sig om t.ex. prövning enligt ledningsrättslagen (1973:1144), plan- och bygglagen (2010:900) eller miljöbalken (1998:808). Den nya lagen är inte avsedd att ersätta sådan prövning. Detta har stöd i såväl artikel 3.6 som artikel 7 om tillståndsprövning. Det bedöms vara lämpligt att en bestämmelse som klargör detta införs i den nya lagen.

Om det vilar på nätinnehavaren att söka tillstånd för att tillträde ska kunna ske får skyldigheten att lämna tillträde enligt den nya lagen anses innefatta en skyldighet att på saklig grund ansöka om nödvändiga tillstånd (jfr prop. 2002/03:110 s. 118). Detta bör även infatta en skyldighet att medverka till att sluta nödvändiga avtal. Om det är den som söker tillträde som saknar nödvändiga tillstånd åligger det givetvis denne att söka dessa.

Den nya lagen, eller tvistlösningsbeslut fattade med stöd av denna, kan alltså inte självständigt utgöra grund för verkställighet eller utgöra stöd för att tvångsmässigt få tillträde till en fastighet eller annan egendom, se även avsnitt 6.4.

5.4 Definitioner

Förslag: Definitioner av begreppen bredbandsnät, bredbandsutbyggare, fysisk infrastruktur och nätinnehavare ska införas i den nya lagen.

Bedömning: Bestämmelser om att definitionerna i ramdirektivet ska gälla behöver inte införas i lagen. Definitioner av uttrycken accesspunkt, bygg- och anläggningsprojekt, fysisk infrastruktur i byggnader, höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur, offentligt organ, omfattande renoveringsprojekt, organ som lyder under offentlig rätt eller tillstånd behöver inte införas i lagen.

Skäl för förslaget och bedömningen: Enligt *artikel 2* gäller definitionerna i ramdirektivet även i utbyggnadsdirektivet. Dessa definitioner är till övervägande del införlivade i LEK och i den mån begreppen används i den nya lagen har de därmed samma betydelse som i LEK. Med ett allmänt kommunikationsnät avses således ett elektroniskt kommunikationsnät som helt eller huvudsakligen används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster och som stöder informationsöverföring mellan nätanslutningspunkter. En elektronisk kommunikationstjänst är i sin tur en tjänst som vanligen tillhandahålls

mot ersättning och som helt eller huvudsakligen utgörs av överföring av signaler i elektroniska kommunikationsnät. Dessa definitioner behöver inte tas in i den nya lagen utan avsikten är att de ska ha samma betydelse som i LEK, varifrån ledning kan hämtas (1 kap. 7 § LEK).

I artikel 2 finns även definitioner som inte har någon motsvarighet i LEK. Vissa av dessa bör införlivas i den nya lagen.

I direktivet används begreppet *nätoperatör*. Det begreppet riskerar att blandas ihop med begreppet "operatör" enligt LEK som endast innefattar den som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät. Direktivets begrepp nätoperatör innefattar nämligen, förutom tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät, även den som tillhandahåller en fysisk infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av en tjänst för produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning, vatten eller transporttjänster. I den nya lagen bör i stället användas begreppet *nätinnehavare*, vilket bedöms bättre beskriva den vidare krets aktörer som avses i utbyggnadsdirektivet. Lagens definition av nätinnehavare bör inte referera till "tillhandahållare av fysisk infrastruktur". Med hänsyn till att direktivet, liksom lagen, definierar fysisk infrastruktur särskilt är det lämpligt att i nu aktuellt sammanhang referera till "tillhandahållare av infrastruktur". Uttrycket el omfattar även offentlig belysning. Med en tjänst för produktion, transport eller distribution av vatten avses även bortskaffande eller behandling av avloppsvatten och dränering. Uttrycket transporttjänst omfattar tjänster för transport med användning av sådan infrastruktur som järnväg, väg och gata, hamn och flygplats. En tillhandahållare bör kunna vara den som äger nätet eller infrastrukturen eller den som på annat sätt råder över dessa.

Alla aktörer, både privata och offentliga, som faller in under definitionen av nätinnehavare omfattas av den nya lagen. I direktivet används begreppet företag, på engelska "undertaking". Någon definition av det begreppet finns inte i direktivet. Avsikten är dock inte att utesluta myndigheter. Av skäl 13 till utbyggnadsdirektivet framgår att alla ägare eller innehavare av nyttjanderätter till större samhällsomfattande fysisk infrastruktur som lämpar sig för element av elektroniska kommunikationsnät, t.ex. nät för el, gas, vatten och avlopp, uppvärmning och transporter omfattas av direktivet. Avsikten får därför anses vara att definitionen ska vara bred och så många som möjligt inkluderas.

Vissa begränsningar av vilka aktörer som träffas av utbyggnadsdirektivet kan samtidigt utläsas. Av definitionen av direktivets begrepp nätoperatör följer t.ex. att det ska röra sig om någon som tillhandahåller en infrastruktur avsedd för tillhandahållande av vissa typer av tjänster. Exempelvis tillhandahåller inte gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen (1973:1149) en infrastruktur som är avsedd att tillhandahålla en tjänst som andra än medlemmarna själva kan ta del av och de får därför anses falla utanför definitionen.

Det bör även påpekas att det är infrastrukturen som ska användas för tillhandahållande av en tjänst. Tillhandahållandet av infrastrukturen i sig behöver inte utgöra en tjänst.

Ledning för bedömning av vem som är en nätinnehavare bör kunna hämtas från praxis kring begreppet "undertaking" eller företag i EU-rätten. Det bör således handla om någon form av ekonomisk verksamhet, utan att verksamheten för den sakens skull måste bedrivas i vinstsyfte.

Begreppet *fysisk infrastruktur*, som det definieras i direktivet, avser passiva nätdelar som är avsedda att rymma andra nätdelar utan att själva bli aktiva. Det handlar om t.ex. kanalisationer, master, tillsynsbrunnar, kopplingskåp, byggnader eller ingångar till byggnader, antenninstallationer, torn och stolpar. Vare sig kablar, inbegripet svartfiber, eller nät-element som används för tillhandahållandet av dricksvatten enligt definitionen i artikel 2.1 i rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten räknas som fysisk infrastruktur. Fysisk infrastruktur innefattar således många olika typer av infrastruktur. Av exemplifieringen i utbyggnadsdirektivet framgår att ledningar men inte kablar utgör fysisk infrastruktur. I den engelska språkversionen av direktivet används begreppet "ducts" som motsvarighet till "ledning". I den tyska språkversionen används ordet "Leitungsrohre" och i den danska "kabelkanaler". Mot denna bakgrund får uttrycket "kanalisation" bättre anses spegla det som avses med "ledningar" i den svenska språkversionen av direktivet (jfr Ds 2010:19, Bättre regler för elektronisk kommunikation, s. 153). Av den nämnda exemplifieringen framgår även att exempelvis järnvägsräls eller en väg i sig inte utgör fysisk infrastruktur i direktivets mening. Den som tillhandahåller en infrastruktur för en transporttjänst, t.ex. en väg, behöver alltså inte nödvändigtvis för den sakens skull inneha fysisk infrastruktur i direktivets eller den nya lagens mening. Vid genomförandet av direktivets bestämmelse i denna del bör uttrycket fysisk infrastruktur användas, trots att uttrycket kan ha en vidare innebörd i andra sammanhang (jfr ovan).

Med *bredbandsnät* avses ett elektroniskt kommunikationsnät (se 1 kap. 7 § LEK) som kan leverera bredbandstillgång med hastigheter på minst 30 Mbit/s. I direktivet används i stället begreppet "höghastighetsnät för elektronisk kommunikation" men bredbandsnät får anses vara ett ord som är lättare att förstå och som på ett enkelt sätt beskriver vad som avses.

En *bredbandsutbyggare* är en tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som avser att anlägga eller bygga ut ett bredbandsnät. En sådan definition finns inte i utbyggnadsdirektivet men bedöms underlätta den lagtekniska utformningen av den nya lagen samtidigt som begreppet är enkelt att ta till sig för den som ska tillämpa lagen. Begreppet knyter även an till utbyggnadsdirektivets och lagens syfte – att utbyggnad av bredband ska bli billigare.

Övriga definitioner i direktivet behöver inte införas i den nya lagen. Vid behov får ledning för dessa begrepp hämtas från direktivet och eventuell praxis kring detta.

I det följande används både begreppen som de angetts i utbyggnadsdirektivet och de begrepp som föreslås föras in i den nya lagen. I samband med att de krav som ställs i direktivet redovisas används direktivets begrepp. Avsikten med detta är att göra det lättare att läsa promemorian ihop med direktivet.

5.5 Undantag för försvar och polis

Förslag: Skyldigheterna enligt den nya lagen ska inte gälla Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Bedömning: Det saknas behov av att undanta Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut från den nya lagen.

Skäl för förslaget: Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen råder över fysisk infrastruktur som är av vikt för totalförsvaret och Sveriges säkerhet i övrigt. Dessa myndigheter skulle i vissa, om än begränsade, avseenden kunna komma att ses som nätinnehavare enligt den relativt vida definitionen, se avsnitt 5.4. Det är av säkerhetsskäl inte lämpligt att dessa myndigheter t.ex. tvingas motivera varför tillträde till infrastruktur eller samordning inte kan medges eller att de blir part i ett tvistlösningsförfarande, se avsnitt 6.1, 6.2 och 7.1–7.3. Därtill kommer att infrastrukturen normalt omfattas av säkerhetsskyddslagstiftning som omöjliggör tillträde för obehöriga. Mot denna bakgrund föreslås en bestämmelse i vilken det slås fast att skyldigheterna enligt den nya lagen inte är tillämpliga i förhållande till de nämnda myndigheterna. En sådan bestämmelse är förenlig med utbyggnadsdirektivet då detta inte syftar till att påverka medlemsstaternas försvar eller polisiära verksamhet i övrigt. Behovet av att undanta även Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut från lagens tillämpningsområde har övervägts. Bedömningen är dock att dessa myndigheter inte tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller en infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av en sådan tjänst som anges i definitionen av nätinnehavare och därför redan av det skälet inte omfattas av lagen. Ett undantag är därför överflödigt i förhållande till dessa myndigheter.

6 Tillträde till fysisk infrastruktur

6.1 Skyldighet att medge tillträde

Förslag: En nätinnehavare ska mot marknadsmässig ersättning och på skäligen villkor i övrigt medge tillträde till fysisk infrastruktur på begäran av en bredbandsutbyggare. Nätinnehavaren ska få neka tillträde i vissa situationer, om det inte är rimligt att begäran medges.

En begäran om tillträde ska vara skriftlig och innehålla en redogörelse för utbyggnaden i de delar som är relevanta i förhållande till begäran om tillträde samt en tidsplan för denna utbyggnad.

Nätinnehavaren ska senast två månader från mottagandet av en fullständig begäran om tillträde skriftligen meddela sökanden om tillträde medges eller inte. Även villkoren för tillträdet ska redovisas. Om tillträde inte medges ska nätinnehavaren samtidigt meddela sökanden skälen för detta.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran om tillträde och om på vilket sätt skyldigheten att lämna svar på begäran ska fullgöras.

Direktivets krav

Enligt *artikel 3.2* ska medlemsstaterna säkerställa att varje nätoperatör, på skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät, är skyldig att tillgodose varje rimlig begäran om tillträde till dess fysiska infrastruktur. Tillträdet ska ske på rättvisa och rimliga villkor, inklusive prisvillkor. Enligt artikeln ska vidare syftet med begäran vara att bygga ut element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. I en sådan skriftlig begäran ska projektets delar anges med avseende på begäran om tillträde, inbegripet specifika tidsramar.

Enligt *artikel 3.3* ska medlemsstaterna kräva att varje avslag på en begäran baseras på objektiva, öppet redovisade och proportionella kriterier som:

a) lämpligheten hos den fysiska infrastruktur till vilken tillträde har begärts för sådana element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation som avses i punkt 2,

b) tillgången till utrymme för de element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation som avses i punkt 2, inbegripet nätoperatörens framtida behov av utrymme, som ska styrkas i tillräcklig grad,

c) säkerheten och folkhälsan,

d) integriteten och säkerheten för befintliga nät, i synnerhet när det gäller kritisk nationell infrastruktur,

e) risken för att de planerade elektroniska kommunikationstjänsterna ska medföra allvarliga störningar för tillhandahållandet av andra tjänster via samma fysiska infrastruktur och

f) tillgången till genomförbara alternativa metoder för tillträde till fysisk nätinfrastruktur i grossistledet som tillhandahålls av nätoperatören och som är lämplig för tillhandahållandet av höghastighetsnät för

elektronisk kommunikation, under förutsättning att sådant tillträde erbjuds på rättvisa och rimliga villkor.

Enligt artikeln ska medlemsstaterna även se till att nätoperatören anger skälen för avslaget inom två månader från mottagandet av den fullständiga begäran om tillträde.

Skäl för förslagen

Tillträde till befintlig fysisk infrastruktur kan väsentligt sänka kostnaderna för utbyggnad av såväl fast som trådlöst bredbandsnät. Det kan t.ex. handla om att installera basstationer eller annan utrustning i någon annans master, torn eller stolpar eller om att lägga ner fiberkablar eller andra delar av ett bredbandsnät i någon annans kanalisation där det finns tillräckligt utrymme över. En möjlighet att utnyttja sådan infrastruktur medför att bredbandsbyggaren inte behöver gräva ner eller anlägga egen kanalisation. Kostnader för grävning uppkommer då inte för bredbandsbyggaren, vilket underlättar en snabb utbyggnad. Grävkostnader kan utgöra en stor del av kostnaderna för att anlägga ett bredbandsnät och lägre kostnader kan vara avgörande för om det är lönsamt att bygga ut ett bredbandsnät till ett visst område. Att använda den infrastruktur som redan finns kan även vara till fördel för miljön. Exempelvis kan upprepade grävarbeten innebära stora påfrestningar både på miljön och på omgivningen i övrigt, t.ex. boende i området. Om en fiberkabel kan blåsas i ett befintligt rör innebär det en avsevärd fördel jämfört med det ingrepp som krävs om nya rör ska grävas ner. Att olika aktörer delar på den fysiska infrastruktur som redan finns, när det är möjligt, är alltså positivt på flera olika sätt.

Skyldighet att ge tillträde

Någon generell skyldighet att ge tillträde till fysisk infrastruktur finns inte i svensk rätt sedan tidigare. En skyldighet att ge liknande tillträde skulle förvisso kunna åläggas en telekomoperatör efter ansökan av en annan operatör (4 kap. 14 § LEK). Ett sådant beslut kan dock endast fattas om det är av betydelse för att skydda miljön, uppnå mål för fysisk planering eller om det krävs för att skydda folkhälsan eller allmän säkerhet. Om det behövs av konkurrensskäl skulle det även kunna vara möjligt att ålägga en telekomoperatör med betydande marknadsinflytande en liknande skyldighet (4 kap. 8 § LEK).

För att uppnå de positiva effekter som nämns ovan krävs en bestämmelse som omfattar alla nätinnehavare och som inte är begränsad på det sätt som bestämmelserna i LEK är. Den som är nätinnehavare föreslås därför få en skyldighet att mot marknadsmässig ersättning och på skäliga villkor i övrigt ge tillträde till fysisk infrastruktur på begäran från en bredbandsbyggare. Nätinnehavaren föreslås även få neka tillträde under vissa omständigheter. På detta sätt genomförs artikel 3.2 och 3.3 i direktivet. Såsom framgår av tidigare avsnitt, se avsnitt 5.3, åligger det nätinnehavaren att söka nödvändiga tillstånd eller efter bästa förmåga försöka sluta nödvändiga överenskommelser för att tillträdet ska kunna realiseras. Detta bör anses ingå i skyldigheten att medge tillträde. Om det är den som söker tillträde som saknar nödvändiga tillstånd åligger det givetvis denne att söka dessa. Den som begär tillträde ska enligt den före-

slagna bestämmelsen göra det med avsikten att anlägga ett bredbandsnät, vilket följer av att begreppet bredbandsutbyggare används. En skyldighet att lämna tillträde förutsätter givetvis att nätinnehavaren innehar fysisk infrastruktur enligt definitionen i den nya lagen, se avsnitt 5.4.

Villkor för tillträdet

Villkoren för tillträdet ska enligt den föreslagna bestämmelsen vara skäliga. Detta bör motsvara begreppen ”rättvisa och rimliga” i direktivet. Att villkoren ska vara skäliga kan sägas vara både en garant för den som begär tillträde och en yttersta gräns för vad nätinnehavaren är skyldig att göra och erbjuda innan tillträde kan nekast. Även om det finns situationer då nätinnehavaren får neka tillträde ska denne alltså i första hand försöka ordna ett sätt att medge tillträdet genom att ange villkor. Villkor avseende förebyggande skyddsåtgärder för att trygga driftsäkerheten eller ansvar vid skada är exempel på villkor som bör kunna förekomma. Andra lagar eller förordningar som nätinnehavaren måste följa kan också påverka villkoren för tillträdet, t.ex. vad gäller bestämmelser som syftar till att skydda miljön eller allmän säkerhet (jfr skäl 18 till direktivet). Parterna bör även kunna reglera vad som ska gälla vid flytt eller nedläggning av den fysiska infrastrukturen.

Ersättning

Ett viktigt villkor är ersättningen för tillträdet. Ersättningen bör vara marknadsmässig. Detta bör motsvara en skälig, eller rättvis och rimlig, ersättning. Begreppet marknadsmässig ersättning används också i flera bestämmelser i LEK. Ledning för vad som är marknadsmässig ersättning får i första hand sökas i vad som fastställs av marknadens aktörer. Därvid måste dock bortses från det förhållandet att bredbandsutbyggaren ofta saknar alternativ tillträdesmöjlighet. Om det inte finns en fungerande marknad får ledning för bedömningen av vad som kan vara en marknadsmässig ersättning sökas från förhållanden där en sådan fungerande marknad finns. Om detta visar sig svårt bör ett skäligt pris kunna uppskattas utifrån en tänkt marknad. Ersättningen bör framstå som skälig för båda parter och nivån får inte ha satts med syfte att komma undan skyldigheten (jfr prop. 2002/03:110 s. 196 och s. 382 och prop. 2010/11:115 s. 82). Nivån på ersättningen kan komma att påverkas av t.ex. skäliga merkostnader som uppkommer för underhåll och anpassning med anledning av tillträdet. Nätinnehavaren måste alltid i vart fall ha en realistisk möjlighet att täcka sina kostnader och får beakta tillträdet inverkan på affärsplaner och investeringar. Det är inte meningen att prissättningen ska motverka investeringar i infrastrukturen. Detta är särskilt viktigt för de infrastrukturer som används för att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster med hög hastighet, då en sådan prissättning skulle kunna leda till att syftet med direktivet i praktiken motverkas. Det bör i detta sammanhang beaktas att olika branscher kan ha mycket olika förutsättningar och att ersättningen därför med fog kan variera mellan dessa. Ersättningen bör alltså både framstå som skälig inte bara från en allmän marknadsmässig utgångspunkt utan även för de berörda i det enskilda fallet. En skälig ersättning kan naturligtvis aldrig innebära kompensation

för förlorade monopolvinster och bör inte heller omfatta ersättning för ett ökat konkurrenstryck eller liknande.

Möjlighet att neka tillträde

Nätinnehavaren bör, som framgår ovan, ha möjlighet att neka tillträde i vissa situationer, när det inte är rimligt att en begäran medges. För att tillträdesregleringen ska få effektivt genomslag och därmed främja utbyggnaden av bredbandsnät bör dock utgångspunkten vara att en nätinnehavares möjlighet att neka tillträde bör vara begränsad. Samtidigt är det inte rimligt att det ursprungliga nätets säkerhet sätts på spel eller att för samhället viktiga funktioner riskeras. I den föreslagna bestämmelsen finns ett antal exempel på situationer när det kan vara befogat att neka tillträde. Hänsyn måste dock tas till omständigheterna i det enskilda fallet. För samtliga fall gäller att nätinnehavaren vid en eventuell tvist ska kunna redovisa skäl för att den anförda grunden för att neka för med sig att det inte är rimligt att tillträde medges.

I de fall den fysiska infrastrukturen är en del av en samhällsviktig verksamhet bör möjligheterna att neka tillträde vara större. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tagit fram en nationell strategi för skydd av samhällsviktig verksamhet⁵. Vid behov bör ledning för bedömning av vad som är en samhällsviktig verksamhet kunna hämtas därifrån. Att en viss fysisk infrastruktur stöder en samhällsviktig verksamhet rättfärdigar emellertid inte med automatik att tillträde inte medges. Säkerhetskrav enligt vad som framgår av annan lag eller förordning är dock inte avsedda att påverkas av den nya bestämmelsen.

De exemplifierande grunderna för att neka tillträde, vilka till största del har sina motsvarigheter i direktivet, bör uttryckligen framgå av lag. Grunderna behandlas i det följande.

Den fysiska infrastrukturens tekniska lämplighet för tillträde kan vara avgörande för om tillträde kan medges. Det kan finnas infrastruktur som faller in under definitionen av fysisk infrastruktur men som rent tekniskt inte passar för anläggande av bredbandsnät. Om så är fallet bör en nätinnehavare kunna neka tillträde.

Brist på utrymme kan uppstå av olika skäl, varav ett är nätinnehavarens eget framtida behov av utrymme för sin verksamhet. Behovet bör vara konkret, t.ex. genom att det finns planer för användning eller investeringar som är närliggande i tiden och avser ett avgränsat geografiskt område. Endast ett påstående om behov bör inte vara tillräckligt för att neka tillträde. Vilka krav som kan ställas på behovet kan dock variera mellan olika typer av fysisk infrastruktur. För samhällsviktig infrastruktur bör en viss "säkerhetsmån" kunna accepteras. När det gäller samhällsviktig infrastruktur är det inte alltid bredbandsutbyggarnas investeringsplaner som bör styra utan samhällets behov. Varken utbyggnadsdirektivet eller den föreslagna bestämmelsen kräver att en nätinnehavare anlägger t.ex. ny kanalisation. Att det redan är fullt i ett kanalisationsrör är således ett fullgott skäl att neka tillträde.

⁵ Ett fungerande samhälle i en föränderlig värld. Nationell strategi för skydd av samhällsviktig verksamhet (MSB266).

Krav för att tillgodose *personlig säkerhet* och krav som är nödvändiga för att *folkhälsan* inte ska äventyras kan också motivera att tillträde nekas. När det gäller tillträde till fysisk infrastruktur som hör till t.ex. järnväg, väg eller el måste kraven på säkerhet fortsatt vara höga, vilket kan leda till att det är befogat att neka tillträde. Det åligger dock även tillhandahållare av sådan infrastruktur att försöka uppfylla befogade krav på säkerhet genom villkor för tillträdet i stället för att neka tillträde. Säkerhetskrav enligt vad som framgår av annan lag eller förordning är, enligt vad som framgår ovan, inte avsedda att påverkas.

Likaså kan *skada för allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt* motivera att tillträde nekas. Även om Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen är undantagna från den nya lagen och Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut inte är nätinnehavare och därför inte har en skyldighet att lämna tillträde till sin fysiska infrastruktur finns det ett antal nätinnehavare vars infrastruktur används för totalförsvarets eller polisiära ändamål. Tillträde till sådan infrastruktur för externa aktörer kan innebära att viktiga uppgifter röjs, vilket i sin tur kan få betydande konsekvenser för förmågan att hantera kriser eller motstå ett väpnat angrepp. Det är därmed befogat att tillträde kan nekas med hänvisning till skada för allmän säkerhet, totalförsvaret eller för Sveriges säkerhet i övrigt. Tvistlösningsmyndigheten bör vid en eventuell tvist samråda med Försvarsmakten respektive Myndigheten för samhällsskydd och beredskap rörande vad som kan tänkas medföra skada för totalförsvarets militära respektive civila del. Samråd bör vidare ske med Säkerhetspolisen om tvisten annars rör frågor om Sveriges säkerhet, se vidare avsnitt 12 om tvistlösning.

Driftsäkerheten för befintligt nät måste kunna tillförsäkras i tillräcklig utsträckning. En stor del av den fysiska infrastruktur vartill tillträde kan begäras är mycket viktig för samhället och kraven på en upprätthållen driftsäkerhet, i enlighet med vad som anges ovan om samhällsviktig verksamhet, är höga. Alla nät och verksamheter har dock ett behov av att upprätthålla driftsäkerhet. Därför kan tillträde i vissa fall nekas med hänvisning till driftsäkerheten. I direktivet används uttrycken ”integritet och säkerhet för befintliga nät”. Även i artikel 13 a i ramdirektivet används uttrycken ”säkerhet” och ”integritet” för nät. Artikel 13 har genomförts i svensk rätt genom 5 kap. 6 b § LEK, där uttrycket driftsäkerhet används. I förarbetena anges att uttrycket driftsäkerhet motsvarar begreppen integritet och säkerhet (se prop. 2010/11:115 s. 169). Även i 8 kap. ellagen (1997:857) används begreppet driftsäkerhet (jfr eng. ”operational network security” i artikel 2 och 4 i Europaparlamentet och rådets direktiv 2005/89 av den 18 januari 2006 om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar). Mot denna bakgrund och med hänsyn till att ordet säkerhet används även i punkten ovan, bedöms det vara lämpligt att använda begreppet ”driftsäkerhet” i den föreslagna nya bestämmelsen. I likhet med vad som gäller enligt 5 kap. 6 b § får begreppet driftsäkerhet närmast anses ta sikte på nät- och systemintegritet, med vilket avses förmågan att upprätthålla avsedd funktion och skydd mot oönskad påverkan eller förändring i ett nät. Även krav på uthållighet vid extraordinära händelser i fredstid faller in under begreppet.

Risken för att andra tjänster som infrastrukturen används för störs kan också medföra att tillträde inte behöver beviljas. Det bör dock röra sig om en konkret och påvisbar risk för annat än försumbara störningar.

Tillgång till alternativt tillträde som nätinnehavaren erbjuder kan påverka rimligheten i att bevilja tillträde. Vissa nätinnehavare tillhandahåller tillträde i grossistledet till fysisk nätinфраstruktur, vilket skulle tillgodosätta behoven för den som ansöker om tillträde. Ett tillträde enligt den nya lagen skulle då kunna få negativ inverkan på nätinnehavarens affärsmodell och investeringsincitament. Detta skulle kunna leda till en ineffektiv duplicering av nätelement (jfr skäl 17 till direktivet). I sådana situationer bör det därför kunna vara befogat att neka tillträde. Det kräver dock att det alternativa tillträdet erbjuds på skäliga villkor. I begreppet skälighet ligger här att erbjudandet ska vara öppet för alla på samma villkor och att priset ska stå i relation till kostnaderna. Ett lämpligt alternativ bör t.ex. kunna vara tillhandahållande av svart fiber.

Krav på begäran

Nätinnehavaren behöver viss information för att kunna ta ställning till en begäran om tillträde och eventuella villkor för tillträdet. En begäran om tillträde ska därför enligt förslaget vara skriftlig och innehålla en redogörelse för utbyggnaden eller anläggandet samt en tidsplan för projektet. Även en begäran som lämnas elektroniskt bör uppfylla kravet på skriftlighet. Redogörelsen och tidsplanen behöver endast lämnas avseende den del av projektet som är relevant i förhållande till begäran om tillträde. Kravet på redogörelse för projektet innebär alltså inte att den som begär tillträde måste avslöja mer än nödvändigt om sina affärsplaner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran, t.ex. vilka uppgifter som ska finnas i denna. Föreskrifter om utformningen av begäran kan meddelas genom verkställighetsföreskrifter.

Nätinnehavarens svar på begäran

Anläggande av bredbandsnät är ofta av tidskritisk natur och det är av vikt att den som begär tillträde snabbt får besked om tillträde medges eller inte. Nätinnehavaren bör därför lämna besked så snart det går och senast inom två månader från det att en fullständig begäran togs emot. En fullständig begäran måste uppfylla kraven som ställs ovan och eventuella andra krav som ställs upp genom föreskrifter. Nätinnehavarens svar på begäran ska vara skriftligt. Även ett svar som lämnas elektroniskt bör uppfylla kravet på skriftlighet. Om begäran medges ska villkoren för tillträdet lämnas inom den angivna tiden. Om tillträde inte medges ska skälen för detta meddelas sökanden samtidigt. Skälen kan vara kortfattade men bör vara tillräckliga för att bredbandsutbyggaren ska kunna avgöra om nätinnehavaren har fog för att inte medge tillträde. Den som inte lämnar ett besked inom den angivna tiden får anses ha vägrat tillträde såväl som brutit mot skyldigheten att svara på begäran.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela ytterligare föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten att lämna svar på begäran ska fullgöras, t.ex. vilken typ av uppgifter som bör omfattas.

Förhållandet till nätinnehavarens rätt till egendomsskydd

Skyldigheten att ge tillträde till fysisk infrastruktur påverkar nätinnehavarens rätt att själv fritt förfoga över sin egendom. Bestämmelser om rätt till egendomsskydd finns i 2 kap. 15 § regeringsformen, i artikel 17 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter och i artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna. Det kan inledningsvis konstateras att grundläggande i samtliga bestämmelser är att en inskränkning från det allmänna sida av den enskildes rätt att använda sin egendom förutsätter att det föreligger proportionalitet mellan vad det allmänna vinner och vad den enskilde förlorar på grund av inskränkningen.

Enligt 2 kap. 15 § regeringsformen är vars och ens egendom tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. Enligt andra stycket samma bestämmelse ska den som tvingas avstå sin egendom genom expropriation eller något annat sådant förfogande vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten. Ersättning ska också vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad på ett sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. Ersättningen ska bestämmas enligt grunder som anges i lag.

Med ”expropriation eller annat sådant förfogande” avses olika former av tvångsövertagande av förmögensvärde som innebär ett överförande eller ianspråktagande av sådant värde. Den föreslagna skyldigheten avser varken expropriation eller annat sådant förfogande. Begränsningen av rätten att själv fritt förfoga över egendomen bör snarare anses utgöra en s.k. rådighetsinskränkning (se prop. 2002/03:110 s 185 och prop. 2005/06:191 s 17).

Den fysiska infrastruktur vartill tillträde kan begäras torde oftast utgöra lös egendom. Infrastrukturen kan dock i vissa fall även utgöra fastighetstillbehör. Rätten till skydd mot rådighetsinskränkningar enligt 2 kap. 15 § regeringsformen kan därför påverkas. Vid en bedömning om denna påverkan är godtagbar bör beaktas att utbyggnaden av bredbandsnät är av stort intresse för samhället. Gemensamt utnyttjande av befintlig infrastruktur bör sänka kostnaderna för utbyggnaden och kan förväntas medföra samhällsnytta genom att fler slutanvändare får tillgång till bredband med hög hastighet samt bättre och mer prisvärda tjänster. Det bör vidare beaktas att tillträde ska medges på skäliga villkor och att möjlighet att neka finns när tillträde inte rimligen kan medges. Tillträdet ska ske mot marknadsmässig ersättning. Den aktuella rådighetsinskränkningen torde inte vara sådan att den inskränker användningen av mark eller byggnad på ett sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. Det bör härvid beaktas att nätinnehavarens egen verksamhet inte ska påverkas märkbart samt att det ska röra sig om fysisk infrastruktur där det finns plats och där nätinnehavaren inte har en plan för ytterligare egen användning, se ovan under

rubriken *Möjlighet att neka tillträde*. Som framgå ovan har dock nätnnehavaren rätt till en marknadsässig ersättning, se ovan under rubriken *Villkor för tillträdet*. Denna torde vara tillräcklig även om rådighetsinskränkningen skulle anses vara av ovan nämnda art.

Utöver detta finns möjlighet till tvistlösning och rättslig prövning, se avsnitt 6.2. Skyldigheten bedöms mot denna bakgrund vara förenlig med reglerna om egendomsskydd i regeringsformen. Ovanstående skäl för även med sig att den föreslagna skyldigheten är förenlig med rätten till egendomsskydd enligt artikel 17 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter och artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna. När det gäller egendomsskyddet för andra än nätnnehavare hänvisas till avsnitt 6.4.

6.2 Tvistlösning

Förslag: Om en överenskommelse om tillträde inte har nåtts ska en part kunna hänskjuta frågan till en tvistlösningsmyndighet för avgörande.

Tvistlösningsmyndigheten ska så snart som möjligt besluta i tvisten. Beslut ska meddelas senast fyra månader från det att en fullständig begäran kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

Bedömning: En bestämmelse som anger den senaste tid inom vilken begäran om tvistlösning ska ha kommit in till tvistlösningsmyndigheten behövs inte.

Direktivets krav

Enligt *artikel 3.4* ska medlemsstaterna säkerställa att, när tillträde vägras eller en överenskommelse om de specifika villkoren, inklusive priset, inte har nåtts inom två månader från dagen för mottagandet av begäran om tillträde, vardera parten har rätt att hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan.

Enligt *artikel 3.5* ska medlemsstaterna kräva att tvistlösningsorganet utfärdar, med full hänsyn till proportionalitetsprincipen, ett bindande beslut för att lösa den tvisten. Tvistlösningsorganet ska även fastställa rättvisa och rimliga villkor inklusive priser, när så är lämpligt. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och under alla omständigheter inom fyra månader från den dag då en fullständig begäran mottogs, utom i undantagsfall, utan att det påverkar den möjlighet som varje part har att väcka talan vid domstol.

Av artikeln framgår vidare att när tvisten gäller tillträde till infrastruktur som tillhör en tillhandahållare av elektroniska kommunikationsnät och det nationella tvistlösningsorganet är den nationella regleringsmyndigheten ska tvistlösningsorganet, om så är lämpligt, ta hänsyn till de mål som anges i artikel 8 i direktiv 2002/21/EG. Det pris som tvistlösningsorganet fastställer ska säkerställa att den som tillhandahåller tillträdet har en realistisk möjlighet att täcka sina kostnader och ska beakta vilken inverkan det begärda tillträdet har på tillhandahållarens affärsplan, inbe-

gripet de investeringar som gjorts av nätinnehavaren, i synnerhet de fysiska infrastrukturerna som används för att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster med hög hastighet.

Skäl för förslaget och bedömningen

Om en nätinnehavare och en bredbandsutbyggare inte kan komma överens om villkoren för tillträdet inom två månader eller om tillträde nekats ska det enligt direktivet finnas en möjlighet att få tvisten löst av en tvistlösningsmyndighet. En part föreslås därför kunna begära tvistlösning hos tvistlösningsmyndigheten om en överenskommelse om tillträde inte har nåtts. Tvistlösningsmyndigheten har då att pröva om tillträde ska medges och, i sådant fall, på vilka villkor detta ska ske.

En bredbandsutbyggare som har fått ett nekande svar på sin begäran eller som har fått slutgiltigt besked om villkor som denne inte anser är skäligen redan innan två månader har gått bör kunna begära tvistlösning redan vid denna tidpunkt. Det bör därför inte krävas att parterna förhandlar om tillträde i två månader innan tvistlösning begärs. Tvistlösningsmöjligheten gäller alltså i de fall då en överenskommelse om tillträde eller villkoren för tillträdet inte nåtts. Tvister om redan ingångna avtal får slitas på annat sätt.

Såsom tidigare nämnts är utbyggnad eller anläggande av bredbandsnät ofta av tidskritisk natur. Tvistlösningsmyndigheten ska därför besluta i tvisten så snart som möjligt och senast efter fyra månader från det att en fullständig begäran kom in till myndigheten. Om tvisten är särskilt omfattande eller om det finns andra särskilda omständigheter ska tiden kunna förlängas.

När det gäller prissättning i en tvist mellan en nätinnehavare och en bredbandsutbyggare som båda är tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät bör, i enlighet med vad som anges under de villkor som nätinnehavaren får ställa, beaktas att konkurrensen i högre delar av värdekedjan kan påverkas av prissättningen. Nätinnehavaren bör då få ta hänsyn till vinster av investeringar och avskrivningar av nättillgångar.

Av allmänna rättsprinciper följer, i likhet med vad som föreskrivs i direktivet, att proportionalitetsprincipen ska tillämpas vid tvistlösningsmyndighetens prövning.

Behovet av en bestämmelse som anger den tid inom vilken en begäran om tvistlösning ska ha inkommit till tvistlösningsmyndigheten, exempelvis två år från den dag då tillträdet begärdes, har övervägts. Det som talar för en sådan bestämmelse är nätinnehavarens intresse av att veta vad som gäller avseende den fysiska infrastruktur som denne förfogar över. Därtill kommer att syftet med lagen är att bredbandsnät ska byggas och att fler därigenom ska få tillgång till bredband. Det är tveksamt om lösning av äldre tvister än två år tillgodoser detta syfte. Mer sannolikt skulle sådana tvister röra ersättningsfrågor i förhållande till redan utbyggda nät. En utbyggnad av bredbandsnät bör emellertid oftast ske inom snäva tidsramar och intresset av ett besked torde regelmässigt delas av samtliga inblandade parter. Därtill kommer att tvistlösning enligt denna lag inte ska tillämpas på redan överenskomna villkor. Det finns därför inte tillräckliga skäl för att föreslå en sådan bestämmelse.

Hur tvistlösningsmyndigheten bör utses och vilken myndighet som kan vara lämplig för uppdraget behandlas i avsnitt 12.

6.3 Rätt att ge tillträde till infrastruktur

Bedömning: En bestämmelse om rätt för en nätinnehavare att erbjuda tillträde till sin fysiska infrastruktur behövs inte.

Skäl för bedömningen: Enligt *artikel 3.1* i utbyggnadsdirektivet ska varje nätoperatör ha rätt att erbjuda företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät tillträde till sin fysiska infrastruktur i syfte att bygga ut bredbandsnät. Av skäl 16 till direktivet framgår att allmänna bestämmelser i nationell lagstiftning som förbjuder nätoperatörer att förhandla om tillträde till fysisk infrastruktur för leverantörer av elektroniska kommunikationsnät bör avskaffas. Viss tillståndsprövning förutsätts finnas, vilket även följer av *artikel 7* som handlar om just tillstånd för utbyggnad av bredbandsnät, se avsnitt 8.1 och 9.2.

När det gäller möjligheten till tillträde och samlokalisering finns det i dag i svensk rätt inte något allmänt hinder för operatörer att träffa frivilliga överenskommelser om tillträde och samlokalisering så länge överenskommelsen ligger inom de ramar som övriga regelverk ställer upp, t.ex. avseende bygglov (jfr prop. 2005/06:191 s. 10). Detta understryks ytterligare av den föreslagna bestämmelsen om skyldighet att ge tillträde till fysisk infrastruktur under vissa förhållanden. Någon särskild bestämmelse om rätt att ge annan tillträde till infrastrukturen i sig behövs därför inte. Möjligheten att få tillgång till utrymmet, t.ex. annans mark där infrastrukturen finns, behandlas i avsnitt 6.4.

6.4 Tillgång till utrymme och rätt till egendoms- skydd för andra än nätinnehavaren

Förslag: En rätt till andrahandsupplåtelse enligt 11 a § ledningsrättslagen ska få, i fråga om kanalisation enligt 2 a § samma lag, avse ledningsframdragnings av annan även om ledningsrättshavaren inte har dragit fram en egen ledning inom det upplåtna utrymmet.

Bedömning: Någon ändring i expropriationslagen (1972:719) eller jordabalken (1970:994) behövs inte.

Skäl för förslaget

Ledningsrätt

Även om det enligt svensk rätt finns möjligheter att ge tillträde till sin egen infrastruktur i sig betyder inte det att nätinnehavaren därigenom har rätt att ge annan rätt att nyttja det *utrymme* där infrastrukturen finns belägen. Vid utbyggnad av bredbandsnät är det vanligtvis nödvändigt att utnyttja utrymme inom annans fastighet för att dra fram ledningar. Rätten att dra ledningar över någons annans mark kan tryggas på olika sätt. Ledningens ägare och fastighetens ägare kan träffa avtal om nyttjanderätt

eller om servitut. Det finns också en upplåtelseform genom myndighetsbeslut, ledningsrätt, som regleras i ledningsrättslagen (1973:1144). Ledningsrättslagen gör det möjligt att under vissa förutsättningar utnyttja fastighetsägarens mark trots att fastighetsägaren inte samtycker till det men med beaktande av dennes rätt till egendomsskydd enligt 2 kap. 15 § regeringsformen. Ledningsrättslagen är redan anpassad till att möjliggöra tillträde enligt beslut fattade med stöd av LEK.

Ledningsrättslagen gäller bl.a. för ledning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål (2 § första stycket 1). En anordning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål men som inte utgör en ledning anses ändå vara en ledning vid tillämpningen av lagen (2 § andra stycket). Lagen gäller även för tunnlar, kulvertar, rör och liknande anordningar (s.k. kanalisation) om anordningen senare ska användas för att dra fram bl.a. en ledning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål (2 a §). Lantmäterimyndigheten får förordna att ledningsrättshavaren har rätt att låta någon annan dra fram och använda ytterligare ledningar inom det upplåtna utrymmet. Ett sådant förordnande får meddelas endast om den ytterligare ledningen är en ledning av sådant slag som anges i 2 § första stycket 1 och det med hänsyn till ledningens beskaffenhet finns ett behov av en sådan rätt. Vid prövningen av en sådan fråga ska bestämmelserna i 6–11 §§ tillämpas (s.k. andrahandsupplåtelse, 11 a §).

Vid införandet av bestämmelsen om andrahandsupplåtelse uttalade regeringen att det inte var tillfredsställande att en andrahandsupplåtelse skulle vara helt beroende av fastighetsägarens medgivande. En sådan ordning skulle innebära exempelvis att fastighetsägaren kunde förhindra samutnyttjande som ledningsrättshavare är skyldig att medverka till enligt LEK. Regeringen föreslog därför att det skulle införas en lagreglerad rätt för en ledningsrättshavare att utan fastighetsägarens medgivande kunna erbjuda annan rätt att självständigt utnyttja det utrymme som har upplåtits med ledningsrätt. Alla som har beviljats ledningsrätt har möjlighet att få ett förordnande om andrahandsupplåtelse och därmed få rätt att låta någon annan dra fram och använda ledningar som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål, om övriga villkor i 11 a § är uppfyllda. Det får, som framgår av avsnitt 5.3 och 6.1, anses åligga en nätinnehavare som kan ansöka om ledningsrätt och rätt till andrahandsupplåtelse att göra detta, för att efterleva skyldigheten att lämna tillträde till infrastrukturen. En redan existerande ledningsrätt utan förordnande om rätt till andrahandsupplåtelse kan omprövas enligt 33 §. Den nätinnehavare som har ett nyttjanderättsavtal med en fastighetsägare som motsätter sig tillträde till infrastrukturen kan alltså behöva ansöka om ledningsrätt och ett förordnande om rätt till andrahandsupplåtelse enligt 11 a §, under förutsättning att villkoren för att erhålla ledningsrätt är uppfyllda.

Ett av kriterierna i 11 a § är att det ska finnas ett behov av en sådan rätt med hänsyn till ledningens beskaffenhet. Typfallet för detta har ansetts vara när ledningsrättshavaren till följd av bestämmelserna i LEK angående samutnyttjande och tillträde är skyldig att ge en annan operatör rätt att sätta upp en anordning inom en basstation eller telestation (se prop. 2003/04:136 s. 30). Efter införandet av den nya lagen bör antalet led-

ningar som är av en sådan beskaffenhet att det finns ett behov av en rätt till andrahandsupplåtelse öka.

Den som har fått ledningsrätt för en anordning enligt 2 a § ledningsrättslagen (kanalisation) omfattas förvisso av möjligheten att få ett förordnade om rätt till andrahandsupplåtelse men den ledning som har upplåtits i andra hand får inte dras fram förrän ledningsrättshavaren själv har dragit fram en ledning som omfattas av ledningsbeslutet för kanaliseringen. Det är alltså inte möjligt att dra fram en ledning i en tom kanalisation med stöd av en andrahandsrätt (se prop. 2004/05:175, s 279 och s. 303). Mot bakgrund av syftet med utbyggnadsdirektivet, som bl.a. är just tillträde till kanalisation, och med hänsyn till att en möjlighet till andrahandsupplåtelse redan finns i ledningsrättslagen, bör det vara möjligt att dra fram en ledning i en tom kanalisation med stöd av en andrahandsrätt, även med beaktande av egendomsskyddet, se avsnittet nedan. Ledningsrättslagen bör därför ändras för att möjliggöra en sådan framdragning. Bredbandsutbyggare får då större möjligheter än i dag att tillträda tomma kanalisationer. Detta bör leda till lägre kostnader för utbyggnad och mindre behov av nya grävarbeten. Rätten att tillträda infrastrukturen i sig måste givetvis bedömas enligt bestämmelsen om skyldighet att ge tillträde till infrastrukturen, se avsnitt 6.1.

Förhållandet till egendomsskyddet

Enligt *artikel 3.6* ska artikel 3 i utbyggnadsdirektivet inte påverka äganderätten för ägaren av den fysiska infrastrukturen i de fall då den inte ägs av nätoperatören och inte heller äganderätten för andra tredje parter såsom markägare och ägare av privata egendomar.

Möjligheten i 11 a § ledningsrättslagen till förordnande om rätt till andrahandsupplåtelse har ansetts förenlig med bestämmelserna om egendomsskydd i 2 kap. 15 § regeringsformen (se prop. 2003/04:136 s. 22 och prop. 2004/05:175 s. 279), se även redogörelse i avsnitt 6.1 ovan. Den föreslagna ändringen i ledningsrättslagen bör normalt inte vara nämnvärt mer betungande för markägaren än vad som gäller i dag. Ändringen innebär endast att den ordning i vilken ledningarna dras fram kan komma att bli omvänd i förhållande till vad som är fallet enligt nu gällande lagstiftning. Ändringen bedöms vara viktig för att skyldigheten att ge tillträde till infrastruktur ska få avsedd effekt och utbyggnaden av bredbandsnät påskyndas. Utbyggnaden av bredband är av stort allmänintresse och ledningsrättslagen tillförsäkrar parterna en prövning i varje enskilt fall, ersättning till fastighetsägaren och en möjlighet till överklagande av ett beslut om ledningsrätt. När ersättning för en andrahandsupplåtelse fastställs tas redan enligt gällande rätt hänsyn till den ytterligare belastning för fastighetsägaren som detta innebär. Någon ändring i ledningsrättslagen i denna del behövs därför inte. Mot denna bakgrund bedöms den föreslagna ändringen i ledningsrättslagen vara förenlig med 2 kap. 15 § regeringsformen.

Den som äger fysisk infrastruktur, utan att själv vara en nätinnehavare, i enlighet med definitionen i den nya lagen (se avsnitt 5.4), och som upplåter infrastrukturen med nyttjanderätt till en nätinnehavare är inte själv skyldig att tillåta tillträde eller utnyttjande av dennes fastighet. Enligt artikel 3.6 är utbyggnadsdirektivet inte heller avsett att påverka en

sådan ägares rätt till egendomsskydd. Det åligger nätinnehavaren att försöka komma överens med ägaren eller använda eventuella andra rättsliga medel, såsom ledningsrätt, som kan stå till buds. De föreslagna bestämmelserna i avsnitten ovan påverkar därför inte rätten till egendomsskydd för den som är ägare till fysisk infrastruktur men inte själv är en nätinnehavare, utöver den ändring som föreslås i ledningsrättslagen.

Expropriationslagen och jordabalken

Ledningsrättslagen gäller inte för all typ av fysisk infrastruktur som omfattas av den nya lagen och utbyggnadsdirektivet. Viss fysisk infrastruktur som faller in under nätinnehavarens skyldighet att ge tillträde kan i stället vara belägen på mark som har tagits i anspråk enligt expropriationslagen. Ändringar i expropriationslagen bedöms dock inte vara påkallade. De möjligheter expropriationslagen ger att ta i anspråk annans fastighet är tillräckliga i sammanhanget och bör inte utvidgas, särskilt mot bakgrund av att artikel 3.6 i utbyggnadsdirektivet anger att bestämmelsen om skyldighet att ge tillträde inte är avsedd att påverka markägares egendomsskydd. Expropriationslagen är utformad för att tillgodose egendomsskyddet i 2 kap. 15 § regeringsformen och tillgodoser med nuvarande utformning därmed även artikel 3 i utbyggnadsdirektivet. Inte heller jordabalken bör ändras i anledning av genomförandet av utbyggnadsdirektivet.

Det bör noteras att utbyggnaden av bredbandsnät eventuellt skulle gynnas av ytterligare förändrade regler avseende tillgång till mark. Utbyggnadsdirektivet kräver dock inte att tillträde till annans mark ska kunna ske utan markägarens samtycke. Sådana frågor går därför utöver vad som är möjligt att utreda i denna promemoria, vars huvudsyfte är att ta fram de bestämmelser som är nödvändiga för att genomföra utbyggnadsdirektivet.

7 Samordning av bygg- och anläggningsprojekt

7.1 Skyldighet att samordna bygg- och anläggningsprojekt

Förslag: En nätinnehavare som utför ett bygg- eller anläggningsprojekt som finansieras helt eller delvis av offentliga medel ska på skäligen villkor medge samordning av projektet och en bredbandsutbyggares projekt, om bredbandsutbyggaren begär det. Om det inte är rimligt att begäran medges ska nätinnehavaren få neka samordning.

En begäran om samordning ska lämnas till nätinnehavaren, vara skriftlig och innehålla en redogörelse för bredbandsutbyggarens bygg- eller anläggningsprojekt i de delar som är relevanta för samordningen. En sådan begäran ska lämnas senast en månad innan nätinnehavaren ansöker om nödvändiga tillstånd hos behöriga myndigheter.

Nätinnehavaren ska senast en månad från mottagandet av fullständig begäran skriftligen meddela bredbandsutbyggaren om samordning medges eller nekas. Meddelandet ska innehålla villkoren för samordningen eller skälen för att samordning nekas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran om samordning och om på vilket sätt skyldigheten att lämna svar på begäran ska fullgöras.

Bedömning: Direktivets bestämmelse om rätt att förhandla om samordning föranleder inte någon lagstiftningsåtgärd.

Direktivets krav

Enligt *artikel 5.1* ska medlemsstaterna säkerställa att varje nätoperatör har rätt att förhandla fram avtal om samordning av bygg- och anläggningsprojekt med tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät, som avser att bygga ut element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.

Enligt *artikel 5.2* ska medlemsstaterna säkerställa att varje nätoperatör som direkt eller indirekt genomför bygg- och anläggningsprojekt som finansieras antingen helt eller delvis med offentliga medel, tillgodoser varje rimlig begäran om samordning av bygg- och anläggningsprojekt från den som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät och som avser att bygga ut element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Samordningen ska ske på öppet redovisade och icke-diskriminerande villkor. En sådan begäran ska tillgodoses under förutsättning att

a) detta inte kommer att medföra några extrakostnader, däribland på grund av ytterligare förseningar, för det ursprungligen planerade bygg- och anläggningsprojektet,

b) inte kommer att påverka kontrollen av samordningen av projektet, och

c) att begäran om samordning inkommer så snart som möjligt och i varje fall senast en månad innan det slutliga projektet lämnas till de beröriga myndigheterna för tillståndsförfarande.

Av artikeln följer även att medlemsstaterna får föreskriva regler om fördelning av kostnader i samband med samordning av bygg- och anläggningsprojekt.

Skäl för förslaget och bedömningen

Samordning kan sägas innebära att två eller flera aktörer som planerar varsitt bygg- eller anläggningsprojekt kommer överens om att bygga eller gräva samtidigt. Samordning av bygg- och anläggningsprojekt kan leda till betydande besparingar vid en utbyggnad av bredbandsnät och därmed påskynda utbyggnaden. Att olika aktörer arbetar tillsammans kan även leda till positiva effekter för miljön, t.ex. genom att antalet grävarbeten minskar. I glesbygd kan ett samarbete medföra att endast en arbetsväg behöver anläggas och att eventuella behov av skogsröjning minimeras. I stadsmiljö kan samordning av projekt även underlätta trafiksituationen för väg- och gångtrafikanter. För omgivningen kan flera av varandra oberoende grävprojekt innebära stora påfrestningar. Samordning sker redan i dag i viss utsträckning men det skulle vara önskvärt om det skedde i fler fall med hänsyn till de potentiella vinsterna för samhället.

I svensk rätt saknas tvingande bestämmelser om samordning av bygg- och anläggningsprojekt för nätinnehavare. Sådana bestämmelser skulle öka andelen samordnade projekt. Det förefaller mindre lämpligt att införa en skyldighet för samtliga nätinnehavare att samordna bygg- och anläggningsprojekt med bredbandsutbyggares projekt. Det skulle begränsa nätinnehavarnas frihet alltför mycket. Det är dock rimligt att bygg- och anläggningsprojekt som det allmänna är med och finansierar utförs på ett sätt som medför största möjliga samlade nytta. Mot denna bakgrund och för att Sverige ska leva upp till direktivets krav, bör det införas en skyldighet för nätinnehavare som planerar ett bygg- eller anläggningsprojekt som är helt eller delvis finansierat med offentliga medel att under vissa förutsättningar, samordna projektet med en bredbandsutbyggares projekt, om bredbandsutbyggaren begär det. För helt privat finansierade projekt bör det däremot inte finnas en motsvarande skyldighet. Som exempel på ett sådant privat projekt kan nämnas när ett elnätsföretag helt finansierar ett projekt med avgifter från kunder. Nätinnehavare som fått olika former av bidrag, stöd eller annan offentlig finansiering för sitt projekt, utan att projektet är ett offentligt projekt i sig, träffas däremot av skyldigheten att samordna bygg- och anläggningsprojekt. För att en skyldighet att samordna ska inträda krävs vidare att bygg- eller anläggningsprojektet har ett samband med den fysiska infrastruktur som gör att nätinnehavaren anses vara just en nätinnehavare, t.ex. genom anläggning av sådan infrastruktur. Avsikten med begäran ska vara att bygga ut eller anlägga ett bredbandsnät, vilket följer av att begäran ska framställas av en bredbandsutbyggare.

Att samordna bygg- och anläggningsprojekt behöver inte vara liktydigt med en samförläggning, vilket förenklat kan sägas betyda att t.ex. två rör läggs i samma schakt. En samordning kan även resultera i annat samarbete kring arbetet, t.ex. gemensamt utnyttjande av en arbetsväg eller

maskiner. Det bör dock krävas att projekten ska utföras geografiskt mycket nära varandra. Det bör framgå av begäran vad som avses.

Det bör inte ha någon betydelse för bestämmelsens tillämpning om nätinnehavaren utför projektet själv eller använder en underentreprenör. I direktivet framgår detta genom uttrycket ”direkt eller indirekt”.

Skyldigheten att samordna bör ske på skäliga villkor för båda parter. Av artikel 5.2 och 5.4 i direktivet följer att villkoren för samordning ska vara öppna, redovisade, icke-diskriminerande, proportionella och rättvisa. Detta får anses motsvara begreppet skäliga villkor. Sådana villkor kan t.ex. avse säkerhet eller fördelning av kostnader. Om det inte är rimligt att begäran medges bör samordning kunna nekas. Det är exempelvis inte rimligt att en begäran medges om samordningen medför extra kostnader, på grund av förseningar eller annat, för nätinnehavarens ursprungliga projekt eller om kontrollen över samordningen inte skulle ligga kvar hos nätinnehavaren. Krav på t.ex. driftsäkerhet kan också medföra att det inte är rimligt att en begäran om samordning medges. Vissa undantag från skyldigheten behandlas i avsnitt 7.2.

En begäran om samordning ska lämnas senast en månad innan nätinnehavaren ansöker om tillstånd hos behöriga myndigheter, annars behöver nätinnehavaren inte gå med på att samordna projekten. Det framgår inte av direktivet vilken typ av tillstånd som avses. Tillstånd får dock anses omfatta t.ex. bygglov och marklov. Om flera tillstånd är nödvändiga bör det vara rimligt att tiden räknas från det att den sista ansökan om tillstånd lämnas in. Det kan vara mycket svårt för den som vill begära samordning att veta när denna tidpunkt är. Därför föreslås även att viss information om planerade bygg- och anläggningsprojekt ska göras tillgänglig via informationspunkten, se avsnitt 8.7.1. Vad gäller begäran i övrigt, se avsnitt 6.1. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran, t.ex. vilka uppgifter den bör innehålla. Föreskrifter om utformningen av begäran kan ges i form av verkställighetsföreskrifter.

Nätinnehavaren bör senast en månad från mottagandet av begäran skriftligen, vilket kan ske elektroniskt, meddela den bredbandsutbyggare som har begärt samordning om begäran medges eller inte. Om en begäran medges, ska meddelandet även innehålla villkoren för samordningen. Medger nätinnehavaren inte samordning ska i stället skälen för detta anges. Den som inte lämnar ett besked inom den angivna tiden får anses ha vägrat samordning såväl som brutit mot skyldigheten att svara på begäran. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten att svara på en begäran ska fullgöras. Av direktivet framgår inte uttryckligen inom vilken tid nätinnehavare ska svara på en begäran om samordning. Avsikten förefaller dock vara, vid en jämförelse med artikel 5.3, att svar ska lämnas senast en månad från mottagandet av begäran.

Genom den föreslagna skyldigheten genomförs artikel 5.2. Enligt artikeln får medlemsstaterna även föreskriva regler om kostnadsfördelning i samband med samordningen. Det finns i dag inga regler om kostnadsfördelning men det förefaller ha utvecklats en viss praxis om fördelningen i olika branscher, t.ex. kostnadskatalogen EBR som Svensk Energi och Skanova avtalar om varje år. När det gäller större exploateringsprojekt är ofta ett flertal aktörer inblandade och det möter svårigheter att på förhand

föreskriva hur kostnaderna ska fördelas mellan dessa. Hänsyn tas i dessa fall till markförhållanden, behov av grävning, återställning och en rad andra omständigheter. Olika branscher har även olika förväntningar på avkastningsnivå. Det vore olämpligt att störa sådana avtal. Risken är att reglerna blir för statiska på en föränderlig marknad. En förhandsreglering av hur kostnaderna ska fördelas i projekt som är offentligt finansierade riskerar även att resultera i oavsiktliga förmögenhetsöverföringar mellan det offentliga och privata nätinnehavare. Mot denna bakgrund bör särskilda regler om kostnadsfördelning inte införas. Villkor om kostnadsfördelning måste dock vara skäligen i likhet med övriga villkor för samordningen.

Artikel 5.1 handlar om rätten att förhandla om samordning. Av skälen till direktivet framgår att rättsliga restriktioner där huvudregeln är att förhandlingar om samordning av bygg- och anläggningsprojekt hindras bör förbjudas (se skäl 24). Det finns i svensk rätt inte några hinder för en nätinnehavare och en tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät att förhandla om samordning av bygg- och anläggningsprojekt. Som nämns ovan sker också samordning av projekt redan i dag. Mot bakgrund av att sådana restriktioner som avses i direktivet saknas föranleder artikel 5.1 inte någon särskild lagstiftningsåtgärd.

7.2 Undantag för vissa bygg- och anläggningsprojekt

Förslag: Skyldigheten för en nätinnehavare att samordna bygg- och anläggningsprojekt ska inte gälla för bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse. Skyldigheten ska inte heller gälla om projektet rör fysisk infrastruktur som stöder samhällsviktig verksamhet och en samordning kan påverka verksamhetens funktion negativt eller om samordningen kan skada allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt.

Skäl för förslaget: Enligt *artikel 5.5* får medlemsstaterna bevilja undantag från skyldigheterna för bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse vad gäller värde, omfattning eller varaktighet eller när det gäller kritisk nationell infrastruktur. Undantag ska vara vederbörligen motiverade och de berörda parterna ska ges tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till undantag inom rimlig tid. Alla sådana undantag ska anmälas till kommissionen.

Samordning av exempelvis grävarbeten är positivt enligt vad som anges i avsnitt 7.1 ovan. Det är dock långt ifrån alla bygg- och anläggningsprojekt som lämpar sig för samordning och som kan gynna bredbandsutbyggnaden. Det kan t.ex. röra sig om till omfattningen mycket begränsade arbeten eller brådskande reparationsarbeten där arbetet endast pågår en kort tid. En skyldighet att samordna projektet kan då vara orimligt betungande för nätinnehavaren. Detsamma gäller om bygg- eller anläggningsprojektet har ett mycket lågt värde, särskilt om nätinnehavarens omsättning är låg och projektet är av begränsat kommersiellt intresse. Detta kan t.ex. gälla mindre bredbandsprojekt på landsbygden, om

nu ett sådant har passerat tröskeln för att anses utfört av en nätinnehavare. Det finns således skäl att undanta vissa bygg- och anläggningsprojekt från skyldigheterna. Mot bakgrund av detta föreslås att bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse ska vara undantagna från samordningsskyldigheten.

Vissa bygg- och anläggningsprojekt som nätinnehavare utför avser infrastruktur som stöder samhällsviktig verksamhet. Ytterligare andra projekt kan avse infrastruktur av vikt för allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt. Om en samordning av projekt skulle kunna riskera sådan infrastrukturens funktion eller annars innebära risk för skada för totalförsvaret eller allmän eller Sveriges säkerhet ska skyldigheten att samordna projekt inte gälla. I risk- och skadebedömningen bör hänsyn även tas till framtida behov av reparationer och drift. Om det uppstår tvist om detta undantags tillämplighet bör tvistlösningsmyndigheten samråda med Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller Säkerhetspolisen, som har expertkunskaper i frågan. Vid bedömning av vad som utgör samhällsviktig verksamhet bör ledning kunna hämtas från den nationella strategin för skydd av samhällsviktig verksamhet⁶.

7.3 Tvistlösning

Förslag: Om en överenskommelse om samordning inte har nåtts får en part hänskjuta frågan till tvistlösningsmyndigheten för avgörande. Myndigheten ska så snart som möjligt besluta i tvisten. Beslut ska meddelas senast två månader från det att begäran kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

Direktivets krav

Om ingen överenskommelse om samordning av bygg- och anläggningsprojekt uppnås inom en månad från dagen för mottagandet av en begäran om förhandling om samordning ska medlemsstaterna enligt *artikel 5.3* säkerställa att varje part har rätt att hänskjuta frågan till ett tvistlösningsorgan.

Enligt *artikel 5.4* ska medlemsstaterna säkerställa att tvistlösningsorganet, med full hänsyn till proportionalitetsprincipen, utfärdar ett beslut för att lösa tvisten. Tvistlösningsorganet ska även fastställa rättvisa och icke-diskriminerande villkor och avgifter, när så är lämpligt. Tvistlösningsorganet ska lösa tvisten inom två månader från den dag då en fullständig begäran mottogs, utom i undantagsfall, utan att det påverkar den möjlighet som varje part har att väcka talan i domstol.

⁶ Ett fungerande samhälle i en föränderlig värld. Nationell strategi för skydd av samhällsviktig verksamhet (MSB266).

Skäl för förslaget

Om en nätinnehavare som är skyldig att samordna bygg- och anläggningsprojekt och den som begär samordning inte kan komma överens om villkoren för samordningen eller om samordning nekas ska det enligt direktivet finnas en möjlighet att få tvisten löst av en tvistlösningsmyndighet. En part föreslås därför kunna begära tvistlösning om en överenskommelse om samordning inte har nåtts. Tvistlösningsmyndigheten har då att pröva om samordning ska medges och, i sådant fall, på vilka villkor detta ska ske. En bredbandsutbyggare som har fått ett nekande svar på sin begäran eller som har fått slutgiltigt besked om villkor som denne inte anser är skäliga redan innan en månad har gått från det att begäran lämnades bör kunna begära tvistlösning redan vid denna tidpunkt. Det bör därför inte krävas att parterna förhandlar om samordning i en månad före tvistlösning begärs. Tvistlösningsmöjligheten gäller alltså i de fall då en överenskommelse om samordning eller villkoren för samordning inte nåtts. Tvister om redan ingångna avtal får slitas på annat sätt.

Samordning av bygg- och anläggningsprojekt är ofta av tidskritisk natur och tvistlösningsmyndigheten bör så snart som möjligt fatta beslut i den tvistiga frågan. Om inte längre tid är nödvändig på grund av tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter bör beslutet meddelas senast två månader från det att en fullständig begäran kom in till myndigheten. Möjligheten att fatta beslut senare än två månader från det att en fullständig begäran kom in till myndigheten bör tillämpas restriktivt mot bakgrund av parternas behov av ett snabbt besked. Ett försenat bygg- eller anläggningsprojekt kan kosta mycket pengar och ett projekt som redan är avslutat kan inte ge upphov till samordning.

Av allmänna rättsprinciper följer, i likhet med vad som föreskrivs i direktivet, att proportionalitetsprincipen ska tillämpas vid tvistlösningsmyndighetens prövning.

Hur tvistlösningsmyndigheten bör utses och vilken myndighet som kan vara lämplig för uppdraget behandlas i avsnitt 12. Möjligheten att överklaga tvistlösningsmyndighetens beslut behandlas i avsnitt 14.

8 Information och öppenhet

8.1 En informationspunkt

Förslag: Det ska finnas en informationspunkt där information om nätinnehavares fysiska infrastruktur samt planerade och pågående bygg- och anläggningsprojekt kan göras tillgänglig elektroniskt för bredbandsutbyggare.

Informationspunkten ska även innehålla information om tillstånd som kan behövas vid utbyggnad av bredbandsnät.

Direktivets krav

Av *artikel 4* och *artikel 6* framgår att varje medlemsstat ska ha en informationspunkt, via vilken minimiinformation om befintlig fysisk infrastruktur och bygg- och anläggningsprojekt kan tillgängliggöras elektroniskt. Enligt *artikel 7.1* ska medlemsstaterna se till att all relevant information om villkor och förfaranden för beviljande av tillstånd som behövs för utbyggnaden av bredbandsnät finns tillgänglig via informationspunkten. Det ska även finnas information om tillämpliga undantag. Enligt *artikel 4.1* ska medlemsstaterna säkerställa att varje företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät har rätt att på begäran få tillgång till minimiinformation om nätoperatörers befintliga infrastruktur. Med minimiinformation avses information om lokalisering och rutt, infrastrukturens typ och nuvarande användning samt kontaktuppgifter till nätoperatören. Medlemsstaterna ska enligt artikeln även säkerställa att det företag som begär tillgång till information anger vilket område som är aktuellt för utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Medlemsstaterna får tillåta att tillgången till minimiinformationen begränsas endast om det är nödvändigt med tanke på nätens säkerhet och integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter.

Skäl för förslaget

En central åtgärd för att minska kostnaderna vid utbyggnad av bredbandsnät är att befintlig infrastruktur används effektivt. Bredbandsutbyggare behöver därför på olika sätt få information om var det finns lämplig infrastruktur som kan vara aktuell att använda för ändamålet. Information är även avgörande för möjligheten att förhandla och avtala om samordning av bygg- och anläggningsprojekt. Den som vill bygga ut eller anlägga ett bredbandsnät kan behöva flera olika tillstånd och därför behöva ha kontakt med flera olika myndigheter. Förfarandet för att ansöka om tillstånd kan skilja sig åt beroende på tillståndstypen och den som söker tillstånd kan t.ex. behöva foga olika underlag till sin ansökan för att den ska anses komplett. En punkt genom vilken en samlad information kan nå underlättar för den som ska söka tillstånd och bör bidra till att fullständiga ansökningar snabbare kan lämnas in till rätt myndighet. På detta sätt bör även handläggningstiderna hos myndigheterna kunna förkortas

och processen som helhet effektiviseras. Samlad information bör på det hela taget underlätta utbyggnad av bredbandsnät.

Mot denna bakgrund bör en informationspunkt inrättas. Genom informationspunkten bör det vara möjligt att tillgängliggöra viss information om befintlig fysisk infrastruktur och pågående bygg- och anläggningsprojekt på elektronisk väg, se även avsnitt 8.3 och 8.7 om skyldighet att lämna information. Bredbandsutbyggare bör kunna söka och ta del av informationen. Detta utesluter inte att informationspunkten kan användas även av andra intressenter. Vid sökningen bör olika geografiska områden kunna anges. Det bör även vara möjligt för en bredbandsutbyggare att få tillgång till information om tillstånd som kan behövas vid utbyggnad av bredbandsnät. Denna information bör omfatta beskrivningar av vilka tillstånd som kan bli aktuella att söka, hur det går till att ansöka och hur en komplett ansökan ska se ut. Informationspunkten bör kunna vara en portal som genom länkar eller liknande tillgängliggör information. Vad gäller information om tillstånd bör inspiration vid utformandet av informationsportalen kunna hämtas från webbplatsen vindlov.se som är en informationsplats rörande tillståndsprocessen för vindkraftverk. Den närmare utformningen av informationspunkten bör överlåtas till den myndighet som får i uppdrag att ansvara för informationspunkten.

Mot den angivna bakgrunden föreslås således en ny bestämmelse med innebörden att det ska finnas en informationspunkt med ovan angivna egenskaper.

Genom den föreslagna bestämmelsen uppfylls direktivets krav på inrättandet av en informationspunkt. Genom att informationspunkten ska vara öppen för bredbandsutbyggare att söka i genomförs även direktivets krav på rätt till viss information om befintlig fysisk infrastruktur, se även avsnitt 8.3 och 8.7 om skyldighet att tillgängliggöra information där även frågor om begränsning av tillgången till information behandlas.

8.2 Ansvar för informationspunkten

Förslag: Regeringen ska utse den myndighet som ska ansvara för informationspunkten.
--

Skäl för förslaget: Enligt *artikel 10.4* ska medlemsstaten utse ett eller flera organ som ska fylla funktionen som informationspunkt.

En myndighet bör ansvara för informationspunkten. I ansvaret för informationspunkten ligger inte att aktivt samla in eller kartlägga infrastrukturen i landet. Informationspunkten kan, som framgår ovan, vara en portal som genom länkar eller likande tillgängliggör information. Regeringen bör bemyndigas att bestämma vilken myndighet som ska ansvara för informationspunkten.

Det finns flera myndigheter som skulle kunna var lämpliga att ansvara för informationspunkten. Exempelvis tillhandahåller länsstyrelserna ofta redan i dag information om olika tillstånd som kan behövas om en aktör vill anlägga ett bredbandsnät. De viktigaste delarna av informationspunkten kommer dock troligen att vara de som rör information om befintlig fysisk infrastruktur och om pågående bygg- och anläggningsprojekt. En

lämplig utgångspunkt när en myndighet ska utses är därför de tjänster eller portaler som redan finns och som delvis omfattar sådan information, även om syftet med dessa tjänster kan vara ett annat i dag. Det finns två sådana tjänster som förefaller vara mer lämpade än andra: PTS webbtjänst "Ledningskollen" och "Geodataportalen" som Lantmäteriet ansvarar för.

Ledningskollen

Ledningskollen är en webbtjänst för informationsutbyte om ledningar och annan fysisk infrastruktur i mark. Dess syfte är att minska antalet grävskador och att ge förutsättningar för grävsamordning. Ledningskollen ägs av PTS och finansieras av PTS, Affärsverket svenska kraftnät och Trafikverket. Ingen avgift tas ut för användning av Ledningskollen.

I Ledningskollen finns grundläggande information om var ledningsägare har sin infrastruktur (intresseområden). Ledningsägare anmäler sitt innehav av infrastruktur i geografiska rutor om 1x1 kilometer. Ledningskollen förmedlar bara frågor som berör intresseområden till respektive ledningsägare som sedan lämnar ut detaljerad information, direkt till den som efterfrågat. Ledningskollen går också att använda för att söka eller erbjuda möjligheter till samförläggning.

Ledningskollen har drygt 660 anslutna ledningsägare (januari 2015) och antalet ökar för närvarande med ett drygt hundratal per år. Bland de anslutna finns alla nationella aktörer inom sektorn elektronisk kommunikation, de dominerande elnätsägarna och sammanlagt över 200 kommunala aktörer.

Den vanligaste användningen av Ledningskollen i dag är att den som ska utföra eller låta utföra arbete i mark ber om ledningsanvisning från berörda ledningsägare för att undvika att gräva av ledningar eller annan infrastruktur i marken. Frågan når alla ledningsägare som har angivit att de har infrastruktur i närheten av berört område. Även den som planerar ett byggprojekt kan använda tjänsten för att projektera och få underlag i form av ledningskartor eller cad eller gis-filer över befintlig infrastruktur på en viss plats. En fråga om projektering når också alla ledningsägare som har angivit att de har infrastruktur i närheten av det berörda området. Ledningskollen kan även användas av den ledningsägare som planerar eller undersöker förutsättningarna för ett visst arbete och som vill komma i kontakt med övriga ledningsägare på platsen, t.ex. för att samförlägga. Frågan om samordning når de aktörer som angett att de är intresserade av samordningsmöjligheter i aktuellt område. Endast ledningsägare som har angett att de är intresserade av samordning svarar på frågan.

Även kommuner eller andra myndigheter som vill komma i kontakt med ledningsägare i berört område, med syfte att t.ex. informera om ett planärende eller vid remisser, kan använda Ledningskollen. En sådan fråga når alla ledningsägare som har infrastruktur i den berörda kommunen.

Det är även sedan hösten 2014 möjligt för de som inte har ledningar att ta emot ärenden från Ledningskollen. Exempelvis regionala bredbandskoordinatorer, byanät eller aktörer som vill träda in på marknaden ska kunna anmäla sig.

Under 2014 skapades drygt 150 000 ärenden i Ledningskollen. 87 procent av dessa ärenden var av ärendetyp ledningsanvisning, dvs. den ärendetyp som i dag används när någon ska gräva och behöver information om det finns ledningar på den platsen. Resterande 13 procent är fördelat på övriga ärendetyperna, projektering samordning och planärenden/samhällsplanering.

Geodataportalen

Geodataportalen förvaltas av Lantmäteriet och etablerades som ett led i att implementera det s.k. Inspiredirektivet (2007/2/EG). Inspire står för Infrastructure for Spatial Information in Europe och direktivet innehåller bestämmelser om inrättandet av en infrastruktur för rumslig (geografisk) information inom Europa. Med rumslig information avses i direktivet information som direkt eller indirekt avser en viss plats eller ett visst geografiskt område (det som i Sverige normalt kallas geografisk information). Inspiredirektivet syftar till att skapa en rättslig ram för hantering och spridning av geografisk information via Internet. Det är främst information som innehålls av myndigheter som omfattas och direktivet ställer inga krav på att ny information ska samlas in. Direktivet är genomfört i svensk lag genom lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation och förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation (se prop. 2009/10:224).

I förordningen om geografisk miljöinformation pekas informationsansvariga myndigheter ut för de totalt 34 teman som anges i direktivet. De teman som ingår är bl.a. ortnamn, fastighetsområden, infrastruktur för transport, höjd- och djupförhållanden, marktäcket, byggnaders läge och förhållandet mellan människors hälsa och miljön. Bland de 23 informationsansvariga myndigheterna återfinns exempelvis Trafikverket, Svenska kraftnät, Lantmäteriet, Statistiska centralbyrån, Sveriges lantbruksuniversitet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och flera länsstyrelser.

Fastighetsregistret finns tillgängligt via geodataportalen. I fastighetsregistret finns information som är av intresse för en bredbandsutbyggare. Ledningsrätter, servitut och inskrivna avtal liksom information om vägar och adresser finns registrerade i fastighetsregistret.

Geodataportalen i sig innehåller endast metadata som myndigheter, kommuner och vissa enskilda organ lägger in. Geodataportalen är alltså en ingång för att få reda på var den geografiska miljöinformationen, eller geodatan, kan hittas. De informationsansvariga gör sedan informationen och tjänsterna som gör det möjligt att hantera informationen elektroniskt, tillgängligt för allmänheten utanför själva geodataportalen.

Geodataportalen är öppen för alla och avgiftsfri. Det krävs inget avtal för att titta och söka i portalen. Däremot kan det vara avgiftsbelagt att ta del av den geografiska miljöinformationen hos de informationsansvariga myndigheterna.

Vilken myndighet ska utses?

Av genomgången ovan framgår att Ledningskollen redan i dag har vissa av de funktioner som direktivet ställer krav på, se t.ex. avsnitt 8.7.1. Geodataportalen kan också innehålla information som en bredbandsut-

byggare kan ha nytta av, exempelvis fastighetsregistret i vilket ledningsrätter är registrerade. Ledningskollen är dock mer anpassad efter bredbandsutbyggarnas behov och förefaller erbjuda för dem mer anpassade sökmöjligheter. Geodataportalens syfte är att tillgängliggöra geografisk miljöinformation och är en del av ett mycket stort samarbete. Härtill kommer att aktörerna i telekomsektorn redan känner till, och till stor del använder, Ledningskollen. Användningen ökar dessutom årligen. Med vissa justeringar kan Ledningskollen eller motsvarande tjänst uppfylla direktivets krav. Det förefaller därför mest effektivt att PTS utses som ansvarig för informationspunkten, vilket kan ske genom en ändring i myndighetens instruktion. PTS kan då dra nytta av den webbtjänst som redan drivs. Mot denna bakgrund bör det i den nya lagen föras in en bestämmelse om att regeringen ska utse den myndighet som ska ansvara för informationspunkten.

8.3 Skyldighet att lämna information till informationspunkten

8.3.1 Skyldighet för nätinnehavaren att lämna information om befintlig fysisk infrastruktur

Förslag: En nätinnehavare ska vara skyldig att göra grundläggande information om sin befintliga fysiska infrastruktur tillgänglig via informationspunkten. Den grundläggande informationen ska bestå av information om infrastrukturens lokalisering, typ av infrastruktur och nuvarande användning liksom kontaktuppgifter till nätinnehavaren. Nätinnehavaren ska också vara skyldig att uppdatera informationen inom två månader från det att en förändring inträffat.

Nätinnehavaren ska även vara skyldig att lämna närmare information om infrastrukturen på skriftlig begäran av en bredbandsutbyggare. Informationen ska på skäligen villkor lämnas utan onödigt dröjsmål. Av begäran om information ska framgå vilket geografiskt område som är aktuellt för utbyggnad av bredbandsnät.

Nätinnehavaren ska få begränsa tillgången till informationen till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsa, eller affärs- och driftsförhållanden. I det allmännas verksamhet ska i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämpas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om det sätt som skyldigheten att lämna information ska fullgöras på.

Direktivets krav

Om minimiinformationen inte finns tillgänglig via informationspunkten ska enligt *artikel 4.4* medlemsstaterna kräva att nätoperatörer ger tillgång till sådan information på särskild skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät. Begäran ska ange vilket

område som är aktuellt för utbyggnad av element av höghastighetsnät. Tillgång till informationen ska enligt samma artikel beviljas inom två månader från dagen för mottagandet av begäran på proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor. Genom hänvisning till artikel 4.1 framgår att medlemsstaterna får tillåta att tillgången till informationen begränsas endast om det är nödvändigt med tanke på nätets säkerhet eller integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet, eller affärs- eller driftshemligheter.

Enligt *artikel 4.1* avses med minimiinformation lokalisering och rutt, infrastrukturens typ och nuvarande användning och en kontaktpunkt hos nätoperatören.

Skäl för förslaget

Syftet med informationspunkten är bl.a. att tillgången till information om befintlig fysisk infrastruktur ska öka och att ett gemensamt utnyttjande av infrastruktur därmed ska gynnas. Den som överväger att begära tillträde till annans fysiska infrastruktur behöver en viss minsta information för att kunna göra ett informerat val. Information om den fysiska infrastrukturens lokalisering, sträckning, typ av infrastruktur och nuvarande användning tillsammans med kontaktuppgifter till nätinnehavaren bör vara tillräcklig för detta syfte. Det är således denna minimiinformation som bör finnas tillgänglig via informationspunkten. Direktivet kräver inte att nätinnehavare tillgängliggör minimiinformation genom informationspunkten. Direktivet anger i stället att nätinnehavaren, för det fall informationen inte finns i informationspunkten, efter förfrågan ska göra informationen tillgänglig för en bredbandsutbyggare. En sådan förfrågan förutsätter att bredbandsutbyggaren har kännedom om vart denne ska vända sig för att få kontakt med en nätinnehavare i det aktuella geografiska område där utbyggnaden av bredband ska ske. Utan kunskap om att en nätinnehavare finns och hur denne kan kontaktas kan inte heller tillträde till infrastrukturen begäras. Skulle informationspunkten bygga på ren frivillighet för nätinnehavare att anmäla uppgifter finns det risk att informationspunkten inte kommer att fylla sin avsedda funktion utan att den i stället blir tämligen innehållslös. Det finns mot denna bakgrund skäl att överväga en reglering som går utöver direktivets krav. Ett möjligt alternativ är att ålägga nätinnehavaren en skyldighet att tillgängliggöra sina kontaktuppgifter, och inget mer, genom informationspunkten. För att uppnå det ovan nämnda syftet måste dock nätinnehavaren registrera sina kontaktuppgifter i alla de områden där den har fysisk infrastruktur. Annars kan bredbandsutbyggaren ändå inte avgöra till vem denne bör vända sig vid en utbyggnad i ett visst geografiskt område. Med hänsyn till detta bör nätinnehavaren vara skyldig att göra grundläggande information om infrastrukturens lokalisering, typ av infrastruktur och nuvarande användning och kontaktuppgifter tillgänglig via informationspunkten. En sådan skyldighet bör anses nödvändig för att informationspunkten ska fylla sin funktion och för att trygga den rätt till information som en bredbandsutbyggare bör ha. Med information om infrastrukturens lokalisering bör avses information om ungefärlig placering t.ex. på så sätt som i dag sker i Ledningskollen där information finns om var ledningsägare har sin infrastruktur inom ett geografiskt område inom en ruta av 1x1 kilometer.

Uppgift om infrastrukturens mer exakta sträckning bör lämnas först efter förfrågan, se nedan. Nätinnehavaren bör även uppdatera informationen om förändringar i innehavet av infrastruktur har skett. Detta bör ske inom två månader från det att förändringen inträffat. Genom den beskrivna skyldigheten görs informationspunkten innehållsrik och kan tjäna sitt syfte. En ny bestämmelse om en sådan informationsskyldighet för nätinnehavaren föreslås därför.

Utöver ovan föreslagna skyldighet bör en nätinnehavare, på skriftlig begäran av en bredbandsutbyggare, lämna den närmare information om infrastrukturen som behövs för att bredbandsutbyggaren ska kunna utforma en begäran om tillträde. Sådan närmare information bör avse t.ex. infrastrukturens mer exakta sträckning och nödvändigt mått eller storleksuppgifter av olika slag. Det bör inte krävas att bredbandsutbyggaren efter att ha fått del av informationen faktiskt lämnar en begäran om tillträde, eftersom informationen kan föra med sig att ett tillträde inte längre är intressant för bredbandsutbyggaren. Uppgifterna ska dock vara av den arten att en fullständig begäran skulle kunna utformas med stöd av dem. I begäran ska även det geografiska område som begäran gäller och som är aktuellt för utbyggnad av bredbandsnät specificeras. Även en elektronisk begäran, t.ex. genom en funktion i informationspunkten, bör anses uppfylla kravet på skriftlighet. Svar på en begäran om information bör lämnas utan onödigt dröjsmål. Den kortare tidsgränsen för utlämnande av information är motiverad mot bakgrund av att nätinnehavaren redan har lämnat grundläggande information via informationspunkten. Nätinnehavaren har således redan inventerat sitt innehav av infrastruktur och bör i normalfallet snabbt kunna lämna information om infrastruktur i ett begränsat geografiskt område. Informationen ska lämnas på skäliga villkor. Utrymmet för villkor bör vara begränsat men t.ex. villkor som förbjuder röjande av vissa uppgifter, om uppgifterna är för känsliga för att lämnas ut för större spridning, bör anses skäliga. Skäliga villkor bör även kunna avse mer praktiska detaljer såsom hur informationen ska lämnas. Ersättning för utlämnande av information bör inte utgå.

Nätinnehavaren bör få begränsa tillgången till informationen till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsa eller drifts- och affärsförhållanden. Nätinnehavaren bör göra en bedömning av om informationen är av denna karaktär och om informationen således inte bör tillgängliggöras via informationspunkten eller lämnas ut. Den grundläggande informationen torde normalt inte vara känslig eftersom den inte omfattar infrastrukturens exakta placering. Den information som lämnas ut efter begäran kan dock vara av sådan karaktär. Tystnadsplikt som t.ex. följer av annan lag gäller. Den som besitter kunskap om känslig infrastruktur kan därför behöva göra en bedömning med avseende även på vilka bestämmelser som gäller i övrigt. I det allmänna verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

För de nätinnehavare som tillhör det allmänna gäller givetvis även fortsatt skyldigheten att skyndsamt lämna ut allmänna handlingar eller uppgifter ur allmänna handlingar i enligt med vad som stadgas i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela ytterligare föreskrifter om det sätt som skyldigheten ska fullgöras på.

Genom de föreslagna bestämmelserna genomförs direktivets krav på informationsskyldighet för nätinnehavaren, inklusive möjligheten att begränsa tillgången till information, samt rätten till viss information.

En nätinnehavare som inte innehar någon fysisk infrastruktur enligt definitionen i avsnitt 5.4, har inte någon information att lämna och omfattas därför inte av ovan nämnda skyldigheter.

8.3.2 Offentliga organ som inte är nätinnehavare

Bedömning: En bestämmelse om skyldighet för offentliga organ som inte är nätinnehavare att göra information tillgänglig via informationspunkten behövs inte.

Direktivets krav

Enligt *artikel 4.2* får medlemsstaterna kräva att varje offentligt organ som på grund av sina uppgifter förfogar över delar av minimiinformationen i elektroniskt format gör denna information tillgänglig på elektronisk väg via den centrala informationspunkten före den 1 januari 2017. Medlemsstaterna ska kräva att sådana offentliga organ på begäran gör minimiinformationen tillgänglig för företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät. Vidare följer att uppdateringar och ny minimiinformation ska göras tillgänglig av det offentliga organet via informationspunkten av det offentliga organet inom två månader från det att den nya informationen mottogs. Perioden kan förlängas med högst en månad. Genom hänvisning till artikel 4.1 framgår att medlemsstaterna får tillåta att tillgången till informationen begränsas endast om det är nödvändigt med tanke på nätets säkerhet eller integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet, eller affärs- eller driftshemligheter.

Enligt *artikel 4.3* ska den minimiinformation som ska göras tillgänglig för en central informationspunkt enligt artikel 4.2 utan dröjsmål göras tillgänglig via informationspunkten i elektronisk form och enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor. Medlemsstaterna ska säkerställa att den centrala informationspunkten tillgängliggör minimiinformationen senast den 1 januari 2017.

Skäl för bedömningen

Utbyggnadsdirektivet kräver inte att offentliga organ, såsom myndigheter, utan föregående begäran tillgängliggör information om infrastruktur som dessa innehar i informationspunkten. Det lämnas åt medlemsstaten själv att besluta om detta ska göras i det egna landet. För svensk del är den information som finns hos t.ex. myndigheter till övervägande del redan tillgänglig för allmänheten genom offentlighetsprincipen, om det inte finns skäl att hålla informationen hemlig, se 2 kap. tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Hemlig information är inte heller avsedd att göras tillgänglig enligt utbyggnads-

direktivet. Någon skillnad finns således inte ur det perspektivet. Tryckfrihetsförordningen kräver dock inte att informationen lämnas ut i elektroniskt format utan föregående begäran och inte heller att den ska göras tillgänglig via en informationspunkt. Frågan är om det för med sig att det finns skäl att reglera att de offentliga organen ska göra informationen tillgänglig på detta sätt.

Som framgår av avsnitt 8.2 är flera stora myndigheter och kommuner redan anslutna till Ledningskollen och tillgängliggör genom denna tjänst viss information om befintlig fysisk infrastruktur. Antalet aktörer som ansluter sig till Ledningskollen ökar för varje år. De myndigheter och liknande aktörer som har ett eget behov av att få eller lämna information kan således antas komma att delta i informationspunkten på eget initiativ och tillgängliggöra informationen på frivillig väg. I avsnittet ovan föreslås en skyldighet för nätinnehavare, även offentliga sådana, att tillgängliggöra viss information via informationspunkten. Om även offentliga organ som inte är nätinnehavare skulle vara skyldiga att tillgängliggöra information skulle en ökande mängd uppgifter rapporteras dubbelt och risken för fel därmed öka. Eftersom nätinnehavaren förfogar över infrastrukturen bör denne ha större möjlighet att kontrollera att informationen som tillgängliggörs är korrekt än vad en myndighet har. Det är därför rimligt att nätinnehavare har en större informationsplikt än offentliga organ. Mot denna bakgrund saknas anledning att införa en bestämmelse om att offentliga organ som inte är nätinnehavare ska lämna information till informationspunkten.

Direktivet kräver däremot att offentliga organ och därmed även organ som lyder under offentlig rätt tillgängliggör information på begäran av en bredbandsutbyggare. Myndigheter, organ som omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen och ett antal andra aktörer som omnämns i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen är redan skyldiga att på begäran lämna ut allmänna handlingar i enlighet med offentlighetsprincipen. Direktivets definition av organ som lyder under offentlig rätt är emellertid mycket vid. Det kan därför finnas organ som faller under direktivets definition men som inte omfattas av offentlighetsprincipen (jfr prop. 2009/10:175 s. 150). Det får dock anses osannolikt att sådana organ innehar information om annans fysiska infrastruktur och dessutom fått tillgång till denna information på grund av sina uppgifter, såsom direktivet anger. I sammanhanget är det rimligt att anta att de uppgifter som avses i artikeln är offentliga uppgifter. Tillgången till informationen som avses i den aktuella artikeln får mot denna bakgrund anses tryggad genom offentlighetsprincipen. Om informationen finns tillgänglig genom att den berörda myndigheten tillhandahåller en tjänst för informations-sökning, även om den eventuellt är avgiftsbelagd, i enlighet med annan författning, får även detta anses vara förenligt med och en del i uppfyllandet av syftet med artikel 4.2. Detta kan vara fallet med t.ex. Geodata-portalen.

Sammantaget får detta anses innebära att någon ytterligare bestämmelse om offentliga organs skyldighet att lämna information på begäran inte behöver införas. Av direktivet framgår inte på vilket sätt den begärda informationen ska tillgängliggöras. Artikel 4.3 i direktivet får, i enlighet med bestämmelsens ordalydelse, anses avse sådan information som offentliga organ lämnar till informationspunkten enligt det första ledet i

artikel 4.2. Det är därför inget krav att information som lämnas efter begäran görs tillgänglig via informationspunkten eller annars på elektronisk väg.

8.4 Undersökning av infrastruktur på plats

Förslag: En nätinnehavare ska på begäran medge att en bredbandsutbyggare på plats undersöker sådan fysisk infrastruktur som den senare kan komma att begära tillträde till. En sådan undersökning ska ske på skäligena villkor. Om det inte är rimligt att begäran medges ska nätinnehavaren få neka undersökningen.

Begäran ska vara skriftlig och innehålla en redogörelse för vilken infrastruktur som begäran avser.

Om begäran beviljas ska undersökningen ske inom en månad från det att begäran togs emot.

Nätinnehavaren får begränsa undersökningen till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsa eller affärs- och driftsförhållanden.

Direktivets krav

Enligt *artikel 4.5* ska medlemsstaterna kräva att varje nätoperatör, på särskild skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät, tillgodoser varje rimlig begäran om undersökning på plats av specifika element av nätoperatörens fysiska infrastruktur. En begäran ska innehålla en beskrivning av vilka element av den fysiska infrastrukturen som är aktuell för utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Platsundersökningen ska beviljas inom en månad från dagen då begäran mottogs enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppna redovisade villkor. Genom hänvisning till artikel 4.1 framgår att medlemsstaterna får tillåta att undersökningen begränsas endast om det är nödvändigt med tanke på nätets säkerhet eller integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet, eller affärs- eller driftshemligheter.

Skäl för förslaget

Syftet med en undersökning på plats är att en bredbandsutbyggare ska kunna bedöma förutsättningarna för att i ett senare skede begära tillträde till nätinnehavarens fysiska infrastruktur. En skyldighet om att tillåta en sådan undersökning på plats saknas i svensk rätt. Det föreslås därför att en ny bestämmelse om en sådan skyldighet införs i den nya lagen.

Platsundersökningen bör medges på skäligena villkor. Skäligena villkor motsvarar direktivets krav på proportionella, icke-diskriminerande och öppna redovisade villkor. Nätinnehavaren bör ha rätt till ersättning för skäligena kostnader som undersökningen på plats ger upphov till. Detta behöver inte anges särskilt utan får anses rymmas inom begreppet skäligena villkor. Nätinnehavaren får neka en begäran om undersökning om det inte är rimligt att den medges. I begreppet bör ligga att det i vart fall

finns någon förutsättning för att tillträde kan medges vid en eventuell begäran. Det bör också krävas att platsundersökningen kan ske på ett säkert sätt, både med hänsyn till personlig säkerhet och till driftsäkerheten. Det kan normalt inte rimligen krävas att en nätinnehavare medger en platsundersökning som kräver att en verksamhet stoppas eller hindras mer än marginellt, detta gäller särskilt om infrastrukturen är samhällsviktig. En undersökning som kräver större grävarbeten kan normalt inte heller rimligen krävas av nätinnehavaren. I detta sammanhang bör även noteras att rätten till undersökning inte medför rätt att nyttja eller utföra arbeten på annans mark utan markägarens tillstånd. Markägarens tillstånd kan således behöva inhämtas och utan ett sådant kan undersökningen komma att nekas. Även annan tredje mans intressen kan behöva beaktas.

Nätinnehavaren får begränsa undersökningen till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsa eller affärs- och driftsförhållanden.

Platsundersökningen bör ske på en tid som passar både nätinnehavaren och bredbandsutbyggaren, dock senast inom en månad från det att begäran togs emot. En rätt till undersökning innebär inte att bredbandsutbyggaren på egen hand har rätt att undersöka platsen utan denne bör ha att följa de förhållningsregler som nätinnehavaren ställer upp. Rätten innebär inte heller att bredbandsutbyggaren kan "tvinga sig" in till egendomen. Den innebär således ingen självständig rätt att beträda egendomen.

En begäran om platsundersökning ska vara skriftlig och specificera de delar av den fysiska infrastrukturen som bredbandsutbyggaren kan komma att begära tillträde till. Detta är nödvändigt för att nätinnehavaren ska kunna pröva begäran och ställa upp nödvändiga villkor. Även en elektronisk begäran, t.ex. genom en funktion i informationspunkten, bör anses uppfylla kravet på skriftlighet.

8.5 Generella undantag behövs inte

Bedömning: En bestämmelse om undantag från skyldigheten att lämna information eller att tillåta en undersökning på plats behövs inte.

Skäl för bedömningen: Enligt *artikel 4.7* får medlemsstaterna bevilja undantag från skyldigheterna avseende öppenhet och information om den fysiska infrastrukturen inte anses tekniskt lämpad för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation eller om det gäller kritisk infrastruktur.

Direktivet ger medlemsstaterna en möjlighet att meddela undantag från skyldigheterna i avsnitten ovan. Det är således upp till medlemsstaterna själva att bestämma om undantag behövs.

Beträffande fysisk infrastruktur som inte är lämpad för utbyggnad av bredbandsnät saknas skäl att föreskriva några generella sådana undantag. Det går inte att på förhand identifiera några särskilda fysiska infrastrukturer som inte är tekniskt lämpade att använda för att bygga ut bredbandsnät. Infrastrukturens lämplighet kan också variera beroende på teknisk utveckling och arten av tillträde. Bedömningen av om en viss infrastrukt-

tur inte är tekniskt lämpad för tillträde bör därför göras först när tillträde till infrastrukturen faktiskt har begärts, se avsnitt 6.1.

Inte heller vad avser kritisk infrastruktur, eller infrastruktur som stöder samhällsviktig verksamhet, finns anledning att föreskriva generella undantag. Nätinnehavare har möjlighet att begränsa tillgången till informationen och undersökning med hänsyn till bl.a. nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, se avsnitt 8.3.1 och 8.4. Detta bör vara tillräckligt för att skydda den avsedda typen av infrastruktur.

8.6 En bestämmelse om förbud mot att röja uppgifter behövs inte

<p>Bedömning: Det behöver inte införas en bestämmelse i den nya lagen för att säkerställa att bredbandsutbyggare inte röjer känsliga uppgifter.</p>
--

Skäl för bedömningen: Enligt *artikel 4.8* i utbyggnadsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att de företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät och som får tillgång till information enligt artikel 4 vidtar lämpliga åtgärder för att säkerställa att konfidentialitet upprätthålls och drifts- och affärshemligheter skyddas.

Nätinnehavare förväntas inte tillgängliggöra känslig information via informationspunkten eller på begäran, se avsnitt 8.3.1. Det är alltså möjligt att skydda känsliga uppgifter eller att tillgose en tystnadsplikt som gäller i förhållande till infrastrukturen. Samma möjlighet finns avseende undersökning av infrastruktur. En nätinnehavare skulle i ett enskilt fall kunna anse att viss information visserligen kan lämnas till en bredbandsutbyggare men att en större spridning skulle kunna vara skadlig. Det är då möjligt att ställa upp avtalsvillkor som anger att bredbandsutbyggaren inte får röja uppgifterna. Sådana villkor får anses skäligen, se avsnitt 8.3.1. Detta får anses tillgodose syftet med artikel 4.8. Någon särskild bestämmelse för att genomföra artikeln i svensk rätt behövs därför inte.

8.7 Öppenhet och insyn avseende bygg- och anläggningsprojekt

8.7.1 Skyldighet att lämna information

Förslag: En nätinnehavare ska vara skyldig att göra minimiinformation om ett planerat eller pågående bygg- eller anläggningsprojekt, som är helt eller delvis finansierat med offentliga medel, tillgänglig via informationspunkten. Informationen ska göras tillgänglig sex månader innan tillstånd söks hos behöriga myndigheter. Om det finns särskilda skäl får informationen lämnas vid en senare tidpunkt, dock senast en månad innan tillstånd söks. Nätinnehavaren ska uppdatera informationen inom två veckor från det att en förändring inträffat.

Med minimiinformation avses lokalisering och typ av projekt, berörda delar av nätet, beräknat datum för inledning av projektet och projektets varaktighet samt kontaktuppgifter till nätinnehavaren.

Nätinnehavaren ska även vara skyldig att på skriftlig begäran från en bredbandsutbyggare ge minimiinformation om ett planerat bygg- eller anläggningsprojekt, oavsett hur detta finansieras. Nätinnehavaren ska på skäliga villkor tillhandahålla informationen via informationspunkten inom två veckor från mottagandet av begäran. Det ska i begäran framgå vilket område som är aktuellt för utbyggnad av bredbandsnät. Skyldigheten gäller i förhållande till bygg- och anläggningsprojekt för vilket tillstånd har beviljats, tillstånd har sökts eller för vilket tillstånd förväntas sökas inom sex månader. Skyldigheten ska inte gälla om nätinnehavaren på annat sätt gjort den tillgänglig elektroniskt. Nätinnehavaren ska uppdatera informationen inom två veckor från det att en förändring inträffat.

Nätinnehavaren ska få begränsa tillgången till informationen till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsa eller affärs- och driftsförhållanden. I det allmännas verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur skyldigheterna att lämna information ska fullgöras.

Direktivets krav

För att avtal om samordning av bygg- och anläggningsprojekt ska kunna förhandlas fram ska medlemsstaterna enligt *artikel 6.1* kräva att varje nätoperatör på särskild skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät tillhandahåller minimiinformation om det pågående eller planerade bygg- och anläggningsprojektet, som är föremål för ett pågående tillståndsförfarande eller för vilket ett tillstånd väntas lämnas in till de behöriga myndigheterna för tillståndsförfarande inom de närmaste sex månaderna. Med minimiinformation avses lokalisering och typ av projekt, berörda nätelement, beräknat datum för när projektet ska påbörjas och projektets varaktighet samt en kontaktpunkt. I

begäran från det företag som tillhandahåller allmänna elektroniska kommunikationsnät ska anges vilket område som är aktuellt för utbyggnad av höghastighetsbroadband. Nätoperatörerna ska tillhandahålla den begärda informationen enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor inom två veckor från dagen då begäran mottogs. Medlemsstaterna får tillåta att minimiinformationen begränsas endast när det anses vara nödvändigt med tanke på nätens säkerhet och integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter. Enligt *artikel 6.2* kan nätoperatören avslå en begäran med hänvisning till att denne gjort informationen tillgänglig i elektroniskt format eller att tillgång till informationen säkerställs via en central informationspunkt. Av *artikel 6.3* följer att medlemsstaterna ska säkerställa att nätoperatören tillhandahåller informationen om pågående eller planerade bygg- och anläggningsprojekt via den centrala informationspunkten.

Skäl för förslaget

Information om att ett bygg- eller anläggningsprojekt planeras är avgörande för en bredbandsutbyggares möjligheter att inleda en förhandling om samordning eller att lämna en begäran om samordning. Mot denna bakgrund kräver direktivet att alla nätinnehavare, inte bara de som är skyldiga att faktiskt samordna projekt, på förfrågan lämnar viss information om pågående bygg- och anläggningsprojekt. Den minimiinformation som bör vara tillräcklig för att uppnå syftet är lokalisering och typ av projekt, berörda delar av nätet, beräknat datum för när projektet ska påbörjas, den tid projektet beräknas pågå och kontaktuppgifter till nätinnehavaren.

Det kan dock ifrågasättas om en skyldighet att svara på en förfrågan är tillräcklig för att bredbandsutbyggaren ska få tillgång till tillräcklig information och för att informationspunkten ska kunna utgöra den källa till kunskap som avsikten är. Det kan vara svårt för en bredbandsutbyggare att veta vem frågan ska ställas till och vid vilken tidpunkt. Denna situation är mycket lik den som behandlas i avsnitt 8.3.1 vad gäller informationskrav för befintlig fysisk infrastruktur där en skyldighet att tillgängliggöra information via informationspunkten föreslås. En skillnad i förhållande till befintlig fysisk infrastruktur är dock att det även föreslås en skyldighet för alla nätinnehavare att ge tillträde till infrastrukturen. En skyldighet att samordna föreslås endast för projekt som är helt eller delvis offentligt finansierade. Det skulle då bära för långt att införa en skyldighet för nätinnehavare att lämna information om samtliga bygg- och anläggningsprojekt utan föregående begäran. Informationsbrist bör dessutom innebära störst problem i förhållande till offentligt finansierade projekt eftersom skyldigheten att samordna projekten endast gäller om begäran har nått nätinnehavaren en månad innan tillstånd söks, se avsnitt 7.1. För en bredbandsutbyggare kan det vara mycket svårt att veta när denna tidpunkt inträffar. Nätinnehavare bör därför vara skyldiga att tillgängliggöra minimiinformation om bygg- och anläggningsprojekt som är helt eller delvis offentligt finansierade via informationspunkten utan föregående förfrågan. Informationen bör göras tillgänglig sex månader innan tillstånd söks för projektet. Om det föreligger särskilda skäl bör

informationen kunna tillgängliggöras vid en senare tidpunkt. Detta bör gälla t.ex. bygg- eller anläggningsprojekt som har en kortare planeringstid. Informationen ska då i stället göras tillgänglig så snart det är möjligt, dock senast en månad innan tillstånd söks. Nätinnehavaren bör även vara skyldig att uppdatera informationen om den förändras. Detta bör ske inom två veckor från förändringen.

För övriga projekt bör endast gälla en skyldighet att lämna information efter förfrågan, i enlighet med vad direktivet föreskriver. Sådan information ska göras tillgänglig via informationspunkten inom två veckor från begäran. Det bör framgå av begäran vilket område som är aktuellt för utbyggnad av bredbandsnät. Utan denna information kan inte nätinnehavaren avgöra vilken information som ska göras tillgänglig via informationspunkten. Informationen ska lämnas på skäliga villkor, se avsnitt 8.3.1. Nätinnehavaren bör vara skyldig att uppdatera informationen på samma sätt som anges ovan. Skyldigheten gäller i förhållande till bygg- eller anläggningsprojekt för vilket tillstånd har beviljats, tillstånd har sökts eller för vilket tillstånd förväntas sökas inom sex månader. Skyldigheten ska inte gälla om nätinnehavaren på annat sätt gjort den tillgänglig elektroniskt.

Den minimiinformation som bör göras tillgänglig för samtliga projekt, antingen direkt eller efter begäran, är densamma som nämns ovan. Denna information bör vara tillräcklig för bredbandsutbyggaren.

Nätinnehavaren bör få begränsa tillgången till informationen till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsa eller affärs- och driftsförhållanden, se vidare vad som anges i avsnitt 8.3.1 i detta avseende.

För de nätinnehavare som tillhör det allmänna gäller härutöver även fortsatt skyldigheten att skyndsamt lämna ut allmänna handlingar eller uppgifter ur allmänna handlingar i enlighet med vad som stadgas i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela ytterligare föreskrifter om hur skyldigheterna att lämna information ska fullgöras.

8.7.2 Undantag för vissa bygg- och anläggningsprojekt

Förslag: Om ett bygg- eller anläggningsprojekt är av mindre betydelse ska skyldigheten att lämna information om projektet inte gälla.

Bedömning: Ett undantag för bygg- och anläggningsprojekt som rör kritisk infrastruktur behövs inte.

Skäl för förslaget och bedömningen: Enligt *artikel 6.5* får medlemsstaterna bevilja undantag från skyldigheterna för bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse vad gäller värde, omfattning eller varaktighet eller när det gäller kritisk nationell infrastruktur.

Samordning av grävarbeten är positivt eftersom det sänker kostnaderna för anläggning och kan ge en ökad utbyggnad av bredband, oavsett vilket geografiskt område som avses. Det är dock långt ifrån alla bygg- och anläggningsprojekt som skapar förutsättningar för samförläggning och

som gynnar bredbandsutbyggnaden. Det kan t.ex. röra sig om till omfattningen mycket begränsade arbeten eller brådskande reparationsarbeten där arbetet endast pågår en kort tid. En informationsplikt är då orimligt betungande för nätinnehavaren. Detsamma gäller om bygg- och anläggningsprojektet har ett mycket lågt värde, särskilt om nätinnehavarens omsättning är låg och projektet är av begränsat kommersiellt intresse. Detta kan t.ex. gälla mindre bredbandsprojekt på landsbygden, under förutsättning att ett sådant har passerat tröskeln för att anses utfört av en nätinnehavare. Det finns således skäl att undanta vissa bygg- och anläggningsprojekt från skyldigheterna. Mot bakgrund av detta föreslås att en nätinnehavare inte ska vara skyldig att lämna information om bygg- eller anläggningsprojekt av mindre betydelse.

Direktivet ger även en möjlighet att undanta bygg- och anläggningsprojekt som rör kritisk infrastruktur från skyldigheten att informera. Vad gäller sådan infrastruktur bedöms att det inte finns anledning att föreskriva ett generellt undantag, jmf avsnitt 8.5. Nätinnehavare har möjlighet att begränsa tillgången till information till följd av tystnadsplikt eller, om det behövs, med hänvisning till bl.a. nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet. Detta bör vara tillräckligt för att skydda den avsedda typen av projekt, se avsnitt 8.7.1.

8.8 Tvistlösning

Förslag: Om nätinnehavaren och bredbandsutbyggaren inte kan komma överens i fråga om den information som ska lämnas ska en part kunna hänskjuta tvisten för avgörande av en tvistlösningsmyndighet. Myndigheten ska så snart som möjligt besluta i tvisten. Beslut ska meddelas senast två månader från det att begäran kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

Skäl för förslaget: Enligt *artikel 4.6* ska medlemsstaterna säkerställa att vardera parten, för det fall en tvist uppstår i samband med rättigheterna och skyldigheterna enligt artiklarna, har rätt att hänskjuta tvisten till ett nationellt tvistlösningsorgan. Det nationella tvistlösningsorganet ska med beaktande av proportionalitetsprincipen utfärda ett bindande beslut för att lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och i vart fall inom två månader, utom i undantagsfall, utan att det påverkar varje parts möjlighet att väcka talan vid domstol. *Artikel 6.4* föreskriver att medlemsstaterna ska säkerställa att vardera parten, för det fall en tvist uppstår i samband med rättigheterna och skyldigheterna enligt artiklarna, har rätt att hänskjuta tvisten till ett nationellt tvistlösningsorgan. Det nationella tvistlösningsorganet ska med beaktande av proportionalitetsprincipen utfärda ett bindande beslut för att lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och i vart fall inom två månader, utom i undantagsfall, utan att det påverkar varje parts möjlighet att väcka talan vid domstol.

Tillgång till information är det första steget i den tidskritiska process som en utbyggnad av ett bredbandsnät utgör. I de fall en tvist uppkommer bör det därför finnas tillgång till en snabb lösning. Parterna bör därför kunna hänskjuta en tvist för avgörande av en tvistlösningsmyndighet

som så snart som möjligt beslutar i de frågor som tvisten gäller. Ett sådant beslut bör meddelas senast två månader från det att begäran kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter. Den rätt till information som tvisten kan röra är den information som bredbandsutbyggaren kan få tillgång till efter begäran. En tvist bör inte kunna avse om nätinnehavaren har tillgängliggjort uppgifter på rätt sätt via informationspunkten, utan föregående begäran. En nätinnehavares agerande i sådant avseende är en fråga för tillsyn, se vidare avsnitt 13. En sekretessbedömning i samband med ett utlämnande av allmän handling kan inte bli föremål för tvistlösning enligt den nya lagen utan får prövas i föreskriven ordning.

Direktivets krav på tvistlösning i anledning av tillgång till information bör således uppfyllas genom att en ny bestämmelse om sådan tvistlösning införs i den nya lagen.

I avsnitt 12 behandlas frågan om vilken myndighet som bedöms vara lämplig som tvistlösningsorgan.

8.9 Avgift för användning av informationspunkten

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation att betala avgift för informationspunkten. Avgifterna ska få disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Skäl för förslaget: Enligt *artikel 10.4* får medlemsstaterna tillåta att avgifter tas ut för användning av den centrala informationspunkten i syfte att täcka kostnaderna för den funktionen.

Det kan konstateras att den som har nytta av en myndighets arbete också ska vara med och bidra till att täcka kostnaderna. Avsikten med informationspunkten är att tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät ska kunna söka och finna information i syfte att anlägga eller bygga ut bredband till en lägre kostnad. I detta fall används begreppet tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät och inte bredbandsutbyggare eftersom det inte går att på förhand avgöra vem som kommer att ha för avsikt att anlägga eller bygga ut ett bredbandsnät. Endast tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät kommer att söka i informationspunkten och dra nytta av den information som finns där i syfte att bygga ut bredband. Nyttan tillkommer alltså denna grupp. Det är därför rimligt att tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät betalar en avgift för möjligheten att använda informationspunkten. En möjlighet är att ta ut avgiften endast från de tillhandahållare som faktiskt vill använda informationspunkten, t.ex. i form av en anslutningsavgift. Det finns dock en risk att avgiften per tillhandahållare, eller marginalkostnaden, skulle bli så hög att det inte längre skulle finnas något incitament att använda tjänsten, vilket skulle motverka syftet med informationspunkten. Dessutom skulle en varierande nivå på avgiftsuttag inte tillförsäkra en god kvalitet den dag då en utbyggnad blir aktuell för en tillhandahållare. Nyttan bör nämligen anses uppkomma redan genom vetskapen om att in-

formationen finns tillgänglig när den behövs, eftersom tröskeln för att våga investera i en utbyggnad blir lägre. Någon tveksamhet över var eller om informationen finns tillgänglig behöver inte längre finnas, oavsett om utbyggnaden ska ske i närtid eller senare. Tillhandahållarna som grupp drar alltså nytta av att informationspunkten med aktuella uppgifter finns. Det är dock lämpligt att avgränsa avgiftskollektivet något ytterligare. Endast tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning bör betala en avgift. Detta motsvarar den krets tillhandahållare som ska vara anmälda enligt 2 kap. 1 § LEK och den krets som direktivet avser att främja.

Mot ovanstående bakgrund bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet för sådana tillhandahållare att betala en avgift för informationspunkten. Det kan vara lämpligt att avgiften är årlig. Den årliga avgiften bör sammantaget motsvara de kostnader som den ansvariga myndigheten har för informationspunkten enligt den nya lagen. Detta är huvudregeln vid avgiftsuttag och behöver inte anges särskilt. Den årliga avgiften bör fördelas med skälig andel mellan de betalningsskyld, vilket inte heller behöver anges särskilt. En skälig fördelning kan t.ex. baseras på tillhandahållarnas omsättning. Grunderna för fördelningen kan anges i föreskrifterna. Konkurrensen bör inte påverkas negativt av denna typ av avgift. Den exakta nivån på avgifterna kan fastställas genom verkställighetsföreskrifter. Det bör i detta sammanhang noteras att artikel 12 i auktorisationsdirektivet, se avsnitt 3, anger vilka administrativa avgifter får tas ut av företag i anledning av auktorisationen och vilken typ av kostnader som avgiften får omfatta. Andra kostnader än dessa får inte direkt kopplas till "auktionen" eller anmälan enligt 2 kap. 1 § LEK. Betalningen av den nu aktuella avgiften är inte en förutsättning för bedrivande av verksamhet enligt LEK och bristande betalning kan inte resultera i att verksamheten förbjuds. Syftet med en hänvisning till bestämmelsen i LEK är endast att på ett enkelt sätt identifiera den grupp som har störst nytta av informationspunkten och som direktivet avser främja i första hand. Betalning av avgiften är således inte ett villkor för auktorisationen. Mot bakgrund av detta samt att utbyggnadsdirektivet uttryckligen möjliggör ett avgiftsuttag bör ett avgiftsuttag anses förenligt med artikel 12 i auktorisationsdirektivet.

Myndigheten ska få disponera över medlen

Den myndighet som ges ansvar för informationspunkten bör kunna disponera över de medel som inkommer genom avgiftsuttaget (s.k. specialdestination). Specialdestination av belastande avgifter anses kunna ske om

- det är avgifter i en verksamhet vars omfattning styrs av efterfrågan även om denna föranleds av ett rättsligt tvång,
- verksamhetens intäkter, kostnader och resultat särredovisas och framgår av myndighetens årsredovisning,
- detta främjar möjligheterna till hög effektivitet och service i verksamheten,
- en god styrning och kontroll av verksamheten kan säkerställas (se prop. 2010/11:40 s. 43 ff), och

- en teknisk justering av utgiftstakets nivåer sker så att det befintliga utrymmet under utgiftstaket inte påverkas (se prop. 2014/15:1 s. 521).

Bedömningen görs att den ansvariga myndigheten bör få disponera av-
giftsinkomsterna för det bestämda ändamålet att finansiera kostnaderna
för informationspunkten. Detta motiveras av att etableringen av informa-
tionspunkten och kommande efterfråga av att använda sig av informa-
tionen föranleds av att den nya lagen träder i kraft. En specialdestination
synliggör resultatet av verksamheten då myndigheten i årsredovisningen
ställer intäkter (avgifter) mot kostnader. Specialdestination möjliggör i
det här fallet att en god styrning och kontroll av verksamheten kan säker-
ställas. Ett sätt för regeringen att få en god styrning och kontroll av verk-
samheten kan vara att ange tydliga mål eller prestationer som den ansva-
riga myndigheten ska avrapportera. Det motiveras även av att specialdes-
tination främjar ett effektivt hanterande av informationspunkten. Hur om-
fattande hanteringen kommer att bli initialt och över åren är svårt att be-
döma. Genom specialdestination kan den ansvariga myndigheten lättare
anpassa verksamheten vid förändringar i kostnaderna för att hantera
informationspunkten. Verksamheten kan då snabbare anpassas till änd-
rade förutsättningar och säkerställa att en god och rätt servicenivå mot
marknaden upprätthålls. Genom en specialdestination bör resurserna
kunna användas på mest effektiva sätt. Det föreslås därför att avgifterna
ska få disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen be-
stämmer. Detta bör anges i lag.

9 Tillstånd för utbyggnad av bredbandsnät

9.1 Inget samlat ansökningsförfarande

Bedömning: Det bör inte införas en rätt att lämna in tillståndsansök-
ningar via informationspunkten.

Skäl för bedömningen: Enligt *artikel 7.2* får medlemsstaterna före-
skriva att varje företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att
tillhandahålla allmänna kommunikationsnät har rätt att på elektronisk
väg via den centrala informationspunkten lämna in ansökningar om till-
stånd som krävs för bygg- och anläggningsprojekt för utbyggnad av
bredbandsnät.

Bestämmelser motsvarande artikel 7.2 saknas i svensk rätt. Såsom
framgår av ordalydelsen är dock artikel 7.2 frivillig att genomföra.

Med hjälp av it skapas nya möjligheter för statsförvaltningen att bli
mer innovativ och samverkande. Genom att samverka digitalt kan kon-
takterna med medborgare förenklas, innovation och delaktighet stödjas
samtidigt som statsförvaltningens effektivitet och kvalitet ytterligare kan
höjas. Mot bakgrund av detta har regeringen tagit fram en strategi för en
digitalt samverkande statsförvaltning – Med medborgaren i centrum. I
strategin beskrivs regeringens målsättningar för arbetet med att förstärka

myndigheternas förmåga att samverka digitalt i förvaltningsgemensamma it-frågor.

Det finns en stor nytta med en digitaliserad hantering hos myndigheter av ärenden som rör tillstånd för att anlägga bredbandsinfrastruktur. Myndigheterna kan därigenom effektivisera sin ärendehantering såväl i relation till externa aktörer som i kontakter internt mellan olika verksamheter inom myndigheten. Genom en ökad grad av digitalisering av hantering av tillståndsärenden finns det goda förutsättningar för att med tiden skapa en ökad transparens och enhetlighet mellan berörda myndigheter. Det kan även finnas stora effektivitetsvinster med ett system där aktörer som ansöker om tillstånd för att anlägga bredbandsinfrastruktur kan göra detta elektroniskt via en enda kontaktpunkt. Ett sådant system förutsätter dock antingen att det finns en mottagande part som kan förmedla ansökan till relevant myndighet, alternativt att förfarandet är sammanlänkat så att ett ärende per automatik kan förmedlas via kontaktpunkten till rätt myndighet. Majoriteten av alla tillstånd för bredbandsutbyggnad hanteras av kommunerna. Än så länge är det få kommuner som har digitaliserat sin ärendehantering och ansvaret för att utveckla detta ligger hos respektive kommun. Även om utvecklingen på e-förvaltningsområdet är positiv hos såväl statliga myndigheter som kommuner saknas i dagsläget praktiska förutsättningar för en helt digitaliserad process. Mot bakgrund av det stora antal olika system som tillämpas hos myndigheter skulle en sådan process kräva omfattande systemintegration. Kostnaden för att skapa en möjlighet att söka och hantera tillstånd genom en elektronisk portal bedöms av dessa skäl bli omfattande och står inte i proportion till den nytta detta kan medföra.

Mot denna bakgrund är det i dagsläget inte lämpligt att införa en rätt för bredbandsutbyggare att på elektronisk väg kunna ansöka om tillstånd för utbyggnad av bredbandsnät.

Det förekommer dock att frivilliga e-tjänster har etablerats på andra områden, exempelvis på vindkraftsområdet genom webbtjänsten Vindlov.se, som används av såväl myndigheter som anläggare av infrastruktur för att stödja tillståndsprövningsprocessen. Sådana tjänster skapar förutsättningar för att tillvarata sådana nyttor som finns med ett digitaliserat ansökningsförfarande som beskrivits ovan.

9.2 Tidsgräns för tillståndsprövning

Förslag: Det ska införas en tidsgräns om fyra månader för prövning av ärenden om tillstånd enligt väglagen och ledningsrättslagen som rör utbyggnad av bredbandsnät.

Direktivets krav

Enligt *artikel 7.3* ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att behöriga myndigheter beviljar eller avslår en begäran om tillstånd inom fyra månader från den dag då en fullständig begäran mottagits. Detta ska inte påverka andra särskilda tidsfrister eller skyldigheter som fastställts för ett korrekt genomförande av de förfaran-

den som är tillämpliga på tillståndsförfarandet i enlighet med nationell rätt, unionsrätt eller ett överklagande. Medlemsstaterna får föreskriva att tidsfristen, undantagsvis och i väl motiverade fall, får förlängas. Varje förlängning ska vara så kort som möjligt för att myndigheten ska kunna bevilja eller avslå tillståndet. Varje avslag ska vara väl motiverat och baseras på objektiva, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella kriterier.

Enligt *artikel 2.10* avses med tillstånd ett uttryckligt eller underförstått beslut som fattas av en behörig myndighet efter ett förfarande där ett företag åläggs att vidta åtgärder för att utföra bygg- och anläggningsprojekt på lagligt sätt.

Skäl för förslaget

Direktivet ställer krav på att beslut i vissa tillståndsfrågor meddelas inom viss tid. Detta syftar till att säkerställa att tillståndsförfaranden inte utgör hinder för investeringar eller har en negativ inverkan på den inre marknaden. Enligt direktivet kan ett beslut om tillstånd vara av underförstådd eller uttrycklig karaktär.

Det framgår inte tydligt i direktivet vilka typer av tillstånd som artikeln omfattar. Artikeln kan läsas på två olika sätt. En tolkning är att artikeln endast omfattar tillstånd som har att göra med att det är just ett bredbandsnät som byggs ut eller anläggs. I svensk rätt skulle i så fall beslut om ledningsrätt enligt ledningsrättslagen (1973:1144), beslut om rätt att dra ledning i vägområde enligt 44 § väglagen (1971:948) och möjligen tillstånd enligt plan- och bygglagen (2010:900) omfattas. En annan tolkning av artikeln är att alla tillstånd som kan tänkas behövas vid utbyggnad av bredbandsnät omfattas. Med en sådan tolkning skulle artikeln i vart fall inkludera, utöver ovan nämnda tillståndstyper, vissa tillstånd enligt miljöbalken och kulturmiljölagen. Vid tolkningen av artikeln bör skälen till direktivet beaktas. I dessa anges att det kan krävas ett antal olika tillstånd för utbyggnad av bredbandsnät, t.ex. tillstånd som behövs för stadsplanering, miljö tillstånd och andra tillstånd som behövs för att skydda medlemsstatens eller unionens allmänna intressen (jfr skäl 26). Frågan är om detta ger stöd för tolkningen att direktivet är avsett att reglera prövningar som inte har med bredbandnätet i sig att göra utan är allmängiltiga och som t.ex. ingår som ett led i skyddet av miljön. Med beaktande av skälen får artikeln anses omfatta miljö tillstånd som uttryckligen krävs för utbyggnad av just bredbandnät. Några sådana miljö tillstånd finns dock inte i Sverige. Däremot kan artikeln inte anses omfatta andra miljö tillstånd eller dispenser, som t.ex. gällande naturreservat eller biotopskyddade områden. Om tanken hade varit att flertalet tillstånd inom miljöområdet, som är centralt inom EU-rätten, skulle omfattas borde detta ha uttryckts klart och tydligt. En önskad tidsgräns för tillståndsprövning inom miljöområdet borde dessutom ha uttryckts i en unionsrättslig lagstiftningsprodukt på just miljöområdet. De tillstånd som artikeln tar sikte på får alltså anses vara de tillstånd som har en mer direkt koppling till utbyggnad av just bredbandsnät. Det kan dessutom noteras att tillstånd och dispenser vilka har sin grund i EU-rätten även bör anses falla utanför ramen för artikel 7.3 genom artikelns andra mening där ett ”korrekt genomförande” av unionsrätt omnämns. Detta skulle exempelvis gälla projekt som kan

antas medföra betydande påverkan på miljön och som därför omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata objekt.

Av direktivet framgår att i de fall en uttrycklig tidsgräns redan finns i en författning ska denna inte påverkas. Så är fallet t.ex. med beslut enligt 9 kap. 27 och 28 §§ PBL där en tidsgräns om tio veckor respektive två år stadgas. Någon ändring av PBL är därför inte påkallad.

I ledningsrättslagen och i väglagen finns inga tidsgränser för tillståndsprovningen. Beslut om ledningsrätt enligt 22 § ledningsrättslagen, inklusive beslut om andrahandsupplåtelse enligt 11 a § och omprövning enligt 33 § som begärs i syfte att anlägga bredbandsnät, bör därför i linje med direktivets krav som regel fattas inom fyra månader från det att begäran kom in till myndigheten. Detta bör omfatta beslut om ledningsrätt som behövs för att tillträde enligt den nya lagen faktiskt ska kunna lämnas, se avsnitt 5.3 och 6.4. Detsamma bör gälla i fråga om tillstånd enligt 44 § väglagen. Bestämmelser som anger detta bör införas i dessa lagar.

Fyramånadersfristen bör räknas från det att ansökan om tillstånd är fullständig och kan läggas till grund för en prövning. Om ansökan behöver kompletteras börjar tiden alltså inte löpa förrän så har skett.

Tiden bör kunna förlängas om det behövs på grund av ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. Förlängning av tiden bör vara motiverat endast om det är nödvändigt och möjligheten till förlängning bör tillämpas restriktivt. Om tidsfristen överskrids ska parterna underrättas om orsakerna till detta.

Direktivets bestämmelse om att varje avslag ska vara väl motiverat baserat på objektiva, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella kriterier kräver ingen förändring av svensk rätt eftersom detta redan gäller för myndigheters tillståndsprovning genom förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser och allmänna förvaltningsrättsliga principer.

Av direktivets lydelse får anses följa att tidsgränsen om fyra månader inte är avsedd att påverka frister för prövning av överklaganden. Den nya bestämmelsen bör därför inte gälla vid domstolars eller andra organs prövning av överklaganden av beslut enligt de aktuella lagarna.

9.3 Skadestånd behöver inte regleras särskilt

Bedömning: Det finns inget behov att särskilt reglera ersättning för skada om frister för tillståndsprövning inte uppfylls.

Skäl för bedömningen: Enligt *artikel 7.4* får medlemsstaterna säkerställa att varje företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät och som har lidit skada till följd av att tidsfristerna för prövning av tillstånd som är nödvändiga för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation inte följts har rätt till ersättning för den skada som det åsamkats, i enlighet med nationell rätt.

I 3 kap 2 § skadeståndslagen (1972:207) finns bestämmelser om ersättning för fel vid myndighetsutövning. En myndighets hantering av tillståndsprovningen kan prövas enligt denna bestämmelse. Något behov av ytterligare bestämmelser finns inte.

10 Krav på infrastruktur i byggnader

Förslag: Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bredbandsanslutning.

Bedömning: Med stöd av befintliga bemyndiganden i plan- och bygglagen kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela närmare föreskrifter om vad som krävs för att ett byggnadsverk ska anses uppfylla det nya egenskapskravet. Bemyndigandena ger även stöd för att undanta kategorier av byggnadsverk.

Det saknas tillräckliga skäl för att lagstifta om införande av en bredbandsmärkning för byggnader.

Direktivets krav

Enligt *artikel 8.1* i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att alla nybyggda byggnader där slutanvändare har sina lokaler, inklusive element av dessa under gemensamt ägande, för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016, är utrustade med höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur i byggnaden fram till nätan slutningspunkterna. Samma skyldighet för medlemsstaterna gäller enligt första punkten för omfattande renoveringsprojekt för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016. Medlemsstaterna ska enligt *artikel 8.2* också säkerställa att alla nybyggda flerfamiljshus, för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016 är utrustade med en accesspunkt. Samma skyldighet gäller för omfattande renoveringsprojekt som avser flerfamiljshus och för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016.

Enligt *artikel 8.3* i direktivet ska byggnader som är utrustade i enlighet med denna artikel kunna få en frivillig bredbandsfärdig märkning i de medlemsstater som har valt att införa en sådan märkning.

Enligt *artikel 8.4* får medlemsstaterna bevilja undantag från skyldigheterna enligt punkterna 1 och 2 för kategorier av byggnader, i synnerhet enfamiljshus, eller omfattande renoveringsprojekt, i fall när det är oproportionellt betungande att fullgöra dessa skyldigheter, vad gäller kostnader för enskilda eller gemensamma ägare, eller vad gäller byggnadstypen, såsom särskilda kategorier av monument, historiska byggnader, semesterbostäder, militärbyggnader eller andra byggnader som används för nationella säkerhetsändamål. Sådana undantag ska enligt samma bestämmelse vederbörligen motiveras, och de berörda parterna ska ges tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till undantag inom rimlig tid. Alla sådana undantag ska dessutom anmälas till kommissionen.

Skäl för förslagen och bedömningen

För att konsumenterna och andra slutanvändare ska kunna få tillgång till bredband krävs att bredbandsnät byggs ut och kan nå de byggnader där bostäder och arbetsplatser finns. Att utrusta byggnader i efterhand med den utrustning som krävs för bredbandstillgång kan ge upphov till stora kostnader och kan utgöra en betydande del av den samlade kostnaden för

utbyggnad av bredbandsnät. Dragning av ledningar, kanalisation eller annan utrustning redan under konstruktionen av en byggnad medför däremot endast begränsade tilläggskostnader. I Sverige sker detta redan i stor utsträckning, särskilt vad gäller flerfamiljshus. Andelen byggnader där slutanvändarna har tillgång till bredband eller där det finns fysisk infrastruktur i den mening som avses i artikel 8 i direktivet får antas vara så högt att det i Sverige saknas tillräckliga skäl att införa en ”bredbandsmärkning” från lagstiftarens sida. Artikel 8.3 föranleder därför inga åtgärder. Detta hindrar förstås inte att branschens aktörer inför någon form av kvalitetsmärkning av byggnader med bredbandsinfrastruktur, om intresse för detta finns.

Överlag har alltså många, men inte alla, byggnader utrustats med den aktuella typen av infrastruktur på frivillig väg. Direktivet ställer dock upp krav på att vissa byggnader ska utrustas med viss infrastruktur. Det föreslås därför att det införs krav på att ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bredbandsanslutningar. Bestämmelsen bör placeras i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. I likhet med vad som gäller för de befintliga egenskapskraven i PBL bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett byggnadsverk ska anses uppfylla lagkravet på bredbandsanslutning (8 kap. 4 § andra stycket och 16 kap. 2 § 3 PBL). Befintliga bemyndiganden i PBL bedöms vara tillräckliga för att regeringen ska kunna införa nya bestämmelser i plan- och byggförordningen (2011:338), förkortad PBF, för att precisera lagkravet. I likhet med det befintliga systemets uppbyggnad bör det i PBF tas in de preciseringar som är av mer politisk natur medan föreskrifter med huvudsakligen tekniskt innehåll överläts till en myndighet (jfr prop. 2009/10:170 s. 512 och prop. 1993/94:178 s. 104 f.)

I direktivet används inte begreppet ombyggnad utan *omfattande renoveringsprojekt*. Ett omfattande renoveringsprojekt är enligt direktivet ett bygg- och anläggningsprojekt i slutanvändarens lokaler som omfattar strukturella ändringar av hela den fysiska infrastrukturen i byggnaden eller en betydande del av den och som kräver bygglov. I PBL används sedan tidigare termen ombyggnad. Enligt 1 kap. 4 § PBL avses med ombyggnad en ändring av en byggnad som innebär att hela byggnaden eller en betydande och avgränsbar del av byggnaden påtagligt förnyas. Frågan är om det är nödvändigt att införa det nya begreppet omfattande renoveringsprojekt i PBL eller om begreppet ombyggnad i stället kan användas. Det kan antas underlätta rättstillämpningen om befintliga termer används i så stor utsträckning som möjligt (jfr prop. 2013/14:174 s. 130). I definitionen av omfattande renoveringsprojekt anges att det handlar om strukturella ändringar av hela eller en betydande del av den fysiska infrastrukturen i byggnaden. Som framgår ovan finns även begreppet fysisk infrastruktur i byggnader definierat i utbyggnadsdirektivet. Det är bl.a. fysisk infrastruktur och installationer som är avsedda att rymma fasta och trådlösa nät. Det handlar således inte om vilket byggprojekt som helst. En ändring av en byggnad som innebär en sådan påtaglig förnyelse som avses i 1 kap. 4 § PBL bör dock även innebära en ändring av hela eller en betydande del av den fysiska infrastrukturen i byggnaden. Mot denna bakgrund bör begreppet ombyggnad kunna användas.

Alla nya byggnader eller sådana byggnader som genomgår en ombyggnad bör utrustas med någon typ av infrastruktur för bredband, såsom kanalisering (t.ex. tomma rör), som kan möjliggöra tillhandahållande av en bredbandstjänst, vid den punkt där en slutanvändare kan anslutas till ett allmänt kommunikationsnät. Denna punkt brukar också kallas nätanslutningspunkt (se 1 kap. 7 § LEK). Eftersom infrastrukturen ska möjliggöra tillhandahållande av en bredbandstjänst i en nätanslutningspunkt framgår att endast byggnader där det finns en slutanvändare, t.ex. bostäder och arbetsplatser, avses omfattas av skyldigheten. I direktivet uttrycks detta som ”i slutanvändarens lokaler”. Skyldigheten innebär att tillhandahållande av bredband ska möjliggöras i en nätanslutningspunkt i varje slutanvändares lokaler. Den avser endast hur byggnaden ska utrustas och det rör sig således inte om en skyldighet att faktiskt ansluta sig till ett bredbandsnät. Skyldigheten ska gälla inte enbart flerfamiljshus utan även t.ex. villor och lokaler där det finns arbetsplatser.

Alla nya flerfamiljshus och flerfamiljshus som genomgår en ombyggnation bör i sin tur även utrustas med en accesspunkt genom vilken en bredbandsutbyggare kan få tillträde till infrastrukturen i byggnaden. Detta svarar mot åtagandet enligt direktivet, vilket inte innehåller motsvarande krav för andra byggnader än flerfamiljshus. Begreppet accesspunkt definieras även i artikel 2.11 i utbyggnadsdirektivet, varifrån ledning kan hämtas. Accesspunkten kan sägas vara den punkt där ett bredbandsnät i området ska kunna kopplas samman med byggnadens nät, som i sin tur leder fram till nätanslutningspunkten. Om en slutanvändare önskar ansluta sig till ett bredbandsnät ska det således, förenklat uttryckt, finnas en punkt där tillhandahållaren av bredband kan ansluta sitt nät via infrastrukturen i byggnaden och nå slutanvändaren vid en nätanslutningspunkt. Den föreslagna bestämmelsen medför dock inte en rätt att använda accesspunkten och infrastrukturen, se även avsnitt 11.2. Accesspunkten bör kunna placeras antingen i eller utanför byggnaden.

Av skälen till direktivet framgår att utbyggnaden av bredbandsnät fram till slutanvändaren ska främjas, samtidigt som teknikneutralitet säkerställs (se skäl 29). Det innebär bl.a. att infrastruktur i byggnader i största möjliga mån ska medge anslutning av slutanvändare i dessa byggnader till allmänna kommunikationsnät som kan ha olika överföringstekniker. Det kan exempelvis bli fråga om allmänna kommunikationsnät som använder sig av trådlösa tekniker, såsom antenner inomhus eller radiolänk på byggnadens tak. Det bör dock inte krävas mer än en infrastruktur för bredband i byggnaden och en accesspunkt för byggnaden. Flera byggnader kan även dela en accesspunkt (såsom ett nodrum eller liknande). Av definitionerna i direktivet (art 2.3 och 2.8) följer att infrastrukturen ska kunna användas för nät som kan leverera tjänster för bredbandstillgång med en hastighet om minst 30 Mbit/s. Byggnadens infrastruktur bör möjliggöra att alla dess slutanvändare samtidigt och uthålligt kan använda tjänster med minst denna hastighet, även om den kapaciteten inte kan garanteras individuellt i hela det allmänna kommunikationsnätet.

Frågan om var en accesspunkt placeras och hur den är ordnad bör bli föremål för en lämplighetsbedömning av den ansvariga i det enskilda fallet, bl.a. med hänsyn till de lokala förutsättningarna för att ansluta till ett bredbandsnät. Som anförts ovan bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av befintliga bemyndigande kunna

meddela sådana föreskrifter. Föreskrifterna bör kunna inkludera minimitandarder för byggande av kanalisation samt accesspunktens tekniska egenskaper och storlek. I likhet med infrastruktur för energi, vatten och avlopp är infrastruktur för bredband i byggnader en del av försörjningssystemet för en grundläggande samhällsnytta. Boverket är förvaltningsmyndighet för sådana och angränsande frågor om bl.a. byggd miljö, fysisk planering, byggande och förvaltning av bebyggelse samt boende. Boverket utfärdar med stöd av PBF föreskrifter och allmänna råd om exempelvis tillgänglighet, bostadsutformning, driftutrymmen och energihushållning. Boverket skulle därför kunna vara en lämplig myndighet att ge ut föreskrifter även på det aktuella området.

Det kan finnas fall då krav på utrustning skulle vara oskäligt betungande eller annars oproportionerligt i förhållande till en viss grupp av byggnader. Det bör därför vara möjligt att undanta vissa kategorier av byggnader från skyldigheterna. Ett fullgörande av skyldigheterna kan vara oskäligt betungande eller annars oproportionerligt exempelvis på grund av ekonomiska skäl, miljöskäl eller när det gäller byggnader av kulturhistorisk vikt. I fråga om befintliga byggnader finns det i 8 kap. 7 § PBL bestämmelser om att egenskapskraven får anpassas och avsteg från kraven får göras med hänsyn till ändringens omfattning eller flyttningens syfte samt med hänsyn till byggnadens förutsättningar och till bestämmelserna om varsamhet och förbud mot förvanskning. Dessa bestämmelser innebär att behovet av att generellt undanta vissa kategorier av byggnader minskar. För vissa kategorier av byggnader är det dock inte rimligt att det nya egenskapskravet ska gälla ens i något fall, såsom i fråga om fritidshus, komplementbyggnader och komplementbostadshus.

Även byggnader som används för totalförsvarets ändamål eller som annars är av vikt för Sveriges säkerhet bör undantas. Som anförts ovan bedöms befintliga bemyndiganden i PBL vara tillräckliga för att regeringen ska kunna införa nya bestämmelser i PBF för att precisera det nya egenskapskravet, inklusive att undanta kategorier av byggnadsverk. Att undanta vissa kategorier av byggnadsverk från det nya egenskapskravet bör anses vara av sådan politisk natur att sådana bestämmelser tas in i PBF. Föreskrifter om att undanta vissa kategorier av byggnader ska i enlighet med vad direktivet kräver anmälas till kommissionen.

11 Tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader

11.1 Rätt att bygga ut nät

Bedömning: Någon bestämmelse om rätt för bredbandsutbyggare att bygga ut sitt nät fram till en byggnads accesspunkt behövs inte.

Skäl för bedömningen: Enligt *artikel 9.1* i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att varje tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät har rätt att på egen bekostnad bygga ut sitt nät fram till accesspunkten

(angående accesspunkten, se avsnitt 10). I Sverige saknas regler som kan hindra sådan utbyggnad annat än de olika former av tillstånd som täcks in av bestämmelserna i artikel 7 i direktivet. Det behövs därför inte någon ny bestämmelse för att genomföra direktivets krav. En skyldighet att ge tillträde till accesspunkten bör omfattas av de regler om tillträde till byggnaders fysiska infrastruktur för elektronisk kommunikation som föreslås (se nedan).

11.2 Skyldighet att ge tillträde till fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i en byggnad

Förslag: Den som i en byggnad äger eller annars råder över fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation ska vara skyldig att, om anläggning av ytterligare infrastruktur bedöms olönsam eller fysiskt ogenomförbar, uppfylla rimliga krav på tillträde till infrastrukturen för anläggning av ett bredbandsnät. Tillträdet ska ske mot marknadsmässig ersättning och på skäliga villkor i övrigt.

En sådan skyldighet ska inte gälla om tillträde redan ges till ett befintligt bredbandsnät på skäliga villkor, under förutsättning att slutanvändarna inte kan anses gynnas av ett tillträde till den fysiska infrastrukturen i byggnaden.

Om en överenskommelse om tillträde inte har nåtts inom två månader från det att begäran om tillträde togs emot ska en part kunna hänskjuta frågan till en tvistlösningsmyndighet. Tvistlösningsmyndigheten ska så snart som möjligt besluta i tvisten. Beslut ska meddelas senast två månader från det att begäran om tvistlösning kom in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

Bedömning: Ett lagstadgat undantag för byggnader som försvarsmyndigheterna, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen råder över behövs inte.

Direktivets krav

Enligt *artikel 9.2* i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att varje tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät, om inte annat följer av tredje punkten, har rätt att få tillträde till befintlig fysisk infrastruktur i byggnader för att bygga ut höghastighetsnät för elektronisk kommunikation om duplicering är tekniskt omöjlig eller ekonomiskt ineffektiv. Enligt *artikel 9.3* ska medlemsstaterna säkerställa att varje innehavare av en nyttjanderätt till accesspunkten och den fysiska infrastrukturen i byggnaden tillgodoser alla rimliga krav på tillträde från tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät enligt rättvisa och icke-diskriminerande villkor, inklusive prisvillkor, när så är lämpligt. Enligt samma bestämmelse ska medlemsstaterna, när ingen överenskommelse om tillträde enligt punkterna 1 eller 2 nås inom två månader från dagen för mottagandet av den formella begäran om tillträde, säkerställa att varje part har rätt att hänskjuta frågan till det behöriga nationella tvistlösningsorganet för att

bedöma efterlevnaden av kraven enligt dessa två punkter. Det framgår vidare att det nationella tvistlösningsorganet med fullt beaktande av proportionalitetsprincipen ska utfärda ett bindande beslut för att lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och i varje fall inom två månader, utom i undantagsfall, utan att det påverkar varje parts möjlighet att väcka talan vid domstol.

Av *artikel 9.4* framgår att medlemsstaterna får bevilja undantag från punkterna 1-3 för byggnader där tillträde till ett befintligt nät som terminerar vid slutanvändarens lokaler, och som är lämpligt för tillhandahållande av elektroniska kommunikationstjänster med hög hastighet, garanteras på objektiva, öppet redovisade, proportionella och icke-diskriminerande villkor.

Enligt *artikel 9.6* ska artikel 9 inte påverka äganderätten för ägaren till accesspunkten eller den fysiska infrastrukturen i byggnaden i de fall när en innehavare av en nyttjanderätt till den infrastrukturen eller accesspunkten inte är ägare till densamma eller äganderätten för tredje parter, såsom markägare eller byggnaders ägare.

Skäl för förslagen

För den som anlägger ett bredbandsnät kan det innebära betydande stor-driftsfördelar att redan vid utbyggnaden kunna koppla samman nätet med en byggnads accesspunkt, oavsett om det vid den tidpunkten finns en abonnent eller inte. Kostnaden för att senare ansluta en kund blir då avsevärt lägre. Det bör även vara till fördel för kunden att snabbt kunna få tillgång till de bredbandstjänster som kan tillhandahållas genom sammankopplingen. För att det ska vara möjligt krävs antingen att bredbandsoperatören får tillgång till byggnadens passiva fysiska infrastruktur för elektronisk kommunikation, t.ex. kanalisation, eller om inte sådan infrastruktur finns tillgänglig i byggnaden, att bredbandsoperatören anlägger egen infrastruktur så att kunden kan anslutas till bredbandsnätet. Att anlägga egen infrastruktur är emellertid inte alltid tekniskt möjligt eller ekonomiskt effektivt. I båda fallen ges dock potentiellt positiva effekter ur konkurrenshänseende eftersom det skapar möjligheter för slutanvändaren att välja mellan flera bredbandsnät.

I svensk rätt saknas jämförbara bestämmelser om en skyldighet att ge tillträde till fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i en byggnad. En liknande tillträdesskyldighet skulle förvisso kunna åläggas en operatör i ett enskilt fall enligt 4 kap. 14 § LEK men bara om det är av betydelse för att skydda miljön, uppnå mål för fysisk planering eller om det krävs för att skydda folkhälsan eller allmän säkerhet. Den nämnda bestämmelsen omfattar även annan infrastruktur än sådan som återfinns i byggnader. Bestämmelsen 4 kap. 13 a § LEK avser i stället tillträde till de ledningar som kan finnas i den passiva fysiska infrastrukturen, exempelvis i kanalisationen, och inte till infrastrukturen eller kanalisationen i sig. Ledningsrätt kan upplåtas i en fastighet, där det finns en byggnad med infrastruktur för elektronisk kommunikation. Ledningsrätt är dock ingen generell rätt av det slag som föreslås, utan uppstår som en följd av en förrättning på villkor att ett antal förutsättningar som närmare framgår av lagen är uppfyllda. För en sådan förrättning gäller även annorlunda tidskrav än vad som ska gälla för tvistlösning enligt direktivet.

Mot ovanstående bakgrund föreslås att det införs en skyldighet för den som äger eller annars råder över fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation att uppfylla rimliga krav på tillträde till infrastrukturen. Ett typexempel på ett krav som inte är rimligt är tillträde till byggnader som används för totalförsvarets eller polisiära ändamål eller där ett tillträde kan innebära skada för Sveriges säkerhet. Det är inte heller rimligt med krav på tillträde som kan ge upphov till märkbara driftstörningar för befintliga tjänster. Tillämpningen av proportionalitetsprincipen (se 1 kap. 2 § LEK) medför att tillträdet även i övrigt måste vara proportionerligt. Sammantaget följer att tillträde till exempelvis byggnader som försvarsmyndigheterna, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen råder över för sin verksamhet är uteslutet. Skydds- eller säkerhetskrav enligt andra författningar måste även fortsatt respekteras och kan innebära att ett tillträde inte kan ske (jfr 1 kap. 5 § LEK). Frågan om det trots detta behövs ett lagstadgat undantag för byggnader som denna typ av aktörer råder över har övervägts. Det bedöms dock att rimlighetskravet och proportionalitetsprincipen är tillräckligt för att uppnå ett fullgott skydd för dessa. Härvid bör även beaktas att ett liknande undantag inte finns i t.ex. 4 kap. 13 a § LEK trots att ett sådant tillträde torde vara mycket olämpligt i försvarsbyggnader eller liknande byggnader.

Skyldigheten ska endast gälla om anläggning av ytterligare fysisk infrastruktur bedöms olönsam eller fysiskt ogenomförbar. Ett exempel på olönsam nyanläggning kan vara om det redan finns rör för elektronisk kommunikation i byggnaden, och att placera eller bygga in nya sådana rör medför kostnader som inte är obetydliga jämfört med kostnaden för att samförlägga nät i de existerande rören. Ett exempel på nyanläggning som är fysiskt ogenomförbar kan vara om det i byggnaden i praktiken inte finns plats för de nya rör som skulle krävas för ett ytterligare nät. Begreppet ”olönsamhet” bör, av samma skäl som angavs vid införande av artikel 4 kap. 13 a §, ha både en samhällsekonomisk och en företagsekonomisk betydelse (se prop. 2010/11:115 s. 81). Utgångspunkten för tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster är emellertid att dessa ska tillhandahållas på marknadsmässiga grunder. Till det kommer att den ekonomiska effektiviteten i en investering ofta speglas i dess företagsekonomiska lönsamhet.

Syftet med skyldigheten är att abonnenter eller slutanvändare i byggnader ska kunna anslutas. Bestämmelsen tar därmed sikte på konstruktioner som innehåller bostäder eller lokaler för verksamheter annat än enbart överföring av elektronisk kommunikation. Master, torn, stolpar och kopplingskåp kan inte anses utgöra byggnader utan enbart fysisk infrastruktur i den mening som avses i artikel 2 i direktivet (se 1 kap. 4 § PBL avseende definitionen av byggnad). För en allmän diskussion av förutsättningarna för upplåtelse och utnyttjande av infrastruktur för elektronisk kommunikation i byggnader, se prop. 2010/11:115 Bättre regler för elektroniska kommunikationer, s. 78 ff.

Både fastighetsägare, operatörer enligt LEK och andra kan äga fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation, t.ex. passiva nätdelar och tillhörande installationer, i en byggnad. Accesspunkter, kanalisationer och annan passiv infrastruktur som är avsedd för att möjliggöra bredbandsåtkomst omfattas av uttrycket fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation. I artikel 2.7 i utbyggnadsdirektivet finns en definition av

fysisk infrastruktur i byggnader. Fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation motsvarar detta begrepp från och med byggnadens accesspunkt till termineringspunkten vid slutanvändarens lokaler, och någon skillnad i förhållande till direktivet är inte avsedd. Accesspunkten definieras i artikel 2.11 i utbyggnadsdirektivet och ledning för begreppet kan hämtas därifrån.

Alla som äger eller råder över sådan fysisk infrastruktur bör omfattas av skyldigheten att ge tillträde. De som därmed kommer att omfattas motsvarar i praktiken de som omfattas av regeln i 4 kap. 13 a § LEK angående tillträde till de ledningar som kan finnas i sådan infrastruktur. Avtal som reglerar rätten att använda infrastruktur i byggnader ska inte medföra att skyldigheten inte gäller. Som konstaterades i nyss nämnda proposition (s. 80), förekommer inte minst att fastighetsägare ingår långa avtal med operatörer där operatörerna ges en exklusiv rätt att etablera och nyttja nätinfrastuktur och att andra tjänsteleverantörers möjligheter att etablera ett nät eller tillhandahålla tjänster till slutanvändarna i huset därmed förhindras. Den nya bestämmelsen bör omfatta även situationer när sådana upplåtelse skett. Den bör alltså även omfatta dem som ingått sådana avtal såväl som dem som av andra skäl kan förfoga över infrastrukturen.

Villkoren för tillträdet ska vara skäliga, vilket bedöms motsvara direktivets begrepp rättvisa och icke-diskriminerande villkor.

Inverkan på privat egendom bör minimeras, bl.a. genom att den tillträdande parten säkerställer ett fullständigt återställande av de påverkade delarna av byggnaden. Detta, tillsammans med ersättning för tillträdet, kan vara viktigt för att skyldigheten ska anses förenlig med egendoms skyddet, se nedan. Detta kan komma att påverka de villkor som kan ställas i anledning av tillträdet. I uttrycket skäliga villkor ligger även att tillträdet bör ske vid den för parterna sammantaget mest lämpliga punkten.

Ersättning

Ett av de viktigaste villkoren för tillträdet är det som gäller ersättning. Ersättningen bör vara marknadsmässig, i likhet med vad som gäller enligt 4 kap. 13 a och 14 §§ LEK. Följande resonemang om vad som ska anses utgöra marknadsmässig ersättning bygger på uttalanden i samband med införandet av nyss nämnda paragrafer (prop. 2002/03:110 s. 196 och 382 och prop. 2010/11:115 s. 82). Ledning för bedömningen av vad som kan vara ett marknadsmässigt pris kan sökas från förhållanden där en fungerande marknad finns. Om detta visar sig svårt bör det skäliga priset kunna uppskattas. Ersättningens nivå bör bestämmas utifrån de rådande förutsättningarna i varje enskilt fall och bör för det första täcka eventuella direkta kostnader som exempelvis administrativa kostnader och kostnader i samband med lämnande av tillfälligt tillträde för genomförande av arbete. För det andra bör ersättningen inbegripa ett visst incitamentsorienterat påslag, inklusive skälig kompensation för ingreppet i förfoganderätten. Ersättningen bör framstå som skälig för båda parter och nivån får inte ha satts med syfte att komma undan skyldigheten. Ersättningen bör alltså både framstå som skälig för de berörda i det enskilda fallet och så långt det är möjligt från en allmän marknadsmässig ut-

gångspunkt. En skälig ersättning kan naturligtvis aldrig innebära kompensation för förlorade monopolvinster och bör inte heller omfatta ersättning för ett ökat konkurrenstryck eller liknande, då det skulle gå emot syftet med direktivet.

Bestämmelsens placering

Den föreslagna regleringen har sådana likheter med befintliga bestämmelser i LEK att den bör placeras i den lagen. Härtill kommer att syftet med den nya regleringen får anses vara att gynna konkurrensen, vilket överensstämmer med syftet med bestämmelserna i LEK. Den nya regleringen bör anpassas språkligt till de begrepp som används i LEK, se författningskommentaren i avsnitt 17.4. I stället för bredbandsnät bör begreppet elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet användas, vilket även omfattar bredbandsnät. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs artikel 9.2 och 9.3 i direktivet, bortsett från den del som rör tvistlösning.

Twistlösning

Om en överenskommelse om tillträde inte kan nås inom två månader ska det enligt direktivet finnas en möjlighet att få tvisten löst av en tvistlösningsmyndighet. Såsom framgått tidigare föreslås att den nya skyldigheten att ge tillträde bör införas i LEK. I 7 kap. 10 § LEK finns en bestämmelse om tvistlösning för tvister enligt den lagen. Denna bestämmelse bör även omfatta tvister avseende tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader. Paragrafen bör därför ändras för att möjliggöra detta. Det föreslås att en tvist om den aktuella typen av tillträde eller om villkor för tillträdet ska avgöras inom två månader. Om tvisten är särskilt omfattande eller om det finns andra särskilda omständigheter ska tiden kunna förlängas, i enlighet med vad som redan gäller enligt LEK.

Twistlösningsmyndigheten bör vid en tvist fullt beakta proportionalitetsprincipen och utfärda ett bindande beslut för att lösa tvisten, i enlighet med vad som anges i direktivet. När det gäller villkor som inte har med pris att göra kan tvistlösningsmyndigheten söka ledning i hur liknande frågor på angränsande marknader avgjorts, exempelvis i fråga om villkor för tillträde till nät hos företag med betydande inflytande enligt LEK.

Eftersom bestämmelsen föreslås placeras i LEK bör PTS lösa även denna typ av tvister. Någon särskild bestämmelse om detta behövs inte eftersom PTS redan är den myndighet som löser tvister enligt LEK. På detta sätt genomförs vad som stadgas om tvistlösning i artikel 9.3.

Undantag från skyldigheten

Syftet med artikel 9 och skyldigheten att ge tillträde till fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i byggnader kan sägas vara att olika bredbandsutbyggare ska kunna nå slutanvändare, och att de sistnämnda därmed ska få tillgång till bredband från sådana tillhandahållare. När en byggnad är utrustad med ett bredbandsnät och alla bredbandsutbyggare med en aktiv abonnent i byggnaden kan få tillträde till nätet på öppet redovisade, proportionella och icke-diskriminerande villkor skulle det egentliga syftet med artikel 9 kunna anses vara uppfyllt även om tillträde

till själva infrastrukturen i byggnaden inte har getts (jfr skäl 31). Direktivet ger därför medlemsstaterna en möjlighet att meddela undantag från skyldigheten att ge tillträde till infrastruktur i byggnader.

Vid en bedömning av om undantag ska meddelas från den föreslagna skyldigheten bör utgångspunkten vara vilket mervärde eller vilken skada ett undantag skulle ha för slutkunderna på längre sikt. Ett undantag kan innebära hinder mot parallelltablering, men frånvaron av undantag kan också påverka existerande eller potentiella nya affärsmodeller som skapar mervärde för slutanvändarna.

Om tillträde redan ges till ett befintligt elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet som når slutanvändarna i en byggnad, på skäliga villkor och slutanvändarna inte kan anses gynnas av ett tillträde enligt den föreslagna skyldigheten bör syftet med bestämmelsen anses uppfyllt genom den förstnämnda möjligheten till tillträde. I direktivet anges att tillträdet ska lämnas på objektiva, öppet redovisade, proportionella och icke-diskriminerande villkor. Begreppet skäliga villkor täcker dessa begrepp. Någon skyldighet att lämna tillträde bör i det fallet inte gälla och mot denna bakgrund föreslås ett undantag. Regleringsmyndigheten kan, inom ramen för ett tvistlösningsförfarande och efter att en part har gjort gällande att förutsättningarna för undantag är uppfyllda, pröva om undantaget är tillämpligt.

Vid en sådan prövning bör konsekvenser för utbyggnaden av bredband och konkurrenssituationen i alla nivåer av värdekedjan noggrant övervägas. I frågan huruvida slutanvändarna kan anses gynnas av ett tillträde enligt den aktuella regeln bör också ligga en bedömning av vilken möjlighet olika operatörer har att uthålligt tillhandahålla differentierade och innovativa kommunikationstjänster, med de tekniska och andra villkor för tillträde till det befintliga nätet som ges. Sådana villkor kan exempelvis vara så kallade *service level agreements* (SLAs) eller avse kapacitet. Innovativa tjänster som tillhandahålls genom olika operatörer kan t.ex. vara inom området e-hälsa eller telematik. Om en tillämpning av bestämmelsen kan antas leda till ett långsiktigt ökat direkt eller indirekt konkurrenstryck med sänkta priser eller ett ökat utbud av tjänster som följd, måste detta anses vara till nytta för slutanvändarna. Av betydelse för bedömningen blir också vilken reell valfrihet slutanvändarna har mellan olika tjänster som förmedlas i nätet och hur konkurrenskraftiga priserna för dessa tjänster är, sett till marknaden som helhet. Nätet måste också ge slutanvändarna tillgång till en kapacitet som motsvarar eller överskrider den kapacitet som tillhandahålls på marknaden i allmänhet. Även möjligheten att använda sig av ny teknik med högre överföringshastighet bör ha betydelse för bedömningen.

Tillträde på olika nivåer i förädlingskedjan, t.ex. till passiva fiberpar eller en mer förädlad tillträdeprodukt av en kommunikationsoperatör, kan ligga till grund för undantaget. Det ligger i sakens natur att ju mer förädlad en tillträdesprodukt är, desto närmare behöver regleringsmyndigheten överväga om den har sådana kvalitativa egenskaper att den kan ligga till grund för ett sådant undantag. Fördelen med passivt tillträde är att tjänsteleverantören själv kan kontrollera kapacitet, kvalitet och i större utsträckning faktorer som t.ex. felavhjälpning. Om operatören erbjuder en aktiv tjänst av exempelvis en kommunikationsoperatör bör denna tjänst

uppfylla nödvändiga krav för att operatören ska kunna leverera de tjänster som slutkunderna efterfrågar.

Tillträde som sker till följd av beslut om skyldigheter för ett företag med betydande inflytande ("SMP"-skyldigheter) skulle kunna utgöra grund för det aktuella undantaget. Det räcker dock inte med att skyldighetsbeslutet är fattat, utan det måste kunna konstateras att tillträde verkligen ges på skäliga villkor. Av artikel 1.4 i direktivet och principen om *lex specialis* följer att bestämmelsen överhuvudtaget inte ska tillämpas om beslut om skyldigheter rörande samma infrastruktur har fattats enligt 4 kap.

När det gäller vad som ska anses vara skäliga villkor för tillträde som ligger till grund för det aktuella undantaget, se ovan.

För att uppfylla kriterierna för ett undantag från den aktuella bestämmelsen behöver den geografiska punkten för tillträde till det befintliga elektroniska kommunikationsnätet inte vara liktydlig med byggnadens accesspunkt, utan tillträde kan ske i en mer central punkt i nätet, t.ex. vid en trafikutbytespunkt.

Förhållandet till egendomsskyddet

Eftersom infrastruktur inuti byggnader normalt utgör fast egendom om den ägs av fastighetsägaren innebär den nu föreslagna bestämmelsen att fastighetsägares grundlagsfästa egendomsskydd enligt 2 kap. 15 § regeringsformen påverkas i de fall bestämmelsen medför att fastighetsägarens möjlighet att fritt disponera infrastrukturen begränsas. Det torde alltså röra sig om en s.k. rådighetsinskränkning (jmf prop. 2010/11:115 s 83), jmf även resonemang i avsnitt 6.1. Vid en bedömning om denna är godtagbar bör följande beaktas.

Direktivet syftar enligt dess artikel 1.1 till att underlätta och skapa incitament för utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Av skälen till direktivet framgår att de åtgärder som vidtas med stöd av direktivet bör bidra till att säkerställa en snabb och omfattande utbyggnad av höghastighetsnät och samtidigt bibehålla en effektiv konkurrens. Vidare uttalas att sådana åtgärder i hög grad kan bidra till skapandet av en digital inre marknad. Enligt 1 kap. 2 § LEK får åtgärder som vidtas med stöd av lagen inte vara mer ingripande än som framstår som rimligt och ska vara proportionella med hänsyn till lagens syfte och andra i lagen angivna intressen.

Den föreslagna bestämmelsen om tillträde till fysisk infrastruktur i en byggnad syftar till att underlätta utbyggnaden av bredbandsnät och att i slutändan ge abonnenter möjlighet att ansluta till ett bredbandsnät. En sådan utbyggnad är av stor vikt för samhället och kan förväntas medföra samhällsnytta i form av bättre och mer prisvärda tjänster till slutanvändare. Skyldigheten gäller endast om ytterligare infrastruktur bedöms olönsam eller fysiskt ogenomförbar och att tillträdet ska ske på skäliga villkor. Tillträdet ska även ske mot marknadsmässig ersättning. Den aktuella rådighetsinskränkningen torde inte vara sådan att den inskränker användningen av mark eller byggnad på ett sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. Den ovan nämnda ersättningen bör dock vara tillräcklig

även om inskränkningen skulle anses vara av denna art. Härtill kommer att den som begär tillträde ska minimera inverkan på privat egendom. Mot denna bakgrund bedöms den föreslagna bestämmelsen vara förenlig med reglerna om egendomsskydd i regeringsformen.

De angivna skälen medför även att den föreslagna bestämmelsen är förenlig med rätten till egendomsskydd enligt artikel 17 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter och artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna.

11.3 Förpliktelse att ge tillträde till en byggnad som saknar fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation

Förslag: Om en byggnad saknar fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation ska den som äger byggnaden efter ansökan kunna förpliktas att ge tillträde till byggnaden för att en operatör ska kunna terminera sitt nät hos en abonnent som har lämnat sitt godkännande. Tillträdet ska ske mot marknadsmässig ersättning och på villkor att inverkan på byggnaden begränsas.

Bedömning: Ett lagstadgat undantag för byggnader som försvarsmyndigheterna, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen råder över behövs inte.

Skäl för förslaget: Om det inte finns någon tillgänglig höghastighetsfärdig infrastruktur i en byggnad ska medlemsstaterna enligt *artikel 9.5* säkerställa att varje tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät har rätt att terminera sitt nät hos abonnenten, under förutsättning att abonnenten ger sitt godkännande och att tillhandahållaren minimerar inverkan på tredje parter privata egendom. Enligt *artikel 9.6* ska artikel 9 inte påverka äganderätten för ägaren till accesspunkten eller den fysiska infrastrukturen i byggnaden i de fall när en innehavare av en nyttjanderätt till den infrastrukturen eller accesspunkten inte är ägare till densamma eller äganderätten för tredje parter såsom markägare eller byggnaders ägare. Vidare följer av *artikel 9.6* att medlemsstaterna får fastställa bestämmelser om adekvat ekonomisk ersättning till personer som har lidit skada till följd av att de rättigheter som föreskrivs i artikel 9 utövas.

Om en byggnad saknar fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation, t.ex. kanalisation, en accesspunkt eller någon annan passiv infrastruktur, kan en bredbandsutbyggare få svårt att nå till en slutanvändare som finns i byggnaden. Slut användarens möjlighet att få bredband minskar då. Det finns därför ett behov av en möjlighet för en bredbandsutbyggare att få tillträde till byggnaden för att anlägga ett bredbandsnät. Det går redan i dag att under vissa förutsättningar ansöka om ledningsrätt för anläggande av infrastruktur i byggnader. Direktivets bestämmelse ställer dock upp andra krav än vad ledningsrättslagen gör och en ny bestämmelse bör därför införas som ger en bredbandsutbyggare en sådan möjlighet. Eftersom en sådan möjlighet kan kräva att infrastruktur installeras i byggnaden är det rimligt att det förutsätter ett beslut av myndighet. Detta skiljer sig från skyldigheten i avsnittet ovan som avser utnyttjande

av redan existerande infrastruktur i byggnaden. Ett sådant beslut bör endast få fattas efter ansökan från en bredbandsutbyggare. Den som äger en byggnad föreslås därför efter ansökan kunna förpliktas att mot marknadsmissig ersättning ge en bredbandsutbyggare tillträde till byggnaden för att anlägga ett bredbandsnät och terminera detta hos en abonnent.

Direktivet talar om i avsaknad av *tillgänglig* höghastighetsfärdig infrastruktur i en byggnad. Detta bör inte tolkas som att artikel 9.5 medför att en ägare till en byggnad vars kanalisering för elektronisk kommunikation är full ska kunna tvingas att upplåta utrymme till en bredbandsutbyggare för anläggande av ytterligare ett bredbandsnät. Bestämmelsen får anses avse situationen då det saknas infrastruktur för elektronisk kommunikation. Stöd för denna tolkning finns även i skäl 33 till direktivet.

För att ett beslut om förpliktelse ska kunna fattas bör krävas att inverkan på privat egendom är så liten som möjligt, bl.a. genom att bredbandsutbyggaren så långt möjligt återanvänder den befintliga infrastrukturen som ändå finns tillgänglig i byggnaden och säkerställer ett fullständigt återställande av de påverkade delarna av byggnaden. Dessutom bör det krävas att abonnenten har gett sitt godkännande. Ett beslut om förpliktelse bör alltså endast kunna meddelas om bredbandsutbyggaren faktiskt har en abonnent i byggnaden, åtminstone i den meningen att det finns en överenskommelse mellan dessa parter om ett framtida tillhandahållande av bredband. Abonnenten får inte befinna sig tillfälligt i byggnaden utan ska t.ex. bo eller arbeta i denna. Detta framgår av tydligt av direktivets engelska språkversion som talar om "the premises of the subscriber".

Bestämmelsen bör, av samma skäl som angetts i föregående avsnitt, placeras i LEK. Den föreslagna bestämmelsen bör anpassas språkligt till de begrepp som används i LEK, se författningskommentaren i avsnitt 17.4. I stället för bredbandsnät bör begreppet elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet användas, vilket även omfattar bredbandsnät. Tillämpningen av proportionalitetsprincipen (se 1 kap. 2 § LEK) medför att tillträdet i övrigt måste vara proportionerligt. Ett tillträde som kan skada totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt kan aldrig vara proportionerligt. Därav följer att ett beslut om förpliktelse att lämna tillträde till exempelvis byggnader som försvarsmyndigheterna eller Säkerhetspolisen råder över för sin verksamhet är uteslutet. Skydds- eller säkerhetskrav enligt andra författningar måste även fortsatt respekteras och kan innebära att ett tillträde inte kan ske (jfr 1 kap. 5 § LEK). Frågan om det behövs ett lagstadgat undantag för byggnader som försvarsmyndigheterna, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen råder över har övervägts. Det bedöms dock att proportionalitetsprincipen och myndighetens prövning i övrigt är tillräckligt för att uppnå ett fullgott skydd för dessa. Härvid bör även beaktas att ett liknande undantag inte finns i t.ex. 4 kap. 13 a § LEK trots att ett sådant tillträde torde vara mycket olämpligt i försvarsbyggnader eller liknande byggnader.

Av proportionalitetsprincipen i LEK får vidare anses följa att förpliktelser bör åläggas först om möjligheten till frivilliga överenskommelser är uttömd. Utgångspunkten bör, liksom beträffande bestämmelserna om gemensamt utnyttjande i 4 kap. 13 a och 14 §§ LEK, vara att gemensamt utnyttjande av egendom eller annat i första hand ska främjas på grundval av frivilliga överenskommelser. Beslutsmyndigheten har alltså att pröva

att inverkan på byggnaden inte är större än vad tillträdet kräver, att abonnenten har gett sitt godkännande, att ersättningen är marknadsmässig och att tillträdet i övrigt är proportionellt.

Ersättningen till ägaren till byggnaden bör som nämnts vara marknadsmässig i likhet med vad som gäller enligt 4 kap. 13 a § och 4 kap. 14 § LEK. För ledning av vad som kan anses utgöra en marknadsmässig ersättning, se vad som anges under avsnitt 11.2. Vid bedömningen måste rätten till egendomsskydd enligt 2 kap. 15 § regeringsformen beaktas, se även nedan. Ersättningen ska i vart fall täcka eventuella kostnader och olägenheter. Vid bedömningen av ersättningens storlek bör dock även en eventuell värdehöjning för byggnaden beaktas. En byggnad som tidigare saknat infrastruktur för bredband kan mycket väl tänkas stiga i värde efter att sådan infrastruktur installerats.

Regeringen bör utse den myndighet som ska pröva frågan om förpliktelse. Det ligger närmast till hands att det är PTS, i likhet med vad som i övrigt gäller enligt LEK, som prövar frågan om förpliktande i enlighet med den föreslagna bestämmelsen. En sådan bestämmelse finns redan i 1 kap. 3 § LEK.

Genom den föreslagna bestämmelsen införlivas artikel 9.5 i direktivet, med hänsyn även till artikel 9.6, se avsnittet nedan.

Särskilt om bestämmelsen i förhållande till grundlagen m.m.

Byggnader utgör normalt fast egendom om de ägs av fastighetsägaren och den nu föreslagna bestämmelsen innebär att fastighetsägarens grundlagsfästa egendomsskydd enligt 2 kap. 15 § regeringsformen kan påverkas, i de fall bestämmelsen medför att fastighetsägarens möjlighet att fritt disponera över byggnaden begränsas. Det torde alltså röra sig om en s.k. rådighetsinskränkning, jmf även avsnitt 6.1. Vid en bedömning om denna är godtagbar bör följande beaktas.

Den föreslagna bestämmelsen om tillträde till en byggnad för att terminera ett bredbandsnät hos abonnenten syftar till att underlätta utbyggnaden av bredbandsnät och framför allt att ge abonnenter möjlighet att ansluta till ett bredbandsnät. En sådan utbyggnad är av stor vikt för samhället och kan förväntas medföra samhällsnytta i form av bättre och mer prisvärda tjänster till slutanvändare. En förpliktelse att ge tillträde till en byggnad för att en bredbandsutbyggare ska kunna terminera sitt nät hos en abonnent förslås endast kunna åläggas genom beslut av myndighet. Myndigheten ska vid denna prövning kontrollera att tillträdet är proportionellt.

Den som begär tillträde ska så långt möjligt återanvända den befintliga infrastruktur som finns tillgänglig i byggnaden och minimera inverkan på privat egendom. Om det trots allt uppstår kostnader och olägenheter för ägaren till byggnaden har denne rätt till ersättning som täcker kostnaderna samt kompenserar olägenheterna. En eventuell höjning av byggnadens värde bör dock beaktas. Den aktuella rådighetsinskränkningen torde inte vara sådan att den inskränker användningen av mark eller byggnad på ett sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. Tvärtom bör värdet på byggnaden kunna stiga. Den ovan nämnda ersättningen bör dock vara till-

räcklig även om inskränkningen skulle anses vara av denna art. För att en förpliktelse ska kunna åläggas måste det enligt förslaget finnas en abonnent som har godkänt att bredbandsnätet termineras hos denne. Utan en förpliktelse torde abonnenten i normalfallet inte kunna få den önskade tjänsten. Även detta är en aspekt som bör tas i beaktande vid en bedömning av förslagens förenlighet med egendomsskyddet. Härtill kommer att ägaren till byggnaden har möjlighet att överklaga ett beslut om förpliktelse och beslut om ersättning i anledning av en sådan förpliktelse.

Med hänsyn till ovan nämnda omständigheter får den föreslagna bestämmelsen anses förenlig med rätten till egendomsskydd enligt regeringsformen.

De angivna skälen medför även att den föreslagna bestämmelsen är förenlig med rätten till egendomsskydd enligt artikel 17 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter och artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna.

Ytterligare bestämmelser om ersättning behövs inte. Artikel 9.6 andra stycket föranleder därför inga åtgärder.

12 Tvistlösning

12.1 Tvistlösningsmyndighet

Förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara tvistlösningsmyndighet enligt den nya lagen.

Tvistlösningsmyndigheten ska samråda med Försvarmakten respektive Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i frågor som rör totalförsvaret och med Säkerhetspolisen när det gäller frågor om Sveriges säkerhet.

Tvistlösningsmyndigheten ska kunna förelägga parterna att komma in med de uppgifter och handlingar som behövs för att kunna pröva en tvist

Direktivets krav

Enligt *artikel 10.1* ska medlemsstaterna säkerställa att varje uppgift som åligger ett nationellt tvistlösningsorgan utförs av ett eller flera behöriga organ. Av *artikel 10.2* framgår att det nationella tvistlösningsorganet ska vara juridiskt och funktionellt fristående från nättinnehavare och att medlemsstaterna får tillåta att tvistlösningsorganet tar ut avgifter för att täcka kostnaderna för att utföra de uppgifter som det ålagts. Enligt *artikel 10.3* ska medlemsstaten kräva att alla parter samarbetar fullt ut med det nationella tvistlösningsorganet.

Skäl för förslaget

Regeringen bör bestämma vilken myndighet som ska vara tvistlösningsmyndighet. Det bedöms lämpligt att samma myndighet eller krets av myndigheter utses att lösa de olika sorters tvister som kan uppstå enligt

den nya lagen. Det ger en kontinuitet och är även lämpligt mot bakgrund av att tvistefrågorna kommer att vara besläktade med varandra.

Den eller de myndigheter som väljs ska vara opartisk, utan juridisk eller funktionell koppling till någon nättinnehavare. I Sverige finns flera sådana myndigheter som skulle kunna vara lämpliga. En domstol skulle exempelvis kunna utses till tvistlösningsmyndighet. En nackdel med en sådan lösning skulle dock vara att tvistefrågan prövas i en instans mindre än om prövningen görs av en förvaltningsmyndighet med möjlighet till överklagande till domstol. Därtill kommer att många tvister kan antas komma att röra komplicerade tekniska och ekonomiska frågor och det kan bli betungande för en domstol att som första instans pröva denna typ av frågor.

Ett annat alternativ är att ge länsstyrelserna eller de myndigheter som ansvarar för frågor rörande de aktuella infrastrukturlagen i uppdrag att lösa tvisterna. Länsstyrelserna prövar redan i dag en mängd olika frågor och varje sektorsmyndighet besitter stor kunskap om den infrastruktur som hör till dess område. Nackdelen är dock att detta alternativ lätt kan ge en splittrad praxis över landet och olika lösningar på liknande problem. Det underlättar även för den som begär tillträde att endast ha en myndighet att vända sig till om tvist uppstår vid en utbyggnad som kräver tillträde till olika sorters infrastruktur eller som passerar länsgränserna.

De tvister som kan uppstå enligt den nya lagen kan röra många olika typer av fysisk infrastruktur. En ny myndighet skulle kunna inrättas med kunskap om alla berörda infrastrukturer, tekniker och relevanta ekonomiska frågor. Det förväntade antalet tvister, med hänsyn tagen till det årliga antalet tvister enligt LEK, kan dock inte förväntas ge tillräckligt underlag åt en helt ny myndighet. En sådan lösning skulle bli alltför kostsam.

Det kan konstateras att en av parterna i ett tvistlösningsförfarande enligt den nya lagen alltid kommer att vara en bredbandsutbyggare. Detta talar för att utse PTS till tvistlösningsmyndighet. PTS är sektorsmyndighet för elektronisk kommunikation och har erfarenhet av både reglering och tvistlösning i tillträdesfrågor, inklusive prissättning för tillträde enligt LEK. PTS bör därför relativt fort kunna organisera sig för att hantera tvistlösning även enligt den nya lagen. Myndigheten kan då dra nytta av samordningsfördelar bl.a. genom att använda sig av den upparbetade kunskapen och erfarenheten på området. Denna erfarenhet är särskilt viktig i prisfrågor då tvistlösningsmyndigheten i vart fall bör förhålla sig till prissättningen på det reglerade området enligt LEK. PTS är även den myndighet som prövar frågor om samlokalisering och tillträdesskyldigheter enligt LEK. Det bör finnas fördelar med att samma myndighet prövar dessa besläktade frågor. PTS uppdrag att främja bredbandsutbyggnad och fokus på elektronisk kommunikation får även sägas ligga väl i linje även med syftet med den nya lagen. Det ankommer på den myndighet som utses till tvistlösningsmyndighet, vilken det än må vara, att tillämpa den aktuella lagen på avsett sätt och att ta tillvara samtliga legitima intressen som lagen anger. Även nättinnehavares intressen ska således tas till vara på det sätt som lagen förutsätter. Mot denna bakgrund ligger det närmast till hands att PTS utses till tvistlösningsmyndighet.

Eftersom den myndighet som kommer att utses till tvistlösningsmyndighet kan antas sakna närmare kunskaper om vissa av de typer av infrastruktur som bredbandsutbyggare kan tänkas begära tillträde till bör myndigheten, innan beslut fattas, efter behov samråda med t.ex. den myndighet som normalt sett hanterar frågor som rör den aktuella infrastrukturen. Behovet av samråd bör minska när praxis utvecklats angående tillträde till en viss typ av infrastruktur. Samrådet kan även medverka till att andra nätinnehavare än bredbandsutbyggare ska känna förtroende för tvistlösningsmyndigheten. Det kan uppkomma situationer när en myndighet själv är en nätinnehavare och part i tvistlösningsärendet. Myndigheten agerar då i egenskap av nätinnehavare och frågan om tillträde bör inte utgöra myndighetsutövning. Det är inte lämpligt att en sådan myndighet samråder med tvistlösningsmyndigheten. En sådan myndighet får i stället såsom part anföra skälen för varför tillträde inte medges och förklara eventuella tekniska frågor. Tvistlösningsmyndigheten kan då t.ex. ställa riktade frågor till parten om infrastrukturen. Behovet av samråd i syfte att nätinnehavaren ska känna ett större förtroende för myndigheten som tvistlösare gör sig inte heller gällande på samma sätt när nätinnehavaren är en myndighet. Vidare är det, när det gäller tvistlösning där nätinnehavaren är en myndighet, viktigt att hålla isär nätinnehavarens roller. Det som nätinnehavaren gör i egenskap av myndighet, t.ex. tillståndsprövning enligt annan lag, omfattas inte av de frågor som tvistlösningsmyndigheten ska lösa, även om de i sak är närallgande. Samråd bör alltid ske med Försvarsmakten respektive Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i frågor som rör totalförsvaret och Säkerhetspolisen när det gäller Sveriges säkerhet. En sådan bestämmelse med denna innebörd föreslås därför.

Som nämnts ovan ligger det närmast till hands att PTS utses till tvistlösningsmyndighet. Eftersom PTS är nationell regleringsmyndighet enligt ramdirektivet ska myndigheten, när så är lämpligt, ta hänsyn till målen i artikel 8 i ramdirektivet vid lösning av tvister om tillträde till befintlig infrastruktur mellan två tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät, där en av dessa agerar i egenskap av nätinnehavare och den andre i egenskap av bredbandsutbyggare. Detta kan anges i PTS instruktion eller annan förordning.

Vilken myndighet som ska vara tvistlösningsmyndighet bör inte slås fast i lag. I stället bör regeringen bemyndigas att utse tvistlösningsmyndighet.

Angående möjlighet att överklaga tvistlösningsmyndighetens beslut, se avsnitt 14.

Rätt att begära uppgifter som behövs för tvistlösning

För att en tvistlösningsmyndighet ska kunna utföra sitt arbete är möjligheten att kunna inhämta uppgifter och handlingar av avgörande betydelse. Detta gäller särskilt när tvisterna kräver ett så snabbt beslut som bestämmelserna i den nya lagen kräver. En bestämmelse som ger tvistlösningsmyndigheten denna möjlighet föreslås därför. En part som inte kommer in med nödvändiga uppgifter bör kunna föreläggas att vid vite komma in med dessa. Det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna förhindra ett obstruerande beteende som kan motverka syftet med lag-

stiftningen, som många gånger är beroende av en mycket snabb hantering men är också av vikt för rättssäkerheten och möjligheten till korrekta beslut. Åtgärden att förelägga en part ska vara proportionellt i förhållande till den skada, olägenhet eller risk som föreligger. För vitesförelägganden gäller bestämmelserna i viteslagen (1985:206). På detta sätt uppfylls direktivets krav att parter ska samarbeta med tvistlösningsmyndigheten.

12.2 Avgift för tvistlösning enligt den nya lagen

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation att betala en avgift för tvistlösning enligt den nya lagen. Avgifterna ska få disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Skäl för förslaget: Direktivet ger medlemsstaterna en möjlighet att låta tvistlösningsmyndigheten ta ut avgifter för att täcka kostnaderna för tvistlösningen. Det kan konstateras att den som har nytta av en myndighets arbete också ska vara med och bidra till att täcka kostnaderna. När en myndighet tillhandahåller en tjänst eller en vara står det klart att myndigheten kan ta ut en avgift för den. En avgift för tvistlösning kan dock inte jämföras med en frivillig avgift för en vara. Då ligger det närmare till hands att jämföra med vad som gäller för avgifter för tillsyn. Enligt regeringens skrivelse 2009/10:79 En tydlig, rättssäker och effektiv tillsyn bör en tillsynsavgift motsvaras av en tydlig motprestation och ha principen om full kostnadstäckning som mål. Avgiftsbegreppet kan även inbegripa fall där vederlaget utgörs av en s.k. kollektiv motprestation.

I sammanhanget finns det skäl att jämföra med vad som gäller beträffande tvistlösning enligt LEK. Tvistlösning enligt 7 kap. 10 § LEK ingår i underlaget för de årliga avgifter som PTS tar ut enligt 8 kap. 17 § LEK för de kostnader som myndigheten har för verksamheten enligt den lagen. Detsamma gäller t.ex. för tillsynsverksamheten, marknadsanalyser och internationellt harmoniseringsarbete. Kostnaderna slås således ut på alla som är anmälda enligt lagen eller som innehar ett tillstånd att använda radiosändare eller nummer och fördelas, något förenklat, utifrån operatörernas omsättning. Någon särskild avgift just för handläggning av tvistlösningsärenden tas dock inte ut.

Det finns flera olika möjliga alternativ i fråga om vem som bör betala en avgift för tvistlösning enligt den nya lagen. Inledningsvis kan konstateras att tvisterna kommer att uppstå mellan bredbandsutbyggare och nättinnehavare. Normalt lär begäran om tvistlösning komma från bredbandsbyggaren, även om så inte måste vara fallet.

Ett alternativ är att låta avgiften belasta den som direkt orsakar kostnaden och har direkt nytta av förfarandet, nämligen den som begär tvistlösning. Denne är lätt identifierbar och kretsen som ska betala avgiften kan därför enkelt avgränsas. Risken är dock att kostnaden för att begära tvistlösning blir mycket hög och verkar avskräckande, särskilt för mindre aktörer. Vidare skulle då en mindre grupp aktörer behöva dela på myn-

dighetens kostnader för förfarandet. En alltför hög avgift riskerar att föra med sig att tvistlösningsförfarandet inte används. Detta skulle inte vara ändamålsenligt och inte heller i enlighet med direktivets syfte. Alternativet framstår även som tveksamt med hänsyn till svensk förvaltningstradition. En viss schablonisering av avgiften torde dock vara möjlig. Det bör t.ex. finnas en möjlighet att införa ett tak för avgiften, både för den som är avgiftsskyldig och för det sammanlagda avgiftsuttaget. Det är dock oavsett detta inte helt oproblematiskt att lägga en potentiellt hög avgift på den som bedriver en sådan verksamhet som lagstiftningen syftar till att underlätta och uttryckligen sänka kostnaderna för.

Ytterligare en möjlighet är att slå ut kostnaden för tvistlösning genom att ta ut en årlig avgift från både bredbandsutbyggare och nätinnehavare. Antalet nätinnehavare är stort och det är svårt att på förhand identifiera vilka som faller in under definitionen, som är bred. Det skulle därför medföra problem och stora administrativa kostnader att ta ut avgifter från dessa. Dessutom talar lämplighetsskäl mot att nätinnehavarna ska betala en avgift för tvistlösning, då lagstiftningen som helhet är betungande för dessa. Många nätinnehavare kommer därtill troligen aldrig ens att få en begäran om tillträde, än mindre bli inblandade i en tvist, vilket talar emot att de ska betala en generell avgift för tvistlösning.

Övervägande skäl talar därför för att avgiften bör betalas av den krets som lagen är till fördel för, vilket är bredbandsutbyggarna. Bredbandsutbyggare är tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som har för avsikt att anlägga eller bygga ut ett bredbandsnät. Det är svårt att på förhand avgöra vem som har för avsikt att anlägga eller bygga ut ett bredbandsnät. Alla tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät får anses vara potentiella bredbandsutbyggare. En möjlighet är därför att ta ut en årlig avgift av alla tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät och således slå ut kostnaden på hela det nämnda kollektivet. Nyttan av att det finns en tvistlösningsorganisation redo gör sig gällande även om ingen tvistlösningsansökan de facto har lämnats in. Dels är det ett enkelt och snabbt förfarande vars existens kan ge trygghet och verka som ett påtryckningsmedel i förhandlingarna, dels ger det klarhet och en praxis som kan användas i framtida förhandlingar. Detta är till fördel för alla tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät och gynnar bredbandsutbyggnaden som helhet. Det får därför anses finnas en kollektiv motprestation till nytta för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät. Tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät bör därför betala en årlig avgift för tvistlösning enligt lagen. Det är dock lämpligt att avgränsa avgiftskollektivet något ytterligare. Endast tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning bör betala en avgift. Detta motsvarar den krets tillhandahållare som ska vara anmälda enligt 2 kap. 1 § LEK och även den krets som direktivet avser att främja. Mot denna bakgrund bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om skyldighet för sådana tillhandahållare att betala avgift för tvistlösning enligt den nya lagen. Avgiften bör som ovan nämnts vara årlig. Detta kan anges i föreskrifterna.

Den årliga avgiften bör sammantaget motsvara tvistlösningsmyndighetens kostnader för tvistlösning enligt lagen. Detta är huvudregeln vid avgiftsuttag och behöver inte anges särskilt. Avgiften bör också fördelas

med skälig andel mellan dem som ska betala avgiften, vilket inte heller behöver anges särskilt. En skälig fördelning kan t.ex. baseras på tillhandahållarnas omsättning. Grunderna för fördelningen kan anges i föreskrifterna. Konkurrensen bör inte påverkas negativt av denna typ av avgiftsuttag.

Den exakta nivån på avgifterna kan fastställas i verkställighetsföreskrifter. Angående förhållandet till artikel 12 i auktorisationsdirektivet, se avsnitt 8.9.

Myndigheten ska få disponera över medlen

Den myndighet som utses till tvistlösningsmyndighet bör kunna disponera över de medel som inkommer genom avgiftsuttaget, s.k. specialdestination. I avsnitt 8.9 finns en redogörelse för när så anses kunna ske. Tvistlösningsmyndigheten bör få disponera avgiftsinkomsterna för det bestämda ändamålet att finansiera tvistlösningsverksamheten enligt den nya lagen. Detta motiveras av att möjligheterna till hög effektivitet och service i verksamheten främjas. Hur omfattande tvistlösningsverksamheten kommer att bli initialt och över åren är svårt att bedöma. Genom specialdestination blir det lättare för tvistlösningsmyndigheten att anpassa verksamheten vid förändringar i ärendevolymer. Att kunna anpassa verksamheten efter ärendevolymer främjar effektivitet och service och underlättar för myndigheten att hålla de handläggningstider som stipuleras i direktivet. Verksamheten kan då snabbare anpassas till ändrade förutsättningar och på detta sätt säkerställs att en god och rätt servicenivå mot marknaden upprätthålls. Genom specialdestination bör resurserna kunna användas på mest effektiva sätt.

Kostnaderna för tvistlösning är till stor del lönekostnader. Den personal som tvistlösningsmyndigheten behöver rekrytera måste ha god kompetens om såväl tvistlösning enligt LEK som enligt den nya lagen, vilket förutsätter tillsvidareanställningar eller åtminstone längre tidsbegränsade anställningar. Specialdestinerade avgifter ger en ökad flexibilitet genom att myndigheten initialt och vid hög arbetsbelastning även skulle kunna låna in personal även om det aktuella årets avgift inte skulle tillåta den kostnaden för att i stället kompensera detta kommande år.

Ett sätt för regeringen att få en god styrning och kontroll av verksamheten kan vara att ange tydliga mål eller prestationer som PTS ska avrapportera, t.ex. handläggningstider och kostnadsutveckling. En specialdestination synliggör resultatet av verksamheten då myndigheten i årsredovisningen ställer intäkter (avgifter) mot kostnader.

Specialdestination skulle även innebära att det kan säkerställas att avgiften används för det den är avsedd och att den kommer att sänkas när praxis har etablerats och ärendevolymer sjunker. Det föreslås därför att avgifterna ska få disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer. Detta bör anges i lag.

13 Tillsyn

13.1 Tillsynsmyndighet och inhämtande av uppgifter

Förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tillsynsmyndigheten ska kunna förelägga den som har skyldigheter enligt lagen att tillhandahålla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Tillsynsmyndigheten ska kunna meddela de förelägganden och förbud som behövs för att skyldigheterna enligt denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska följas.

Ett föreläggande ska få förenas med vite.

Skäl för förslaget: Enligt *artikel 11* i utbyggnadsdirektivet ska medlemsstaterna fastställa bestämmelser om sanktioner för överträdelser av nationella åtgärder som antas i enlighet med direktivet och vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att sanktionerna tillämpas. De sanktioner som fastställs ska vara ändamålsenliga, effektiva, proportionella och avskräckande.

Trots att det införs möjligheter till tvistlösning finns det behov av att även utöva tillsyn över efterlevnaden av den nya lagen. Regeringen bör därför bemyndigas att utse en tillsynsmyndighet. Det är lämpligt att samma myndighet både löser tvister och utövar tillsyn enligt den nya lagen. PTS har bedömts lämplig som tvistlösningsmyndighet, se avsnitt 12. Mot denna bakgrund ter det sig lämpligt att PTS även utses till tillsynsmyndighet enligt den nya lagen.

Möjligheten att hämta in de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen är grundläggande för en fungerande tillsyn. Utan denna får myndigheten svårt att agera. Tillsynsmyndigheten bör därför få möjlighet att inhämta upplysningar och handlingar samt meddela behövliga förelägganden och förbud. Motsvarande bestämmelse finns även i LEK och ledning för tillämpningen kan hämtas därifrån.

Om någon bryter mot lagens bestämmelser eller mot föreskrifter meddelade med stöd av lagen bör tillsynsmyndigheten få meddela ett föreläggande eller förbud. Åtgärden ska vara proportionell i förhållande till den skada, olägenhet eller risk som föreligger. Förelägganden enligt lagen bör få förenas med vite. Tillsynsmyndigheten bör i varje enskilt fall avgöra om det är nödvändigt att förena ett föreläggande med vite och vilken storlek vite i så fall ska ha i enlighet med reglerna i lagen (1985:206) om viten. I lagen bör inte anges hur tillsynen närmare ska bedrivas. Det ankommer på tillsynsmyndigheten att utforma en lämplig tillsynsverksamhet. I de fall en part har begärt tvistlösning bör frågan lösas genom ett tvistlösningsbeslut. Tillsynsbestämmelserna är i stället en möjlighet att kontrollera att lagen följs även när någon tvistlösningsansökan inte har framställts.

Angående möjlighet att överklaga tillsynsmyndighetens beslut, se avsnitt 14.

13.2 Avgift för tillsyn

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation att betala avgift för tvistlösning enligt den nya lagen. Avgifterna ska få disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Skäl för förslaget: För ett resonemang om tillsynsavgifter och när dessa anses kunna tas ut av ett kollektiv, se avsnitt 12.

Tillsynsavgifter tas i normalfallet ut från samtliga tillsynsobjekt. Antalet nätinnehavare är stort och det är svårt att på förhand identifiera vilka som faktiskt faller in under definitionen, som är bred. Det skulle därför medföra stora problem och administrativa kostnader att ta ut tillsynsavgift från dessa. Detta gäller oavsett skyldigheten att tillgängliggöra information om befintlig fysisk infrastruktur, se avsnitt 8.3.1. Det ter sig även olämpligt att låta alla nätinnehavare betala en avgift för tillsyn då det sannolikt är så att flertalet aldrig kommer att få en begäran om tillträde eller samordning. Ett alternativ är att i stället låta dem som har nytta av att den nya lagen efterlevs och fungerar betala en avgift. Detta är bredbandsutbyggarna. Det bör i detta sammanhang noteras att bredbandsutbyggarna har ”dubbla roller” enligt den nya lagen och således även ingår i kollektivet ”nätinnehavare”. Att ta ut en avgift av bredbandsutbyggarna medför således att de får bära övriga nätinnehavares kostnader för tillsyn. Bredbandsutbyggarnas nytta av att den nya lagen följs av alla bör dock anses så stor att det ändå kan vara motiverat.

Det är svårt att på förhand avgöra vem som har för avsikt att anlägga eller bygga ut ett bredbandsnät. Alla tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät får anses vara potentiella bredbandsutbyggare. Avgiften bör därför tas ut av tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät. Avgiften bör vara årlig. Mot bakgrund av direktivets syfte bör gruppen betalningsskyldiga begränsas till tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning. Detta motsvarar den krets tillhandahållare som ska vara anmälda enligt 2 kap. 1 § LEK. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör mot denna bakgrund få meddela föreskrifter om skyldighet för sådana tillhandahållare att betala en avgift för tillsyn enligt den nya lagen. Avgiften bör som nämns vara årlig. Detta kan anges i föreskrifterna.

Den årliga avgiften bör sammantaget motsvara tillsynsmyndighetens kostnader för tillsyn enligt lagen. Detta är huvudregeln för avgiftsuttag och behöver inte anges särskilt. Den årliga avgiften bör fördelas med skälighetsandel mellan dem som är betalningsskyldiga, vilket inte heller behöver anges särskilt. En skälig fördelning kan t.ex. baseras på tillhandahållarnas omsättning. Grunderna för fördelningen kan anges i föreskrifterna. Konkurrensen bör inte påverkas negativt av denna typ av avgiftsuttag.

Den exakta nivån på avgifterna kan fastställas i verkställighetsföreskrifter.

Myndigheten ska få disponera över medlen

Den myndighet som utses till tillsynsmyndighet bör kunna disponera över de medel som inkommer genom avgiftsuttaget, s.k. specialdestination. I avsnitt 8.9 finns en redogörelse för när så anses kunna ske. Skälen för varför tillsynsmyndigheten bör få disponera över medlen överensstämmer med de skäl som anförs i avsnitt 12 i fråga om tvistlösningsmyndighetens möjlighet att disponera över inkomna medel. Det hänvisas därför till vad som anförs i avsnitt 12.

14 Överklagande

Förslag: En myndighets beslut enligt den nya lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut enligt lagen ska gälla omedelbart om inte myndigheten bestämmer annat.

Skäl för förslaget: Enligt *artikel 10.6* i utbyggnadsdirektivet ska beslut som fattas av en tvistlösningsmyndighet eller myndighet som ansvarar för informationspunkten kunna överklagas i domstol. En bestämmelse om möjlighet att överklaga till allmän förvaltningsdomstol införs därför i lagen. Det ligger nära till hands att Post- och telestyrelsen (PTS) utses till tvistlösningsmyndighet och tillsynsmyndighet. Det skulle i så fall i praktiken innebära att tvistlösningsbeslut och föreläggande i enlighet med 14 § andra stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Förvaltningsrättens avgörande får i sin tur överklagas till kammarrätten. Kammarrättens avgörande i ett mål enligt LEK får enligt 8 kap. 19 § LEK inte överklagas. Det saknas anledning att införa motsvarande bestämmelse i lagen om effektivare bredbandsutbyggnad. Ett snabbt slutligt avgörande är förvisso av stor vikt men en förkortad instanskedja är en mycket ingripande åtgärd och kräver tungt vägande skäl. En viktig skillnad mellan den nya lagen och LEK är att den nya lagen innehåller skyldigheter som är direkt gällande medan LEK kräver att PTS fattar enskilda beslut om vilka skyldigheter som ska gälla och för vem. Det betyder att en stor del av själva marknadsregleringen enligt LEK är möjlig att överklaga (se prop. 2006/07:119 s. 15 ff). Därför är snabba avgöranden än mer viktiga när det gäller överklagade beslut enligt LEK. Vid införandet av en ny lag, som här är fallet, är ledning från Högsta förvaltningsdomstolen av stor vikt. Detta gäller särskilt som t.ex. den relativt ingripande tillträdeskyldigheten åläggs aktörer i vitt skilda branscher med olika förutsättningar och villkor. Även rättssäkerhetsskäl talar därför för att inte införa en förkortad instanskedja.

De flesta beslut som fattas enligt lagen kommer att gälla skeenden som är av tidskritisk natur och det är av vikt att laga kraft inte behöver avvaktas. En bestämmelse om att myndighetens beslut ska gälla omedelbart införs därför. Motsvarande bestämmelse finns i 8 kap. 22 § LEK. Myn-

digheten bör även kunna besluta att ett beslut ska gälla från en senare tidpunkt.

15 Ikraftträdande

Förslag: De nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2016.

Äldre föreskrifter i plan- och bygglagen (2010:900) ska fortfarande gälla för ansökningar och anmälningar som gjorts före den 1 januari 2017.

Skäl för förslaget: Av *artikel 13* i utbyggnadsdirektivet framgår att medlemsstaterna senast den 1 januari ska anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Enligt artikelns andra stycke ska dessa bestämmelser tillämpas från och med den 1 juli 2016.

Av *artikel 8.1* och *8.2* framgår att bestämmelserna om skyldighet att utrusta byggnader på visst sätt, se avsnitt 10, ska tillämpas i anledning av uppförande av byggnader eller ombyggnationer där ansökan om bygglov inkommit till den myndighet som ska pröva ansökan efter den 31 december 2016.

Mot denna bakgrund ska de föreslagna nya bestämmelserna och lagändringarna träda i kraft den 1 juli 2016. Vad gäller ändringen i plan- och bygglagen (2010:900) ska dock äldre föreskrifter fortfarande gälla för ansökningar och anmälningar som har gjorts före den 1 januari 2017.

16 Konsekvenser vid genomförande av utbyggnadsdirektivet

16.1 Syftet är att sänka kostnaderna för bredbandsutbyggnad

Syftet med de nya reglerna är att sänka kostnaderna för att bygga ut bredbandsnät. Ett bredbandsnät är ett elektroniskt kommunikationsnät, enligt definitionen i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK), som kan leverera bredbandstillgång med hastigheter om minst 30 Mbit/s. Genom de nya reglerna ska den som vill bygga ut bredbandsnät, under vissa förutsättningar, ha möjlighet att söka tillträde till befintlig fysisk infrastruktur, söka samordning med bygg- och anläggningsprojekt samt söka tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader för anläggning av ett bredbandsnät.

Reglerna som införs härrör från ett EU-direktiv⁷ (utbyggnadsdirektivet) och ska genomföras i samtliga medlemsstater på sådant sätt att det tar hänsyn till de särskilda förhållanden som råder i respektive stat. Bestämmelserna i direktivet ska bidra till att målen för EU:s digitala agenda för 2020⁸ nås; att alla i Europa har tillgång till grundläggande bredband senast 2013, och en strävan om att alla i Europa senast 2020 har tillgång till internethastigheter på över 30 Mbit/s och att 50 procent eller fler ska abonnera på en bredbandstjänst om 100 Mbit/s. Måluppfyllelsen är viktig eftersom möjligheten att använda informations- och kommunikationsteknik är central för den politiska strategin ”Europa 2020: En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla”⁹ som bl.a. syftar till en hållbar ekonomi med tillväxt och ökad koordinering mellan medlemsstaterna genom smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla. Utbyggnadsdirektivet är också ett led i förverkligandet av EU:s Inre marknadsakt.

Vid genomförandet av direktivet i svensk lag har ambitionen varit att ta tillvara de förhållanden som redan har medfört relativt sett hög utbyggnadsgrad i Sverige och samtidigt öka möjligheterna till tillräde till fysisk infrastruktur, anslutning av byggnader och till samordning av bygg- och anläggningsprojekt.

En viktig faktor för bredbandsutbyggarnas vilja att investera i utbyggnad är att det finns en förväntad efterfrågan från slutanvändare. Enligt Post- och telestyrelsen (PTS)¹⁰ ökade antalet abonnemang på mobilt bredband med sju procent mellan första halvåret 2013 och första halvåret 2014. Mängden överförd data i mobilnäten ökade under samma period med 31 procent. Det totala antalet abonnemang på fast bredband ökade med fyra procent under perioden första halvåret 2013 till första halvåret 2014. Störst andel av tillväxten i abonnemang avseende fast bredband stod abonnemangen via fiber för. Antalet abonnemang via fiber ökade med 21 procent under perioden. Efterfrågan på snabbt bredband ökar. Den sista juni 2014 fanns 1,1 miljoner abonnemang med hastigheter på 100 Mbit/s eller mer nedströms, att jämföra med 840 000 sista juni 2013. Det finns således en tydlig efterfrågan på såväl fast som mobilt bredband och det finns ett växande behov av it-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Vilken inverkan den nya lagen kommer att få på den faktiska utbyggnaden av bredbandsnät beror av olika faktorer, exempelvis dess påverkan på bredbandsutbyggarnas vilja att investera i nätutbyggnad. Investeringsviljan beror exempelvis på hur slutkundernas efterfrågan ser ut. Givet utvecklingen av slutkundernas efterfråga på såväl mobilt som fast bredband, avspeglar i såväl abonnemangsutveckling som i mängd överförd data i mobilnäten och i efterfrågan på hastigheter över 100 Mbit/s eller mer, görs bedömningen att investeringsviljan inte bör påverkas negativt av att en ny lag införs som syftar till att kostnaderna för

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation

⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – En digital agenda för Europa. KOM (2010) 245

⁹ Meddelande från kommissionen Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla. KOM (2010) 2020 slutlig

¹⁰ Uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2014. PTS-ER-2014:21.

breddbandsutbyggnad sänks. En ökad utbyggnad av bredband kommer att möjliggöra en ökad användning av it i hela samhället, något som bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft, tillväxt och innovationskraft och samtidigt främja en hållbar utveckling. Genom den i promemorian föreslagna ändringen i ledningsrättslagen som syftar till att ge breddbandsutbyggare större möjligheter att tillträda tomma kanalisationer, bör grävarbetena minska och lägre kostnader för utbyggnad kunna uppnås. Detta möjliggörs genom att breddbandsutbyggaren ska kunna dra fram en ledning i en tom kanalisation med stöd av ledningsrätt.

En framgångsfaktor för att den nya lagen ska leda till en ökad utbyggnadsgrad bedöms vara att det finns information tillgänglig som gör att breddbandsutbyggarna kan göra informerade val om var det finns möjligheter att sänka sina kostnader genom samordning och tillträde till fysisk infrastruktur. Den föreslagna informationspunkten bedöms kunna leda till att breddbandsutbyggarna i högre utsträckning kan göra sådana informerade val till en samlat lägre kostnad.

16.2 Regler som föreslås införas

I det följande presenteras de förslag till regler i promemorian som bedöms få mer betydande konsekvenser. Här anges också i vilken utsträckning förslaget går utöver direktivets krav.

Tillträde till fysisk infrastruktur

Enligt promemorians förslag ska en nättinnehavare mot marknadsmässig ersättning och skäligen villkor i övrigt medge tillträde till fysisk infrastruktur på begäran av en breddbandsutbyggare. Nättinnehavaren ska få neka tillträde i vissa situationer. Med nättinnehavare avses den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av en transporttjänst eller en tjänst för produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning eller vatten.

Tvistlösning vid begäran om tillträde till fysisk infrastruktur

I promemorian föreslås att parterna ska kunna vända sig till en tvistlösningsmyndighet om de inte kommer överens om tillträde till den fysiska infrastrukturen, antingen beroende på att nättinnehavaren nekar tillträde eller på oenighet om villkoren för tillträdet. I promemorian föreslås även att tvistlösningsmyndigheten ska meddela beslut senast fyra månader från det att en fullständig begäran kommit in till myndigheten, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till tvistens omfattning eller andra särskilda omständigheter.

Förslaget får finansiella konsekvenser i och med att kostnader uppstår för den myndighet som regeringen utser till tvistlösningsmyndighet, se vidare avsnitt 16.4.

Tillgång till utrymme och rätt till egendomsskydd för andra än nätinnehavaren

I promemorian föreslås en ändring i ledningsrättslagen som gör det möjligt för en bredbandsutbyggare att dra fram en ledning i en tom kanalisering med stöd av andrahandsrätt enligt ledningsrättslagen, dvs. oberoende av om ledningsrättshavaren själv har dragit fram en ledning eller inte.

Skyldighet att samordna bygg- och anläggningsprojekt

I promemorian föreslås att en nätinnehavare som utför ett bygg- och anläggningsprojekt som finansieras helt eller delvis med offentliga medel på skäligen villkor ska medge samordning av projektet och en bredbandsutbyggares projekt. Vissa undantag till skyldigheten införs likväl.

Twistlösning vid begäran om samordning

I promemorian föreslås att om en överenskommelse om samordning inte nås får frågan hänskjutas till en tvistlösningsmyndighet av en av parterna. Tvistlösningsmyndigheten ska, utom i undantagsfall, meddela beslut inom två månader.

Förslaget får finansiella konsekvenser i och med att kostnader uppstår för den myndighet som regeringen utser till tvistlösningsmyndighet, se vidare avsnitt 16.4.

Information och öppenhet

I promemorian föreslås att det ska etableras en informationspunkt i vilken grundläggande information om nätinnehavares fysiska infrastruktur och pågående och planerade bygg- och anläggningsprojekt kan göras tillgänglig elektroniskt för bredbandsutbyggare. Informationspunkten föreslås även innehålla information om tillstånd som kan behövas vid utbyggnad av bredbandsnät.

I promemorian föreslås att nätinnehavare ska åläggas en skyldighet att lämna grundläggande information om sin befintliga fysiska infrastruktur. Detta går utöver direktivets krav. I direktivet finns inte något krav på att nätinnehavare ska göra minimiinformationen tillgänglig via informationspunkten. Direktivet föreskriver i stället att om sådan information saknas ska en nätinnehavare vara skyldig att, på skriftlig begäran från en bredbandsutbyggare, lämna ut minimiinformationen inom två månader.

I promemorian föreslås att de som utför offentligt finansierade bygg- och anläggningsprojekt ska åläggas en skyldighet att lämna information till informationspunkten utan föregående förfrågan. Detta går utöver direktivets minimikrav. Bredbandsutbyggare behöver ha tillgång till information om var fysisk infrastruktur finns för att kunna begära tillträde till infrastrukturen. Likaså behöver bredbandsutbyggare ha kännedom om var bygg- och anläggningsprojekt planeras för att samordning ska kunna realiseras. Detta motiverar att föreslagna bestämmelser går utöver direktivets krav, se även avsnitt 8.3.1 och 8.7.1.

Nätinnehavaren ska uppdatera informationen inom två månader från det att en förändring inträffat vad gäller befintlig fysisk infrastruktur och inom två veckor vad gäller pågående och planerade bygg- och anläggningsprojekt. Det föreslås även att nätinnehavarna ska kunna begränsa

tillgången till grundläggande information till följd av tystnadsplikt eller, om det är nödvändigt, med hänvisning till nätets driftsäkerhet allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsan eller affärs- eller driftsförhållanden.

Förslagen som ges i promemorian avseende tillgänglighöret av miniinformation bedöms få kostnadsmässiga konsekvenser, se vidare avsnitt 16.4 och 16.5.

Twistlösning vid begäran om information

I promemorian föreslås att om nätinnehavaren och bredbandsutbyggaren inte kan komma överens om den information som ska lämnas ska en part kunna hänskjuta tvisten för avgörande av en tvistlösningsmyndighet.

Förslaget får finansiella konsekvenser i och med att kostnader uppstår för den myndighet som regeringen utser till tvistlösningsmyndighet, se vidare avsnitt 16.4.

Tidsgräns för tillståndsprovning

I promemorian föreslås att en tidsgräns om fyra månader för handläggningen av ärenden enligt väglagen och ledningsrättslagen som kan krävas för tillstånd för utbyggnad av bredbandsnät ska införas. Tidsgränsen är avsedd att främja bredbandsutbyggarnas investeringsvilja. Den nya tidsgränsen kommer att påverka berörda myndigheter som prövar sådana beslut. Dessa myndigheter är lantmäterimyndigheten och vägghållningsmyndigheten (jfr 6 § väglagen). I speciellt komplicerade fall finns en möjlighet att förlänga tiden.

Krav på infrastruktur i byggnader

I promemorian föreslås ett krav på att byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bredbandsanslutning. Dvs. alla nya byggnader eller byggnader som genomgår ombyggnad bör utrustas med någon typ av infrastruktur för bredband, såsom kanalisering som kan möjliggöra tillhandahållande av en bredbandstjänst, vid den punkt där en slutanvändare kan anslutas till ett allmänt kommunikationsnät. Nya eller ombyggda flerfamiljshus ska även utrustas med en accesspunkt. Vissa kategorier av byggnader ska dock undantas från det nya egenskapskravet.

Tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader

I promemorian föreslås att den som i en byggnad äger eller annars råder över fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation ska vara skyldig att, om anläggning av ytterligare infrastruktur bedöms olönsam eller fysiskt ogenomförbar, uppfylla rimliga krav på tillträde till infrastrukturen för anläggning av ett bredbandsnät. Tillträdet ska ske mot marknadsmässig ersättning och på skäliga villkor. Den skyldigheten ska inte gälla om tillträde i stället ges till ett befintligt bredbandsnät på skäliga villkor, under förutsättning att slutanvändarna inte kan anses gynnas av ett tillträde till den fysiska infrastrukturen i byggnaden.

Förpliktelse att ge tillträde till en byggnad som saknar fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation

Om en byggnad saknar fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation ska den som äger byggnaden efter ansökan kunna förpliktas att mot marknadsmässig ersättning och på villkor att inverkan på byggnaden begränsas ge tillträde till byggnaden för att en operatör ska kunna terminera sitt nät hos en abonnent som har lämnat sitt godkännande.

Tillsyn

I promemorian föreslås att en myndighet ska ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen. Förslaget får finansiella konsekvenser i och med att kostnader uppstår för den myndighet som regeringen utser till tillsynsmyndighet, se vidare avsnitt 16.4.

16.3 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

De som direkt berörs av den nya lagen kan delas in i kategorierna myndigheter, nätinnehavare, bredbandsutbyggare och fastighets- och byggnadsägare. I kategorin nätinnehavare återfinns den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av en transporttjänst eller en tjänst för produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning eller vatten.

Uttrycket transporttjänst omfattar tjänster för transport med användning av sådan infrastruktur som järnväg, väg och gata, hamn och flygplats.

Uttrycket el omfattar även offentlig belysning.

Med en tjänst för produktion, transport eller distribution av vatten avses även bortskaffande eller behandling av avloppsvatten och dränering.

Energimarknadsinspektionens beslut som fastställer gasnätsföretagens intäktsramar för reglerperioden 2015–2018 omfattar ca tio företag. Det är således ca tio företag verksamma på gasmarknaden som direkt berörs av den nya lagen.

Energimarknadsinspektionens beslut som fastställer elnätsföretagens intäktsramar för perioden 2012–2015 omfattar ca 200 företag. Det bedöms således vara ca 200 elnätsföretag inom elbranschen som direkt berörs av den nya lagen.

Till energimarknadens aktörer hör även Affärsverket svenska kraftnät som direkt kommer att beröras av den nya lagen.

Alla fjärrvärmeföretag ska rapportera uppgifter om distribution för fjärrvärmeverksamheten till Energimarknadsinspektionen. I den sammanställning som återfinns på Energimarknadsinspektionens hemsida finns ca 250 företag upptagna. Svensk Fjärrvärme, som är branschorganisation för Sveriges fjärrvärmeföretag består av ca 140 företag. De står för 98 procent av den levererade fjärrvärmerna. De flesta medlemsföretag är kommunalt ägda, men ett antal är det inte, exempelvis Vattenfall, E.ON och Fortum. Det bedöms vara ca 250 företag inom fjärrvärmebranschen som direkt berörs av den nya lagen.

Det bedrivs vattentjänstverksamhet i Sveriges 290 kommuner. Undantag får göras från kommunallagens lokaliseringsprincip, dvs. en kommun får sköta driften av en allmän va-anläggning i andra kommuner, om driften sker på affärsmässiga grunder och ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Nätelement som används för tillhandahållande av dricksvatten räknas inte som fysisk infrastruktur enligt den nya lagen. I och med att vattentjänstverksamheterna bedrivs inom samma vattentjänstbolag bedöms cirka 200 företag inom vattentjänstverksamheten beröras av den nya lagen.

Trafikverket ansvarar för långsiktig planering av transportsystemet för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart. Det bedöms vara en myndighet som direkt berörs av den nya lagen.

Företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät ska enligt 2 kap. 1 § LEK vara anmälda hos PTS. Cirka 300 sådana företag var anmälda i september 2014. Det bedöms därför finnas ungefär 300 företag på marknaden för elektronisk kommunikation som, till följd av att de tillhandahåller allmänna kommunikationsnät, direkt berörs av den nya lagen.

Därutöver berörs potentiellt alla fastighets- och byggnadsägare särskilt av de föreslagna reglerna om tillträde till byggnader och infrastruktur i byggnader, samt reglerna om krav på infrastruktur i byggnader.

Myndigheter som har sektorsansvar för infrastrukturer som omfattas av den nya lagen kommer att beröras i den utsträckning som den av regeringen utsedda tvistlösningsmyndigheten önskar samråda i specifika tvistlösningsärenden. Även myndigheter som regeringen bemyndigar att meddela föreskrifter kommer att beröras. Detta kan komma att gälla exempelvis Boverket och PTS.

Kommunerna har många olika roller när det gäller bredbandsutbyggnad och kommer således att beröras av den nya lagen på olika sätt. Dels är många nätinnehavare kommunalt ägda bolag eller drivs inom den kommunala förvaltningen och kommer således att beröras av den nya lagen i samma utsträckning som övriga nätinnehavare, dels är många kommuner ägare av bostadsbolag och kommer att beröras i egenskap av detta.

16.4 Finansiella konsekvenser avseende förslag om informationspunkt, tvistlösning och tillsyn

16.4.1 Kostnadsdrivande förslag

Informationspunkten

Enligt förslaget i promemorian ska regeringen utse en myndighet att ansvara för den informationspunkt som ska etableras. Det ligger nära till hands att PTS får ansvar och därmed kostnader för att utveckla en webbtjänst så att denna webbtjänst motsvarar de krav som den nya lagen ställer på informationspunkten.

Tvistlösning

Möjligheten att hänskjuta tvister avseende tillträde, samordning och information till ett tvistlösningsorgan kommer att få finansiella konsekvenser. Hur höga de årliga kostnaderna blir är till stor del avhängigt hur stort antalet tvistlösningsärenden blir, men även hur komplexa tvistlösningsärendena är. Ärendenas komplexitet bedöms bli höga i och med att skyldigheterna är relativt ingripande och åläggs aktörer i vitt skilda branscher med olika förutsättningar och villkor. Kostnader kommer att uppstå dels för den myndighet som regeringen utser, dels för de myndigheter som den utsedda myndigheten ska samråda med vid behov. Vidare kan kostnader komma att uppstå hos de allmänna förvaltningsdomstolarna och hos de parter som tvistar.

Det ligger nära till hands att PTS blir den myndighet som regeringen utser till tvistlösningsmyndighet, se avsnitt 12. Det är svårt att förutse i vilken utsträckning som möjligheten till tvistlösning enligt den nya lagen kommer att användas och hur tillströmningen av tvistlösningsärenden kommer att se ut över tid. En tänkbar utveckling när det gäller tillströmningen av tvistlösningsärenden är att den kommer att likna utvecklingen ifråga om antalet ärenden som blev föremål för tvistlösning enligt LEK åren efter den lagen trädde i kraft. Men, det är också möjligt att utvecklingen kommer att se annorlunda ut. Antalet ärenden som blev föremål för tvistlösning enligt LEK uppgick till 119 stycken under perioden 2003–2012. Antalet ärenden har varierat över åren som mest 26 ärenden under år 2006.

Om mönstret avseende antal tvistlösningsärenden enligt den nya lagen följer utvecklingen vad gäller tvistlösningsärenden enligt LEK, kommer dessa att sjunka på några års sikt. Antalet ärenden kan så småningom komma att hamna på ungefärligen samma nivå som vad gäller tvistlösning enligt LEK.

Detta skulle innebära att kostnaden för tvistlösning enligt nya lagen på sikt kan bli ungefär lika hög som vad PTS har i dag för tvistlösning enligt LEK. Enligt PTS årsredovisning för 2013 var kostnaden för tvistlösningsärenden enligt LEK ca 5 miljoner kronor¹¹. Den årliga kostnaden för tvistlösning bedöms under de inledande åren med den nya lagen som mest kunna bli fyra–fem gånger högre och uppgå till 20–25 miljoner kronor årligen. Den årliga kostnaden kan emellertid komma att bli lägre.

Beslut som tvistlösningsmyndigheten fattar ska enligt förslaget kunna överklagas till domstol. Detta innebär konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna som får en ny typ av mål att hantera. Hur höga kostnaderna blir beror på antalet beslut som i praktiken kommer att överklagas. Utvecklingen vad gäller antalet överklaganden enligt den nya lagen kan komma att följa mönstret i fråga om överklaganden enligt LEK. Under de sex första åren med LEK överklagades mellan 60 och 100 procent av tvistlösningsbesluten. Med utgångspunkt i kostnaderna för LEK-målen under perioden 2004–2013 görs bedömningen att de ökade kostnaderna för Sveriges Domstolar under de inledande åren till följd av den nya måltypen kommer att uppgå till 3,8–4,0 miljoner kronor per år. Kostnadsbedömningen tar även hänsyn till att överklagade mål

¹¹ PTS-ER:2014:1, Årsredovisning 2013.

kan komma att prövas i tre domstolsinstanser, vilket inte är fallet för målen enligt LEK. Förutsatt att målutvecklingen följer den historiska utvecklingen för LEK-målen kan kostnaderna minska och efter införandeperioden komma att uppgå till mellan 750 000 och 1 miljon kronor per år.

Tillsyn

Det ligger nära till hands att PTS blir den myndighet som regeringen utser som tillsynsmyndighet, se avsnitt 13. Kostnaderna för tillsyn bör inte bli så höga, mot bakgrund av möjligheterna till tvistlösning som finns enligt den nya lagen. De flesta problem som uppstår bör kunna lösas den vägen.

Bedömningen är att Sveriges Domstolars framtida kostnader för överklagade tillsynsbeslut bör rymmas inom den beräkning som gjorts avseende kostnaderna för överklagade tvistlösningsbeslut, se ovan.

16.4.2 Finansiering

Enligt 16.4.1 innebär förslaget i promemorian att nya uppgifter kommer att behöva utföras av den eller de myndigheter som regeringen utser. Nedan ges förslag på hur dessa uppgifter skulle kunna finansieras. En myndighets verksamhet kan finansieras genom anslag inom ett utgiftsområde eller vara avgiftsbelagd, dvs. verksamheten finansieras genom ett uttag av avgifter från en krets av aktörer.

Anslagsfinansiering av domstolarnas verksamhet till följd av ökad måltillströmning

I promemorian föreslås tidsgränser som är av betydelse för när det kan förväntas bli en måltillströmning till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Bedömningen är att måltillströmningen inte kommer att öka 2016.

Det är troligt att en tillströmning av mål avseende överklagade tillsynsbeslut enligt den nya lagen kan förväntas först under 2017. Kostnaderna för överklagade mål till domstol enligt den nya lagen kommer att belasta statsbudgetens utgiftsområde 4, Rättsväsendet.

Avgiftsfinansiering

Genom den föreslagna regleringen införs nya uppgifter för den myndighet som regeringen utser till att ansvara för informationspunkten, till tvistlösningsmyndighet och till tillsynsmyndighet. I avsnitten 8.9, 12 respektive avsnitt 13.2 föreslås att den utsedda myndighetens kostnader ska täckas genom avgiftsfinansiering. I dessa avsnitt föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen utser ska få meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § LEK att betala en avgift för informationspunkten, tvistlösning och tillsyn enligt den nya lagen. Kretsen som kan åläggas att betala en avgift bör motsvara den krets som direktivet avser att främja och utgör cirka 300 företag. Respektive företag bör betala en skäligen andel av den sammantagna kostnaden.

Den myndighet som regeringen utser till tvistlösningsorgan bör samråda med andra berörda sektorsmyndigheter om behov finns av att inhämta särskilda kunskaper om infrastrukturen ifråga. Bedömningen är att dessa samråd inte kommer att bli betungande för övriga sektorsmyndigheter. Inledningsvis kan behovet vara något större, men bör minska i takt med att den utsedda myndighetens kunskap om övriga infrastrukturer ökar. Det bedöms därför inte behövas särskild finansiering för de myndigheter som kan komma i fråga vid samråd kring tvistlösning.

16.5 Övrigt ifråga om konsekvenser av förslagen

Konsekvenser av skyldigheterna att registrera information

Enligt promemorians förslag ska dels en skyldighet införas om att nätinnehavare ska tillgängliggöra information om sin befintliga fysiska infrastruktur, dels en skyldighet införas om att nätinnehavare ska göra mini-information tillgänglig om planerade och pågående bygg- och anläggningsprojekt som är helt eller delvis finansierat med offentliga medel. Skyldigheterna kommer att medföra kostnader för nätinnehavarna. Dels en engångskostnad då nätinnehavaren ska ansluta sig till informationspunkten och lägga in information initialt, dels löpande kostnader då informationen ska uppdateras och ärenden ska hanteras.

I nedan uppskattning av den påverkan som skyldigheterna kan leda till för nätinnehavarna har utgångspunkt tagits i uppgifter från PTS avseende vilka aktiviteter och kostnader som är förknippade med ledningsägares medverkan i Ledningskollen, dvs. den webbtjänst som omnämns i avsnitt 8.2 Det bör noteras att andra aktiviteter och kostnader kan komma att bli aktuella för nätinnehavare som ska tillgängliggöra information i den föreslagna webbtjänsten.

Nedan följer beskrivningar av hur det går till att ansluta sig till Ledningskollen, hur ärendehantering fungerar i Ledningskollen i dag samt vilka kostnader som kan tänkas vara förknippade med dessa aktiviteter, utifrån dagens funktionalitet och syfte i Ledningskollen.

Uppskattningar av tider och kostnader baseras på antaganden från PTS samt intervjuer som PTS har gjort med några av de ledningsägare som är med. Det kan därför förekomma hanterings- och inköpskostnader som skiljer sig från nedanstående siffror.

Att ansluta sig till Ledningskollen i dag innebär att en ledningsägare fyller i ett antal uppgifter om sin organisation, anger olika inställningar i Ledningskollen, t.ex. svarsställen, samt markerar eller ritar in de områden där ledningsägaren har sina ledningar. Det sistnämnda kan ta olika lång tid beroende hur mycket och hur stora områden ledningsägaren har. De allra flesta ledningsägare genomför anslutningsprocessen med några timmars arbetsinsats. För större eller komplexa organisationer kan detta ta upp till någon vecka och det är bl.a. beroende av storlek på organisation och hur många områden man verkar i. Större ledningsägare kan få hjälp av Ledningskollens användarstöd att importera informationen direkt till Ledningskollen, om det handlar om större områden.

Det finns i dag ett antal olika möjligheter för en Ledningsägare att hantera sina ärenden i Ledningskollen.

Det absolut vanligaste sättet, är manuell hantering, vilket innebär att man får en avisering från Ledningskollen (via e-post) om att det finns ett ärende att hantera, ledningsägaren bedömer lämpliga åtgärder och loggar sedan in i Ledningskollen för att hantera ärendet. Drygt 90 procent av alla anslutna ledningsägare hanterar sina ärenden på det viset. Ovanstående process kan ta allt ifrån några få minuter till kanske en halvtimme, beroende på ärendets komplexitet, ledningsägarnas organisation samt vilken dokumentation man har om det egna nätet. En annan möjlighet är att använda en kostnadsfri programvara, kallad ledningsägarmodulen, som Ledningskollen tillhandahåller. Ledningsägarmodulen gör det möjligt för en ledningsägare att automatisera sin hantering av ärenden. För att kunna drifva en sådan programvara behöver ledningsägaren tillgång till en server. Kostnad för inköp av en sådan uppskattas till mellan 20 000 och 35 000 kronor. Tidsåtgång för anskaffning och konfigurering uppskattas till några dagar. Erfarenhetsmässigt hanteras 60–80 procent av inkommande ärenden automatiskt av modulen. Resterade 20–40 procent hanteras manuellt och det tar ca 10–30 minuter per ärende för de ärendetyper som finns i Ledningskollen. Ledningsägarmodulen används av ca 20 ledningsägare, dvs. ca 3 procent av antalet anslutna ledningsägare.

Det kan också finnas andra varianter av programvara, liknande ledningsägarmodulen, som tillhandahålls och supportas av olika leverantörer på marknaden.

Ledningsägare kan också använda sig av Ledningskollens API för att få in ärenden i egna ärendehanteringssystem. Detta kan vara aktuellt för medelstora till större ledningsägare som därigenom kan effektivisera sitt arbete med att besvara ärenden i Ledningskollen. Integrationen sker genom att man anskaffar färdiga system från olika leverantörer eller genom egen utveckling, som kan ske i egen regi eller via konsult. Tidsåtgång/kostnad för integrationen varierar beroende på komplexiteten hos de interna systemen och vilken information man önskar föra över. För denna typ av produkter finns det lösningar där man antingen betalar en månadsavgift eller en fast anskaffningskostnad. Erfarenhetsmässigt kan systemen automatiskt hantera 60–80 procent av inkommande ärenden från Ledningskollen. Integrationen kan även ge beslutsstöd vid manuell hantering av ärenden vilket gör att hanteringstiden per ärende kan kortas ytterligare. I dag har ca 20 ledningsägare genomfört en integration, dvs. ca 3 procent av det totala antalet anslutna ledningsägare.

Krav på infrastruktur i byggnader

Dragning av ledningar, kanalisation eller annan utrustning redan under konstruktionen av en byggnad, eller vid ombyggnation, medför begränsade tilläggskostnader och sker i Sverige redan i stor utsträckning särskilt vad gäller flerfamiljshus. Att i stället utrusta byggnader i efterhand med den utrustning som krävs för bredbandstillgång kan däremot ge upphov till stora kostnader och kan utgöra en betydande del av den samlade kostnaden för utbyggnad av bredbandsnät.

Endast byggnader där det finns slutanvändare, t.ex. bostäder och arbetsplatser, omfattas av skyldigheten. Det ska även vara möjligt att undanta vissa kategorier av byggnader från skyldigheterna om dessa skulle

bli för betungande. Därmed kan merkostnaderna för samtliga som potentiellt omfattas av skyldigheterna minimeras.

Tillträde till byggnader och byggnaders infrastruktur

De föreslagna bestämmelserna om tillträde till infrastruktur i byggnader och till byggnader som sådana kommer att innebära att den myndighet som regeringen utser ges fler uppgifter och ökade befogenheter och att det således kan komma att innebära ökade kostnader för denna myndighet.

För de som äger eller förfogar över den berörda infrastrukturen kan en tillämpning av bestämmelsen innebära vissa ökade kostnader. Den som begär tillträde ska lämna ersättning för dessa kostnader, se vidare avsnitt 11.2 och 11.3. Dock bör det i sammanhanget betonas att bestämmelsen om tillträde till infrastruktur ska användas proportionerligt och avser fall då parallell infrastruktur är olönsam eller tekniskt ogenomförbar, och ska inte heller gälla om tillträde i stället ges till ett befintligt bredbandsnät på skäliga villkor, under förutsättning att slutanvändarna inte kan anses gynnas av ett tillträde till den fysiska infrastrukturen i byggnaden. Eventuella kostnader kan förväntas uppvägas av den samhällsekonomiskt positiva effekt för konkurrensen, och därmed slutkundspriser och utbud, som en användning av bestämmelsen skulle få.

Tidsgräns för tillståndsprovning

Konsekvensen av att införa en tidsgräns för tillståndsprovning bedöms för lantmäterimyndigheterna (statliga och kommunala) bli att även mindre viktiga förrättningar enligt ledningsrättslagen kommer att få en absolut förtur, enbart av det skälet att ledningarna ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål. Eftersom lantmäterimyndigheterna utför många olika typer av samhällsviktiga förrättningar såsom avstyckningar för bostads- och industriändamål, gemensamhetsanläggningar i exploateringsområden, ledningsrätter för stam- och regionnätet (starkström), servitutsbildningar för att "trädsäkra" järnvägarna m.m. kommer de nu aktuella ledningarna/anläggningarna alltså att behandlas med förtur. Det finns därför en risk för att tidsgränsen eventuellt kan leda till negativa konsekvenser för andra förrättningar som lantmäterimyndigheterna har att utföra.

16.6 Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande

Enligt utbyggnadsdirektivet ska medlemsstaterna sätta i kraft nödvändiga lagar och författningar för att direktivet ska kunna följas senast den 1 juli 2016. I promemorian föreslås nämnda datum för ikraftträdandet av de lagbestämmelser som genomför direktivet i svensk rätt.

Ikraftträdandet av den föreslagna regleringen kommer att påverka såväl företag som myndigheter i vissa aspekter. Företag kommer att behöva registrera minimiinformation avseende befintlig fysisk infrastruktur och planerade och pågående bygg- och anläggningsprojekt.

Enligt promemorian ligger det nära till hands att regeringen utser PTS till ansvarig för informationsmyndigheten, till tvistlösningsmyndighet och till tillsynsmyndighet.. Om så blir fallet bedöms inte tidpunkten för ikraftträdandet innebära några större problem för PTS. PTS bedöms, mot bakgrund av myndighetens erfarenhet av den befintliga webbtjänsten Ledningskollen, kunna utveckla en informationspunkt som uppfyller den nya lagens krav inom ramen för tiden fram till ikraftträdande. PTS har i egenskap av sektorsmyndighet för elektronisk kommunikation erfarenhet av både reglering, tvistlösning och tillsyn i tillträdesfrågor, inklusive prissättning för tillträde enligt LEK. PTS bör därför relativt fort kunna organisera sig för att hantera tvistlösning och tillsyn även enligt den nya lagen. Myndigheten kan då dra nytta av samordningsfördelar bl.a. genom att använda sig av den upparbetade kunskapen och erfarenheten på området. Denna erfarenhet är särskilt viktig i prisfrågor då tvistlösningsmyndigheten i vart fall bör förhålla sig till prissättningen på det reglerade området enligt LEK.

16.7 Informationsinsatser

Det finns behov av att nå ut med information till nätinnehavare, bredbandsutbyggare, myndigheter och fastighetsägare om de nya bestämmelser som kommer att gälla från och med den 1 juli 2016. Bland de nätinnehavare som den nya lagen riktar sig till återfinns sådana som sedan tidigare inte varit aktuella för lagstiftning ifråga om bredband.

Under arbetet med genomförandet av direktivet har värdefulla synpunkter inhämtats från berörda aktörer dels genom en hearing, dels genom individuella möten med ett antal nätinnehavare, bredbandsutbyggare, myndigheter och intresseorganisationer.

Information om det pågående arbetet har även lämnats genom Bredbandsforums nyhetsbrev respektive Svenska Stadsnätsföreningens nyhetsbrev.

Information om den föreslagna regleringen kommer att nå ut till berörda parter via den externa remissen.

17 Författningskommentar

17.1 Förslaget till lag om åtgärder för billigare utbyggnad av bredbandsnät

1 kap. 1 §

Lagen inleds med en portalparagraf som anger syftet med lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Bestämmelsen i *första stycket* knyter an till artikel 1 i Europaparlamentets och rådet direktiv 2014/61/EU av den 15 maj 2014 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, i vilken syftet med det direktivet anges. Det sätt på vilket lagens syfte ska uppnås framgår av övriga bestämmelser i lagen.

Av *andra stycket* framgår att det finns bestämmelser med anledning av direktivets genomförande i andra författningar. Vilka dessa bestämmelser är framgår av avsnitt 1.

1 kap. 2 §

Paragrafen innehåller definitioner av begrepp som används i lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

De i definitionerna använda begreppen allmänt kommunikationsnät och elektroniskt kommunikationsnät har samma betydelse som i 1 kap. 7 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (LEK).

Ett *bredbandsnät* är ett elektroniskt kommunikationsnät som kan leverera tjänster för bredbandstillgång med hastighet om minst 30 Mbit/s.

Bredbandsutbyggare motsvarar begreppet tillhandahållare av ett allmänt kommunikationsnät med tillägget att denne ska ha för avsikt att bygga ut eller anlägga ett bredbandsnät.

Fysisk infrastruktur är passiva nätdelar som är avsedda att rymma andra nätdelar utan att själva bli aktiva. Det handlar om t.ex. kanalisationer, master, tillsynsbrunnar, kopplingsskåp, byggnader, ingångar till byggnader, antenninstallationer, torn och stolpar. Kablar, inbegripet svartfiber, liksom nätdelar som används för tillhandahållandet av dricksvatten enligt definitionen i artikel 2.1 i rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten utgör inte fysisk infrastruktur. Exempelvis utgör en väg i sig inte fysisk infrastruktur i denna lags mening.

Nätinnehavare omfattar den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät och den som tillhandahåller en infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av en transporttjänst eller en tjänst för produktion, transport eller distribution av gas, el, uppvärmning eller vatten. Uttrycket transporttjänst omfattar tjänster för transport med användning av sådan infrastruktur som järnväg, väg och gata, hamn och flygplats. Uttrycket el omfattar även offentlig belysning. Med en tjänst för produktion, transport eller distribution av vatten avses även bortscaffande eller behandling av avloppsvatten och dränering. Definitionen omfattar både privata och offentliga aktörer. Beträffande tillhandahållare av fysisk infrastruktur gäller att infrastrukturen ska vara avsedd för tillhandahållande av vissa typer av *tjänster*. Exempelvis utgör inte gemensamhetsanläggningar en infrastruktur som är avsedd att tillhandahålla en tjänst som andra än med-

lemmarna själva kan ta del av varför den som förvaltar en sådan anläggning faller utanför definitionen. Vidare är det infrastrukturen som ska användas för tillhandahållande av en tjänst. Tillhandahållandet av infrastrukturen i sig behöver inte utgöra en tjänst.

1 kap. 3 §

Paragrafen undantar Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen från lagens tillämpning, utöver vad som följer av 5 kap. 2 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

1 kap. 4 §

Paragrafen reglerar förhållandet till annan lag i fråga om tillståndsprövning m.m. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Genom bestämmelsen klargörs att lagen inte ersätter prövning, t.ex. tillståndsprövning, som föreskrivs i annan lag. Lagens bestämmelser om exempelvis skyldighet att ge tillträde till befintlig fysisk infrastruktur ersätter därmed inte föreskriven prövning enligt t.ex. ledningsrättslagen (1973:1144), miljöbalken (1988:808) eller plan- och bygglagen (2010:900). Det betyder t.ex. att det för tillträde till fysisk infrastruktur enligt denna lag även kan krävas beslut om tvångsvis upplåtelse och åtkomst till annans egendom i form av ledningsrätt. En motsvarande bestämmelse finns i 1 kap. 5 § LEK.

1 kap. 5 §

Paragrafen reglerar lagens förhållande till LEK i fråga om tillträde till fysisk infrastruktur. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Genom bestämmelsen klargörs att lagens reglering av tillträde till fysisk infrastruktur är subsidiär i förhållande till bestämmelser om motsvarande tillträde enligt LEK och till beslut fattade med stöd av LEK. Om den som är bredbandsutbyggare, med stöd av LEK, kan begära tillträde till infrastruktur som innehas av en tillhandahållare av ett allmänt kommunikationsnät, ska frågan om tillträde prövas enligt LEK och inte enligt denna lag. Beslut enligt LEK har motsvarande företräde.

En konsekvens av bestämmelsen är att endast den som inte är skyldig att ge tillträde till den relevanta infrastrukturen enligt LEK eller enligt beslut fattat med stöd av LEK är skyldig att lämna tillträde enligt den nya lagen.

1 kap. 6 §

I bestämmelsen anges att den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva tvister och utöva tillsyn enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen. Bestämmelsen innebär inte att det måste vara en och samma myndighet som utför uppgifterna. Övervägandena finns i avsnitt 12 och 13.1.

1 kap. 7 §

Genom bestämmelsen bemyndigas regeringen att utse den myndighet som ska ansvara för informationspunkten enligt 4 kap. 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

2 kap. 1 §

Paragrafen föreskriver en skyldighet för nätinnehavare att medge tillträde till befintlig fysisk infrastruktur. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Av *första stycket* följer att den som är nätinnehavare är förpliktad att mot marknadsmässig ersättning och på skäliga villkor i övrigt medge den bredbandsutbyggare som begär det, tillträde till fysisk infrastruktur. För definitioner av begrepp som används här, se 1 kap. 2 §. Begäran ska avse tillträde för anläggning eller utbyggnad av bredbandsnät, vilket följer av att den som begär tillträde ska vara bredbandsutbyggare. Bestämmelsen avser befintlig infrastruktur till skillnad från skyldigheten i 3 kap. 1 § som rör planerade och pågående bygg- och anläggningsprojekt.

Tillträde ska medges på skäliga villkor. Sådana villkor utgör både en garant för den som begär tillträde och en yttersta gräns för vad nätinnehavaren är skyldig att acceptera.

Ett centralt villkor är den ersättning som ska utgå för tillträdet. Ersättningen ska vara marknadsmässig. För ledning av vad som kan anses utgöra marknadsmässig ersättning, se prop. 2002/03:110, s. 382.

Av skyldigheten att medge tillträde följer även att det åligger nätinnehavaren att söka nödvändiga tillstånd eller efter bästa förmåga söka sluta avtal som kan krävas för att tillträdet ska kunna realiserats.

I *andra stycket* anges att nätinnehavaren får neka tillträde om det inte är rimligt att begäran medges med hänvisning till ett antal grunder. De grunder som räknas upp är den fysiska infrastrukturens tekniska lämplighet för tillträde, brist på utrymme i den fysiska infrastrukturen, risk för skada för allmän säkerhet, totalförsvaret eller för Sveriges säkerhet i övrigt, personlig säkerhet och folkhälsa, driftsäkerhet för befintligt nät, risk för att andra tjänster som infrastrukturen används för störs eller tillgång till alternativt tillträde som nätinnehavaren erbjuder på skäliga villkor. Ett lämpligt alternativt tillträde kan t.ex. vara tillträde till svart fiber. Uppräkningen av grunder är inte uttömmande. Även andra liknande omständigheter kan således föra med sig att det inte är rimligt att kräva att nätinnehavaren lämnar tillträde. Nätinnehavaren ska dock så långt möjligt ställa upp villkor som möjliggör ett tillträde, även om det finns omständigheter som försvårar ett sådant. Bestämmelsen förutsätter således att nätinnehavaren inte har möjlighet att ställa upp sådana villkor. Om t.ex. nätinnehavarens behov av skydd mot driftstörningar kan tillgodoses genom krav på viss teknisk utrustning får tillträde inte nekas.

2 kap. 2 §

Paragrafen ställer upp krav på hur en begäran om tillträde ska vara utformad. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Enligt *första stycket* ska begäran lämnas till nätinnehavaren. Begäran ska vara skriftlig, vilket innefattar att den kan lämnas elektroniskt. Den som begär tillträde ska i begäran redogöra för sina planer att anlägga eller bygga ut bredbandsnät. Redogörelsen ska omfatta det som är relevant för nätinnehavarens bedömning av om skyldighet att medge tillträde enligt lagen föreligger. I detta ligger att tydligt ange vilken fysisk infrastruktur begäran avser och på vilket sätt tillträde begärs. Kravet på redogörelse för projektet innebär inte att den som begär tillträde behöver avslöja mer än nödvändigt om t.ex. sina affärsplaner. I begäran ska även en tidsplan för den relevanta utbyggnaden anges.

I *andra stycket* bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran enligt första stycket.

2 kap. 3 §

Paragrafen reglerar en nätinnehavares skyldighet att svara på en begäran om tillträde enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Av *första stycket* följer att nätinnehavaren inom två månader skriftligen, vilket kan ske elektroniskt, ska meddela den bredbandsutbyggare som har begärt tillträde om begäran medges eller inte. Om en begäran medges, ska meddelandet även innehålla nätinnehavarens villkor för tillträdet. Beträffande villkor för tillträde, se 1 §. Medger nätinnehavaren inte tillträde ska i stället skälen för detta anges utifrån sådana grunder för att neka tillträde som omfattas av 1 § andra stycket.

I *andra stycket* bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras.

2 kap. 4 §

Paragrafen innebär en möjlighet att begära tvistlösning i fråga om tillträde till fysisk infrastruktur enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt *första stycket* finns en möjlighet till tvistlösning om en överenskommelse om tillträde inte har nåtts. Bestämmelsen har utformats med 7 kap. 10 § LEK som förebild. Såväl bredbandsutbyggare som nätinnehavare får begära tvistlösning. Med överenskommelse om tillträde avses även att parterna ska vara överens om villkoren för detta. Därmed kan den som i och för sig har medgett tillträde men som anser att villkoren som nätinnehavaren har satt upp inte är skäliga, begära tvistlösning. Av bestämmelsens ordalydelse följer att tvistlösning enligt denna paragraf inte omfattar tvister om redan ingångna avtal. Sådana tvister får lösas i annan ordning.

Av *andra stycket* följer att tvistlösningsmyndigheten ska avgöra tvisten så snart som möjligt och senast fyra månader från det att en begäran kom in till myndigheten. Tidpunkten ska räknas från det att begäran om tvistlösning är fullständig och kan läggas till grund för en prövning. Speciellt omfattande eller komplicerade tvister liksom andra särskilda omständigheter kan motivera att myndighetens prövning av tvisten tar längre tid i anspråk. I sådana undantagsfall ger bestämmelsen utrymme för tvistlösningsmyndigheten att avvika från den annars föreskrivna tidsfristen för beslut om fyra månader.

3 kap. 1 §

Paragrafen rör skyldighet i vissa fall för en nätinnehavare som utför ett bygg- eller anläggningsprojekt att medge samordning av projektet och en bredbandsutbyggares projekt att anlägga eller bygga ut bredbandsnät. Övervägandena finns i avsnitt 7.1 och 7.2.

Enligt *första stycket* förpliktigas en nätinnehavare som utför ett bygg- eller anläggningsprojekt som finansieras helt eller delvis med offentliga medel att på skäliga villkor medge en begäran om samordning från en bredbandsutbyggare. Skyldigheten gäller oavsett om nätinnehavaren

själv utför arbetet eller om denne anlitar en underentreprenör för projektet. Bestämmelsen träffar bygg- och anläggningsprojekt som det allmänna finansierar till någon del men däremot inte helt privat finansierade projekt. Nätinnehavare som fått olika former av bidrag, stöd eller annan offentlig finansiering för sitt projekt, utan att projektet är ett offentligt projekt i sig, träffas således av skyldigheten att samordna bygg- och anläggningsprojekt. En begäran om samordning får nekas om det inte är rimligt att den medges. I detta ligger bl.a. att en samordning inte behöver medges om den skulle medföra extra kostnader för nätinnehavarens ursprungliga bygg- eller anläggningsprojekt, t.ex. genom att det projektet försenas. Nätinnehavaren ska även kunna behålla kontrollen över samordningen. Krav på t.ex. driftsäkerhet kan också medföra att samordning inte rimligen kan medges.

I *andra stycket* görs vissa undantag från samordningsskyldigheten. Någon sådan skyldighet gäller inte beträffande bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse. Med mindre betydelse avses t.ex. arbeten med mycket begränsad omfattning eller brådskande reparationsarbeten där arbetet endast pågår en kort tid. Vidare avses bygg- och anläggningsprojekt med lågt värde, särskilt om nätinnehavarens omsättning är låg och projektet är av mindre kommersiellt intresse. Från samordningsskyldigheten undantas vidare bygg- och anläggningsprojekt som rör fysisk infrastruktur som stöder samhällsviktig verksamhet, om verksamhetens funktion kan påverkas negativt av en samordning. Det kan handla om en framtida påverkan, t.ex. genom att underhåll skulle försvåras. Samordningsskyldigheten enligt första stycket gäller inte heller om en samordning kan skada allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt.

3 kap. 2 §

Paragrafen ställer upp krav på hur en begäran om samordning ska vara utformad. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Enligt *första stycket* ska en begäran lämnas till den nätinnehavare som utför det bygg- eller anläggningsprojekt som bredbandsutbyggaren begär samordning med. Begäran ska vara skriftlig, vilket innefattar att den kan lämnas elektroniskt. Den som begär samordning ska i begäran redogöra för sitt planerade bygg- och anläggningsprojekt avseende bredbandsnät. Redogörelsen ska omfatta det som är relevant för nätinnehavarens bedömning av om skyldighet att medge samordning enligt lagen föreligger. I detta ligger att tydligt ange vilket bygg- eller anläggningsprojekt begäran avser och vilken typ av samordning som begärs. Att samordna bygg- och anläggningsprojekt behöver inte vara liktydigt med en samförläggning, t.ex. att två rör läggs i samma schakt. En samordning kan resultera i annat samarbete kring arbetet, t.ex. gemensamt utnyttjande av en arbetsväg eller maskiner. Det bör dock krävas att projekten ska utföras geografiskt mycket nära varandra. Kravet på redogörelse för projektet innebär inte att den som begär tillträde behöver avslöja mer än nödvändigt om t.ex. sina affärsplaner.

Begäran ska lämnas senast en månad innan nätinnehavaren ansöker om nödvändiga tillstånd hos behöriga myndigheter. Med nödvändiga tillstånd avses myndighetstillstånd som krävs för att ett projekt ska få genomföras, t.ex. bygglov och marklov. Om flera tillstånd är nödvändiga bör tiden räknas från det att den sista ansökan om tillstånd lämnas in.

I *andra stycket* bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i begäran enligt första stycket.

3 kap. 3 §

Paragrafen reglerar en nätinnehavares skyldighet att svara på en begäran om samordning enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Av *första stycket* följer att nätinnehavaren senast en månad efter mottagandet av en begäran skriftligen, vilket kan ske elektroniskt, ska meddela den bredbandsutbyggare som har begärt samordning om begäran medges eller inte. Om en begäran medges, ska meddelandet även innehålla nätinnehavarens villkor för samordning. Beträffande villkor för samordning, se 1 §. Medger nätinnehavaren inte samordning ska i stället skälen för detta anges.

I *andra stycket* bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras.

3 kap. 4 §

Paragrafen innebär en möjlighet att begära tvistlösning i fråga om samordning av bygg- och anläggningsprojekt enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Enligt *första stycket* finns en möjlighet till tvistlösning om en överenskommelse om samordning inte har nåtts. Bestämmelsen har utformats med 7 kap. 10 § LEK som förebild. Med överenskommelse om samordning avses även att parterna ska vara överens om villkoren för samordningen. Den som i och för sig medgetts samordning men som inte är nöjd med villkoren kan alltså begära tvistlösning enligt bestämmelsen. Av bestämmelsens ordalydelse framgår att tvistlösning inte är avsett att ske i förhållande till redan ingångna avtal. Sådana tvister får lösas i annan ordning.

Enligt *andra stycket* ska myndigheten vidta åtgärder för att lösa tvisten inom två månader från det att en begäran kom in till myndigheten. Tidpunkten ska räknas från det att begäran om tvistlösning är komplett och kan läggas till grund för en prövning. Speciellt omfattande eller komplicerade tvister kan ta längre tid i anspråk, men utrymmet för detta är begränsat med hänsyn till den tidskritiska process som ett bygg- eller anläggningsprojekt kan utgöra.

4 kap. 1 §

Paragrafen slår fast att det ska finnas en informationspunkt. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Enligt *första stycket* ska det finnas en informationspunkt. Informationen ska avse nätinnehavarens befintliga fysiska infrastruktur och bygg- och anläggningsprojekt (se vidare under 2, 4 och 5 §§). Bredbandsutbyggare ska ha tillgång till uppgifterna i informationspunkten. Detta utesluter inte att även andra har sådan tillgång.

I *andra stycket* anges att informationspunkten även ska innehålla information om tillstånd som kan behövas för utbyggnad av bredbandsnät och om hur man söker dessa tillstånd. Härmed avses enklare information

med möjlighet till hänvisning till mer detaljerad sådan hos t.ex. andra myndigheter.

4 kap. 2 §

Paragrafen reglerar vilka uppgifter om fysisk infrastruktur som en nätinnehavare är skyldig att göra tillgängliga. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1.

Enligt *första stycket* förpliktigas nätinnehavare att göra grundläggande information om befintlig fysisk infrastruktur tillgänglig via informationspunkten. Den information som avses är den fysiska infrastrukturens lokalisering, typ av infrastruktur och nuvarande användning och kontaktuppgifter till nätinnehavaren. Att skyldigheten avser grundläggande information innebär att exakta uppgifter om lokalisering, typ eller användning inte behöver göras tillgängliga.

Andra stycket innehåller en skyldighet att uppdatera sådan information som avses i första stycket inom två månader från det att en förändring angående den fysiska infrastrukturen har inträffat, t.ex. om gammal infrastruktur tas bort eller infrastruktur byter ägare.

Av *tredje stycket* följer en skyldighet för en nätinnehavare att, på begäran av en bredbandsutbyggare, lämna den närmare information som behövs för att bredbandsutbyggaren ska kunna utforma en begäran om tillträde enligt 2 kap. 1 §. Informationen ska lämnas på skäligena villkor och utan onödigt dröjsmål. Den närmare information som avses är t.ex. uppgift om infrastrukturens mer exakta sträckning och mått- eller storleksangivelser. Denna information måste inte lämnas via informationspunkten. I detta sammanhang kan noteras att nätinnehavare även kan ha skyldigheter enligt tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Vissa begränsningar av skyldigheterna enligt denna paragraf följer av 7 §.

4 kap. 3 §

Paragrafen syftar till att ge en bredbandsutbyggare underlag för att bedöma om tillträde enligt 2 kap. 1 § ska begäras. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

Av *första stycket* följer att en nätinnehavare på begäran ska medge att en bredbandsutbyggare på plats får undersöka sådan fysisk infrastruktur som bredbandsutbyggaren kan komma att begära tillträde till med stöd av lagen. Undersökningen ska således ha ett samband med en möjlig framtida begäran om tillträde. En begäran får nekas om det inte är rimligt att den medges. I begreppet rimligt bör ligga att det i vart fall finns någon förutsättning för att tillträde kan medges vid en eventuell begäran. Det bör också krävas att platsundersökningen kan ske på ett säkert sätt, både med hänsyn till personlig säkerhet och till driftsäkerheten. En platsundersökning som kräver att en verksamhet stoppas eller hindras mer än marginellt är normalt inte rimlig, detta gäller särskilt om infrastrukturen är samhällsviktig.

Undersökningen ska ske på skäligena villkor. Skäligena villkor för en sådan undersökning kan vara t.ex. förhållningsregler för undersökningen eller ersättning för eventuella kostnader som nätinnehavaren orsakas. Även villkor som syftar till att upprätthålla säkerhet kan vara skäligena.

I *andra stycket* anges att begäran ska vara skriftlig, vilket t.ex. kan ske elektroniskt, och innehålla en redogörelse för vilken fysisk infrastruktur som begäran avser.

Enligt *tredje stycket* ska, om begäran enligt första stycket medges, undersökning ske inom en månad från det att begäran togs emot.

Vissa begränsningar av skyldigheterna enligt denna paragraf följer av 7 §.

4 kap. 4 §

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om vilken information avseende bygg- och anläggningsprojekt som ska finnas tillgänglig via informationspunkten. Övervägandena finns i avsnitt 8.7.1.

I *första stycket* anges den information som en nätinnehavare som är samordningsskyldig enligt 3 kap. 1 § ska göra tillgänglig via informationspunkten. De uppgifter som avses är lokalisering och typ av projekt, berörda delar av nätet, beräknat datum för inledning av projektet och den tid projektet kan beräknas pågå samt kontaktuppgifter till nätinnehavaren.

Av *andra stycket* framgår att informationen ska göras tillgänglig sex månader innan tillstånd söks. Om det finns särskilda skäl får informationen lämnas vid en senare tidpunkt, dock senast en månad innan tillstånd söks. Särskilda skäl kan t.ex. vara att tiden mellan planeringen av projektet och tidpunkten då tillstånd söks är kort. Avsikten är inte att bestämmelsen ska förlänga planeringstiden. Informationen måste dock göras tillgänglig senast en månad innan tillstånd söks för att bredbandsutbyggaren ska kunna dra nytta av nätinnehavarens skyldighet att samordna projekt. En förutsättning för att skyldigheten att samordna ska gälla är enligt 3 kap. 2 § att begäran om samordning lämnas minst en månad innan nätinnehavaren ansöker om tillstånd.

Enligt *tredje stycket* ska nätinnehavaren uppdatera informationen senast två veckor från det att en förändring har inträffat.

Vissa begränsningar av skyldigheterna enligt denna paragraf följer av 7 §.

4 kap. 5 §

Paragrafen föreskriver informationsskyldighet avseende bygg- och anläggningsprojekt för vilka information inte finns tillgänglig via informationspunkten. Övervägandena finns i avsnitt 8.7.1.

Enligt *första stycket* ska nätinnehavare på begäran av en bredbandsutbyggare lämna viss information via informationspunkten. Bestämmelsen tar i första hand sikte på nätinnehavare som utför helt privat finansierade projekt. Den kan dock få betydelse även i förhållande till projekt som är helt eller delvis finansierade med offentliga medel, för det fall en nätinnehavare inte har uppfyllt sin skyldighet enligt 4 §. I detta sammanhang kan noteras att nätinnehavare även kan ha skyldigheter enligt tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelsen träffar bygg- och anläggningsprojekt för vilka tillstånd har beviljats, sökts eller förväntas sökas inom de kommande sex månaderna. Med tillstånd avses alla typer av offentlighetsrättsliga tillstånd och dispenser.

Den information som ska lämnas är densamma som enligt 4 §.

I *andra stycket* anges att begäran ska vara skriftlig och ange vilket geografiskt område som begäran avser och som är aktuellt för utbyggnad av bredbandsnät.

Enligt *tredje stycket* ska nätinnehavaren på skäligen villkor göra informationen tillgänglig via informationspunkten inom två veckor från det att begäran togs emot. Utrymmet för villkor bör vara begränsat men t.ex. villkor som förbjuder röjande av vissa uppgifter, om uppgifterna är för känsliga för att lämnas ut för större spridning, bör anses skäligen. Skäligen villkor bör även kunna avse mer praktiska detaljer såsom hur informationen ska lämnas.

Enligt *fjärde stycket* ska nätinnehavaren uppdatera informationen senast två veckor från det att en förändring har inträffat. Det kan röra t.ex. ändrad tidsplan för projektet.

Av *femte stycket* följer att skyldigheten enligt först stycket inte gäller om nätinnehavaren har gjort den begärda informationen tillgänglig elektroniskt på annat sätt, t.ex. genom publicering på nätinnehavarens egen webbplats.

Vissa begränsningar av skyldigheterna enligt denna paragraf följer av 7 §.

4 kap. 6 §

Genom bestämmelsen undantas bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse från skyldigheterna i 4 och 5 §§. Se vidare kommentaren till 3 kap. 1 § andra stycket. Övervägandena finns i avsnitt 8.7.2.

4 kap. 7 §

Paragrafen innehåller vissa begränsningar av skyldigheterna att lämna information enligt föregående bestämmelser. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1 och 8.7.1.

I *första stycket* anges att nätinnehavaren får begränsa tillgången till undersökning på plats, information om befintlig fysisk infrastruktur och information om pågående bygg- och anläggningsprojekt under vissa förutsättningar. Härigenom finns det skydd för känsligen uppgifter. Sådant skydd kan t.ex. följa av tystnadsplikt för nätinnehavaren. Vidare kan tillgången till information begränsas om det är nödvändigt med hänvisning till nätets driftsäkerhet, allmän säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt, folkhälsan eller affärs- och driftsförhållanden. Vid bedömningen av om en begränsning är nödvändig bör det beaktas om tillräckligt skydd kan ges genom att ställa upp villkor för hur informationen får användas.

I *andra stycket* finns en upplysning om att offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämpas i det allmänna verksamheten.

4 kap. 8 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om tvistlösning avseende informationsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 8.8.

Enligt *första stycket* finns en möjlighet till tvistlösning om parterna inte kan komma överens i fråga om utlämnande av information enligt kapitlet. En liknande bestämmelse finns i 7 kap. 10 § LEK. Av bestämmelsens ordalydelse följer att tvistlösningsmöjligheten endast gäller utläm-

nande enligt lagen. Utlämnande av information enligt annan författning berörs inte, t.ex. enligt tryckfrihetsförordningen.

Av *andra stycket* följer att tvistlösningsmyndigheten ska vidta åtgärder för att lösa tvisten inom två månader från det att en begäran kom in till myndigheten. Tidpunkten ska räknas från det att begäran om tvistlösning är komplett och kan läggas till grund för en prövning. Speciellt omfattande eller komplicerade tvister kan motivera att prövningen tar längre tid i anspråk. Utrymmet för detta bör vara begränsat med hänsyn till tvistens art.

4 kap. 9 §

I bestämmelsen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten i 2, 4 och 5 §§ ska fullgöras. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.1 och 8.7.1.

4 kap. 10 §

Av paragrafen följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § LEK att betala en avgift för informationspunkten. Avgifterna disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer. Övervägandena finns i avsnitt 8.9.

5 kap. 1 §

I bestämmelsen anges att tvistlösningsmyndigheten får förelägga en part att tillhandahålla myndigheten de uppgifter och handlingar som behövs för att pröva en tvist enligt lagen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

5 kap. 2 §

I bestämmelsen anges att tvistlösningsmyndigheten ska samråda med Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i ärenden som rör totalförsvaret och med Säkerhetspolisen i ärenden som rör Sveriges säkerhet i övrigt. Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

5 kap. 3 §

Av paragrafen följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § LEK att betala en avgift för tvistlösning enligt lagen. Avgifterna disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

5 kap. 4 §

I bestämmelsen anges att tillsynsmyndigheten får förelägga den som har skyldigheter enligt lagen att tillhandahålla de handlingar och uppgifter som behövs för tillsynen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

5 kap. 5 §

I bestämmelsen anges att tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och föreskrifter meddelade med stöd av lagen ska följas. Sådana förelägganden får förenas med vite. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

5 kap. 6 §

Av paragrafen följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät som är anmälda enligt 2 kap. 1 § LEK att betala en avgift för tillsyn enligt lagen. Avgifterna disponeras av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

5 kap. 7 §

I bestämmelsen regleras rätten att överklaga beslut fattade enligt lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Med beslut fattat av myndighet avses beslut fattade av tillsynsmyndigheten eller tvistlösningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 14.

5 kap. 8 §

I bestämmelsen anges att beslut enligt lagen gäller omedelbart, om inte annat bestäms. Överklagandeinstansen har enligt allmänna förvaltningsrättsliga regler möjlighet att inhibera ett sådant beslut. Övervägandena finns i avsnitt 14.

17.2 Förslaget till lag om ändring i väglagen (1971:948)

44 §

Paragrafen ändras, utöver redaktionellt, genom att ett nytt femte stycke införs. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

I *femte stycket* anges att om tillstånd enligt första stycket begärs för ledningar som ingår eller kommer att ingå i ett allmänt kommunikationsnät ska väghållningsmyndigheten meddela beslut inom fyra månader från det att ansökan kom in till myndigheten. Fyramånadersfristen ska räknas från det att ansökan om tillstånd är fullständig och kan läggas till grund för en prövning. Om ansökan behöver kompletteras börjar tiden alltså inte löpa förrän så har skett.

Speciellt omfattande eller komplicerade ärenden kan motivera att prövningen tar längre tid i anspråk. Om tidsfristen överskrids ska parterna underrättas om orsakerna till detta. Begreppet allmänt kommunikationsnät finns definierat i 1 kap. 7 § LEK, varifrån ledning kan hämtas.

17.3 Förslaget till lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144)

11 a §

Genom ändringarna i paragrafen blir det möjligt att dra fram en ledning i en tom kanalisation med stöd av en rätt till andrahandsupplåtelse. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Av *första stycket* följer att när det gäller tunnlar, kulvertar, rör och andra liknande anordningar (se 2 a §) får en rätt till andrahandsupplåtelse avse ledningsframdragning av annan även om ledningsrättshavaren inte har dragit fram en egen ledning inom det upplåtna utrymmet. Det är alltså i dessa fall inte längre nödvändigt att ledningsrättshavaren först drar fram en egen ledning i ett sådant utrymme.

Även av den ändrade ordalydelsen i *andra stycket första punkten* följer att ett beslut enligt första stycket inte förutsätter att en ledning redan har dragits fram.

I övrigt avses ingen ändring i sak.

23 a §

I paragrafen, som är ny, sätts en tidsfrist för beslut i en förrättning som avser en ledning som ingår i elektroniskt kommunikationsnät. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Beslut i en förrättning som avser en ledning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänt ändamål eller en anordning enligt 2 a § ska meddelas inom fyra månader från dagen för ansökan. Bestämmelsen omfattar förrättningar som helt eller delvis avser den nämnda typen av ledning eller anordning. Om en nätinnehavare är i behov av en ledningsrätt för en annan typ av ledning, t.ex. en fjärrvärmeledning, och en rätt till andrahandsupplåtelse på grund av en begäran om tillträde enligt lagen om effektivare bredbandsutbyggnad får förrättningen anses röra en ledning som ingår i ett elektroniskt kommunikationsnät för allmänna ändamål. Bestämmelsen är även tillämplig vid omprövning (se prop. 1973:157 s. 160 f.) Fyramånadersfristen bör räknas från det att ansökan är fullständig och kan läggas till grund för en prövning. Om ansökan behöver kompletteras börjar tiden alltså inte löpa förrän så har skett.

Speciellt omfattande eller komplicerade ärenden kan motivera att prövningen tar längre tid i anspråk. Om tidsfristen överskrids ska parterna underrättas om orsakerna till detta.

17.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

4 kap. 13 b §

Genom paragrafen, som är ny, föreskrivs en skyldighet att ge tillträde till fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i en byggnad för anläggning av ett elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Enligt *första stycket* ska den som äger eller förfogar över fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i en byggnad, mot marknads-

mässig ersättning och på skäligen villkor i övrigt uppfylla rimliga krav på tillträde till infrastrukturen för anläggning av ett elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet. Ett typexempel på ett krav som inte är rimligt är tillträde till byggnader som används för totalförsvarets eller polisiära ändamål eller som kan innebära skada för Sveriges säkerhet. Det är inte heller rimligt med krav på tillträde som kan ge upphov till märkbara driftstörningar för befintliga tjänster.

Både fastighetsägare, operatörer enligt LEK och andra kan äga eller råda över fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i en byggnad. Syftet med skyldigheten är att abonnenter eller slutanvändare (se 1 kap. 7 § LEK) i byggnader ska kunna anslutas. Bestämmelsen tar därmed sikte på konstruktioner som innehåller bostäder eller lokaler för verksamheter annat än enbart överföring av elektronisk kommunikation. För en allmän diskussion av förutsättningarna för upplåtelse och utnyttjande av infrastruktur för elektronisk kommunikation i byggnader, se prop. 2010/11:115 s. 78 ff.

Accesspunkten, kanalisation och annan passiv infrastruktur som är avsedd för att möjliggöra bredbandsåtkomst omfattas av uttrycket fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation. Begreppet elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet omfattar begreppet bredbandsnät i lagen om åtgärder för billigare utbyggnad av bredbandsnät, se kommentaren till 1 kap. 2 § den lagen.

Tillträdet ska ske mot marknadsmässig ersättning. För ledning av vad som kan anses utgöra en marknadsmässig ersättning, se prop. 2002/03:110 s. 382.

Villkoren för tillträdet ska enligt bestämmelsen vara skäligen. I detta ligger exempelvis att inverkan på privat egendom ska minimeras, bl.a. genom att den tillträdande parten säkerställer ett fullständigt återställande av de påverkade delarna av byggnaden.

Skyldigheten att ge tillträde till fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation i byggnader gäller om anläggning av ytterligare infrastruktur bedöms olönsam eller tekniskt ogenomförbar. Ett exempel på olönsam nyanläggning kan vara om det redan finns rör för elektronisk kommunikation i byggnaden, och att placera eller bygga in nya sådana rör medför kostnader som inte är obetydliga jämfört med kostnaden för att samförlägga nät i de existerande rören. Ett exempel på nyanläggning som är fysiskt ogenomförbar kan vara om det i byggnaden i praktiken inte finns plats för de nya rören som skulle krävas för ett ytterligare nät. Begreppet olönsamhet bör, av samma skäl som angavs vid införande av 4 kap. 13 a §, ha både en samhällsekonomisk och en företagsekonomisk betydelse (se prop. 2010/11:115 s. 81). Utgångspunkten för tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster är emellertid att dessa ska tillhandahållas på marknadsmässiga grunder. Till det kommer att den ekonomiska effektiviteten i en investering ofta speglas i dess företagsekonomiska lönsamhet.

Enligt *andra stycket* ska skyldigheten inte gälla om tillträde redan ges till ett befintligt elektroniskt kommunikationsnät i byggnaden med hög kapacitet på skäligen villkor, under förutsättning att slutanvändarna inte kan anses gynnas av ett tillträde till den fysiska infrastrukturen i byggnaden. Om tillträde till fysisk infrastruktur för elektronisk kommunikation kan antas leda till ett långsiktigt ökat direkt eller indirekt konkurrens-

tryck med sänkta priser eller ett ökat utbud av tjänster som följd, måste detta anses gynna slutanvändarna. Av betydelse för bedömningen blir också vilken reell valfrihet slutanvändarna har mellan olika tjänster som förmedlas i nätet och hur konkurrenskraftiga priserna för dessa tjänster är, sett till marknaden som helhet. Nätet måste också ge slutanvändarna tillgång till en kapacitet som motsvarar eller överskrider den kapacitet som tillhandahålls på marknaden i allmänhet.

4 kap. 13 c §

Genom paragrafen, som är ny, införs en möjlighet att förpliktiga ägaren till en byggnad att mot marknadsmässig ersättning ge tillträde till byggnaden för att en operatör ska kunna terminera sitt nät hos en abonnent. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.

Av *första stycket* följer att om en byggnad saknar infrastruktur för elektronisk kommunikation får den som äger byggnaden, efter ansökan av en operatör, förpliktas att ge operatören tillträde till byggnaden för att anlägga ett elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet fram till en abonnent som har gett sitt godkännande. Förpliktelsen uppkommer genom beslut av myndighet, efter ansökan av en operatör. Ett beslut om förpliktelse får endast fattas om operatören har en abonnent i byggnaden och abonnenten har gett sitt godkännande. Begreppen operatör och abonnent finns definierade i 1 kap. 7 § LEK, varifrån ledning kan hämtas. Det är inte tillräckligt att abonnenten befinner sig tillfälligt i byggnaden utan ska t.ex. bo eller arbeta i denna. Av proportionalitetsprincipen i LEK följer att förpliktelser bör åläggas först om möjligheten till frivilliga överenskommelser är uttömd. Utgångspunkten bör, liksom beträffande bestämmelserna om gemensamt utnyttjande enligt 4 kap. 13 a och 14 §§ LEK, vara att gemensamt utnyttjande av egendom eller annat i första hand bör baseras på frivilliga överenskommelser. Tillämpningen av proportionalitetsprincipen medför även att tillträdet i övrigt måste vara proportionerligt. Ett tillträde som kan skada totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt kan aldrig vara proportionerligt. Därav följer att ett beslut om förpliktelse att lämna tillträde till exempelvis byggnader som försvarsmyndigheterna eller Säkerhetspolisen råder över är uteslutet.

Begreppet elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet omfattar begreppet bredbandsnät enligt lagen om effektivare bredbandsutbyggnad, se kommentaren till 1 kap. 2 § den lagen. En operatör som avser anlägga ett elektroniskt kommunikationsnät med hög kapacitet motsvarar en bredbandsutbyggare enligt samma lag.

Enligt bestämmelsens *andra stycke* ska tillträdet ske mot marknadsmässig ersättning och på villkor att operatören begränsar inverkan på byggnaden. För ledning av vad som kan anses utgöra en marknadsmässig ersättning, se prop. 2002/03:110 s. 382. Ersättningen bör alltid täcka eventuella kostnader och olägenheter som kan uppstå för byggnadens ägare. Vid bedömningen av ersättningens storlek bör även en eventuell värdehöjning för byggnaden beaktas. En byggnad som tidigare saknat infrastruktur för bredband kan komma att stiga i värde efter att sådan infrastruktur installerats, vilket i så fall bör beaktas.

En operatör kan begränsa inverkan på byggnaden genom att t.ex. så långt möjligt återanvända den befintliga infrastrukturen som ändå finns tillgänglig i byggnaden och genom att säkerställa ett fullständigt återställan-

de av de påverkade delarna av byggnaden. Av bestämmelsen följer alltså att inverkan på byggnaden till följd av tillträdet ska vara så liten som möjligt för att ett beslut om förpliktelse ska kunna komma ifråga.

Beslutsmyndigheten har alltså att pröva att inverkan på byggnaden inte är större än vad tillträdet kräver, att abonnenten har gett sitt godkännande, att ersättningen är marknadsmässig och att tillträdet i övrigt är proportionellt.

Beslut enligt denna bestämmelse kan inte självständigt utgöra grund för verkställighet och kan inte heller utgöra stöd för att tvångsvis få tillträde till en fastighet för att utföra arbeten eller liknande.

7 kap. 10 §

Genom ändring i bestämmelsen möjliggörs för parterna att hänskjuta en tvist om skyldigheten enligt 4 kap. 13 b § till tillsynsmyndigheten för avgörande. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Enligt tillägget i *första stycket* får en part hänskjuta en tvist till tillsynsmyndigheten om en överenskommelse om tillträde inte nåtts inom två månader från det att begäran om tillträde togs emot. Det avgörande i denna del är således om en överenskommelse finns på plats inom två månader. Den möjlighet till tvistlösning som ändringen innebär omfattar inte tvister om redan ingångna avtal. Sådana tvister får lösas i annan ordning.

Enligt tillägget i *andra stycket* ska beslut i en tvist om tillträde enligt 4 kap. 13 b §, till skillnad från övriga tvister enligt LEK, meddelas senast två månader från det att begäran kom in till myndigheten.

17.5 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

8 kap. 4 §

Genom tillägg i bestämmelsen klargörs att ett bygnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bredbandsanslutningar. Med bredbandsanslutning avses anslutning som kan ge bredband med en hastighet om minst 30 Mbit/s. Övervägandena finns i avsnitt 10.

I

(Lagstiftningsakter)

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2014/61/EU

av den 15 maj 2014

om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 114,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Den digitala ekonomin håller på att förändra den inre marknaden i grunden. Den kan integrera den inre marknaden på ny nivå, genom att den är innovativ, snabb och når över nationsgränserna. Unionens vision är en vision om en digital ekonomi, baserad på moderna onlinetjänster och snabb internetanslutning, som skapar hållbara ekonomiska och sociala fördelar. En digital infrastruktur av hög kvalitet är grunden för i princip alla sektorer i en modern och innovativ ekonomi och av strategisk betydelse för den sociala och territoriella sammanhållningen. Därför måste alla medborgare såväl som den privata och offentliga sektorn ha möjlighet att delta i den digitala ekonomin.
- (2) Medlemsstaterna har erkänt betydelsen av att bygga ut höghastighetsbroadband och har gett sitt stöd till de ambitiösa målen i kommissionens meddelande med titeln *Den digitala agendan för Europa – Drivkraft för den europeiska digitala tillväxten* (nedan kallad *den digitala agendan*), dvs. att alla européer senast 2013 ska ha grundläggande bredband och att alla européer senast 2020 ska ha tillgång till mycket snabbare internetuppkopplingar på över 30 Mbit/s och att minst 50 % av unionens hushåll ska abonnera på internetanslutningar på över 100 Mbit/s.
- (3) Mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen, den kraftigt ökande trafiken i bredbandsnäten och den allt större efterfrågan på e-tjänster bör de mål som anges i den digitala agendan betraktas som ett absolut minimum och unionen bör eftersträva ambitiösare bredbandsmål för att uppnå ökad tillväxt, konkurrenskraft och produktivitet. Kommissionen bör därför vid översynen av direktivet bedöma om och hur detta direktiv skulle kunna bidra mer till detta mål.

⁽¹⁾ EUT C 327, 12.11.2013, s. 102.

⁽²⁾ EUT C 280, 27.9.2013, s. 50.

⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 15 april 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 8 maj 2014.

- (4) I den digitala agendan fastställs också att det behövs strategier för att sänka kostnaderna för bredbandsutbyggnad i unionens hela territorium, bland annat genom fungerande planering och samordning och minskade administrativa bördor. I detta hänseende måste medlemsstaterna göra betydande förhandsinvesteringar för att kunna möjliggöra fysisk infrastrukturdelning. För att beakta den digitala agendans mål och samtidigt ta hänsyn till den betydande minskningen av de finansiella resurserna som avsatts åt bredband genom Fonden för ett sammanlänkat Europa, som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1316/2013⁽¹⁾, bör medlemsstaterna för uppnåendet av målen för detta direktiv kunna använda tillgängliga unionsmedel i enlighet med tillämpliga unionsbestämmelser.
- (5) Sänkta kostnader för utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation skulle också bidra till digitaliseringen av den offentliga sektorn, vilket skulle möjliggöra en digital hävstångseffekt inom alla ekonomiska sektorer, utöver minskade kostnader för offentlig förvaltning och effektivare tjänster för medborgarna.
- (6) Med beaktande av behovet av åtgärder på unionsnivå för att tillhandahålla bättre bredbandstäckning, bland annat genom att sänka kostnaden för bredbandsinfrastruktur med höghastighetsanslutning vilket uttrycks i Europeiska rådets slutsatser av den 13–14 december 2012, betonas det i kommissionens meddelande med titeln *Inre marknadsakt II* att det krävs ytterligare ansträngningar för att snabbt uppnå målen i den digitala agendan genom att bland annat anta den investeringsutmaning som höghastighetsnätet utgör.
- (7) Utbyggnaden av höghastighetsnät för fast och trådlös elektronisk kommunikation i hela unionen förutsätter stora investeringar, varav en stor andel utgörs av kostnaderna för bygg- och anläggningsarbeten. En begränsning av vissa av de mest kostnadsintensiva bygg- och anläggningsarbetena skulle göra bredbandsutbyggnaden effektivare.
- (8) En stor del av dessa kostnader kan hänföras till ineffektiv användning av befintlig passiv infrastruktur (som ledningar, rör, manhål, kopplingskåp, stolpar, master, antenninstallationer, torn och andra stödkonstruktioner) i samband med utbyggnadsprocessen, flaskhalsar i samband med samordningen av bygg- och anläggningsprojekt, betungande tillståndsförfaranden och flaskhalsar i samband med utbyggnaden av nät i byggnader, som orsakar stora finansiella hinder, särskilt i landsbygdsområden.
- (9) De åtgärder som syftar till att effektivisera användningen av befintlig infrastruktur och minska kostnaderna och hindren vid genomförandet av nya bygg- och anläggningsprojekt bör i hög grad bidra till att säkerställa en snabb och omfattande utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och samtidigt bibehålla en effektiv konkurrens, utan att försämra den befintliga allmänna infrastrukturens säkerhet, skydd och smidiga funktion.
- (10) Några medlemsstater har antagit åtgärder för att sänka kostnaderna för bredbandsutbyggnad. Dessa åtgärder är dock fortfarande ovanliga och fragmenterade. En ökad användning av dessa åtgärder i unionen kan i hög grad bidra till skapandet av en digital inre marknad. Skillnader i lagstiftning står ibland i vägen för samarbete mellan allmännyttiga företag och kan skapa hinder för nya aktörers tillträde till marknaden och för nya affärsmöjligheter, vilket hämmar utvecklingen av en inre marknad för användning och utbyggnad av fysiska infrastrukturer för höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Slutligen verkar initiativen i medlemsstaterna inte alltid vara baserade på en helhetssyn, trots att det är nödvändigt att vidta åtgärder i alla delar av utbyggnadsprocessen och alla sektorer för att uppnå en sammanhållen och betydande verkan.
- (11) Detta direktiv syftar till att fastställa en uppsättning minimirättigheter och minimiskyldigheter som är tillämpliga i hela unionen för att främja utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och samordning mellan sektorer. Detta skulle säkerställa lika minimivillkor för alla, men inte påverka befintlig bästa praxis, mer detaljerade bestämmelser och villkor på nationell och lokal nivå eller andra åtgärder som kompletterar dessa rättigheter och skyldigheter, i enlighet med subsidiaritetsprincipen.
- (12) Principen om *lex specialis* innebär att om mer specifika bestämmelser i enlighet med unionsrätten är tillämpliga, bör dessa ha företräde framför den miniminivå av rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i detta direktiv.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1316/2013 av den 11 december 2013 om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa, om ändring av förordning (EU) nr 913/2010 och om upphävande av förordningarna (EG) nr 680/2007 och (EG) nr 67/2010 (EUT L 348, 20.12.2013, s. 129).

Därför bör detta direktiv inte påverka unionens regelverk för elektronisk kommunikation, som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG ⁽¹⁾, 2002/19/EG ⁽²⁾, 2002/20/EG ⁽³⁾, 2002/22/EG ⁽⁴⁾ och kommissionens direktiv 2002/77/EG ⁽⁵⁾, inbegripet nationella åtgärder som antagits i enlighet med det regelverket, såsom specifika symmetriska eller asymmetriska tillsynsåtgärder.

- (13) Det kan vara betydligt mer effektivt för operatörer av elektroniska kommunikationsnät, i synnerhet nya aktörer, att återanvända befintlig fysisk infrastruktur, även sådan som hör till andra allmännyttiga tjänster, för att bygga ut elektroniska kommunikationsnät, i synnerhet i områden där inga lämpliga elektroniska kommunikationsnät finns tillgängliga eller där det kanske inte är ekonomiskt genomförbart att bygga upp ny fysisk infrastruktur. Synergieffekter mellan olika sektorer kan också avsevärt minska behovet av bygg- och anläggningsarbeten för utbyggnad av elektroniska kommunikationsnät och därmed också de sociala och miljömässiga kostnaderna som dessa medför, till exempel föroreningar, störningar och trafikbelastningar. Därför bör detta direktiv inte endast tillämpas på operatörer av allmänna kommunikationsnät, utan på alla ägare eller innehavare av nyttjanderätter, i det senare fallet utan att det påverkar någon tredje parts äganderätt, avseende stor, samhällsomfattande fysisk infrastruktur som lämpar sig för element av elektroniska kommunikationsnät, t.ex. nät för el, gas, vatten och avlopp samt dräneringssystem, uppvärmning och transporter.
- (14) I syfte att förbättra utbyggnaden av elektroniska höghastighetskommunikationsnät på den inre marknaden bör det i detta direktiv fastställas tillträdesrättigheter för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät avseende fysisk infrastruktur, oavsett dess lokalisering, på rättvisa och rimliga villkor som är förenliga med ett normalt utövande av äganderätt. Skyldigheten att bevilja tillträde till fysisk infrastruktur bör inte påverka rättigheterna för ägaren till den mark eller byggnad där infrastrukturen finns.
- (15) Med tanke på deras låga differentieringsgrad kan den fysiska infrastrukturen i ett nät ofta samtidigt rymma en stor mängd element av elektroniska kommunikationsnät, inklusive leverans av bredbandsåtkomst i hastigheter på minst 30 Mbit/s i enlighet med principen om teknikneutralitet, utan att det påverkar förmedlingen av den huvudsakliga tjänsten och med ett minimum av anpassningskostnader. Därför kan fysisk infrastruktur som är avsedd att endast fungera som bärande infrastruktur för andra nätelement, utan att själv bli ett aktivt nätelement, som i fallet med svartfiber, i princip användas för kablar, utrustning eller andra element av elektroniska kommunikationsnät, oavsett den fysiska infrastrukturens faktiska användning eller vem som äger den, såvida det inte föreligger några säkerhetsrisker eller framtida affärsintressen för infrastrukturens ägare påverkas. Den fysiska infrastrukturen för allmänna kommunikationsnät kan i princip också användas för att rymma andra nätelement och således kan medlemsstater välja att i tillämpliga fall tillämpa ömsesidighetsprincipen och tillåta tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät att erbjuda tillträde till sina nät för utbyggnaden av andra nät. Utan att det påverkar det mål av allmänintresse som eftersträvas med tillhandahållandet av huvudtjänsten bör synergieffekter mellan nätoperatörer uppmuntras så att man kan bidra till att samtidigt nå målen i den digitala agendan.
- (16) Även om detta direktiv inte bör påverka eventuella särskilda skyddsåtgärder som krävs för att garantera säkerheten och folkhälsan, nät säkerheten och nätens integritet, särskilt vad gäller kritisk infrastruktur, och säkerställa att den huvudtjänst som nätoperatören tillhandahåller inte påverkas, särskilt vad gäller nätelement som används för tillhandahållandet av dricksvatten, kan allmänna bestämmelser i nationell lagstiftning som förbjuder nätoperatörer att förhandla om tillträde till fysisk infrastruktur för tillhandahållare av elektroniska kommunikationsnät hindra uppkomsten av en marknad för tillträde till fysisk infrastruktur. Sådana allmänna bestämmelser bör därför avskaffas. De bestämmelser som anges i detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas möjlighet att göra de allmännyttiga företagens tillhandahållande av infrastruktur tillträde mer attraktivt genom att undanta intäkterna från den tjänsten från underlaget för beräkning av slutanvändarnas avgifter för de allmännyttiga företagens huvudverksamhet(er), i enlighet med tillämplig unionsrätt.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 33).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 7).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/20/EG av den 7 mars 2002 om auktorisation för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (auktorisationsdirektiv) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 21).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster) (EGT L 108, 24.4.2002, s. 51).

⁽⁵⁾ Kommissionens direktiv 2002/77/EG av den 16 september 2002 om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (EGT L 249, 17.9.2002, s. 21).

- (17) En nätoperatör kan vägra tillträde till specifik fysisk infrastruktur av objektiva skäl. I synnerhet kan det tänkas att en fysisk infrastruktur inte är tekniskt lämplig på grund av särskilda omständigheter som avser den berörda infrastrukturen, såsom tillfällig utrymmesbrist eller på grund av framtida behov av utrymme som kunnat påvisas på tillfredsställande sätt, t.ex. för allmänt tillgängliga investeringsplaner. Under särskilda omständigheter kan gemensam användning av infrastruktur äventyra säkerheten eller folkhälsan, nätens integritet och nätsäkerheten, inbegripet kritisk infrastruktur, eller äventyra tillhandahållandet av de tjänster som främst tillhandahålls via samma infrastruktur. När nätoperatören redan tillhandahåller tillträde i grossistledet till fysisk nätinфраstruktur som skulle tillgodose behoven för den som ansöker om tillträde, kan tillträdet till den underliggande fysiska infrastrukturen ha negativ ekonomisk inverkan på nätoperatörens affärsmodell och investeringsincitament och eventuellt medföra en ineffektiv duplicering av nätelement. Samtidigt när det gäller skyldigheter avseende tillträde till fysisk infrastruktur som införs enligt unionens regelverk för elektronisk kommunikation, t.ex. skyldigheter för företag som har betydande inflytande på marknaden, omfattas detta redan av särskilda regleringsskyldigheter som inte bör påverkas av detta direktiv.
- (18) Om företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät begär tillträde inom ett angivet område bör nätoperatörerna erbjuda gemensam användning av infrastrukturerna enligt rättvisa villkor, inbegripet pris, om inte tillträde vägras av rättvisa och rimliga skäl. Beroende på omständigheterna skulle flera aspekter kunna påverka villkoren för beviljandet av sådant tillträde, t.ex.: merkostnader för underhåll och anpassning, förebyggande skyddsåtgärder som införs för att begränsa den negativa inverkan på nätsäkerheten och nätens integritet, särskilda bestämmelser om skadeståndsansvar i händelse av skador, användning av offentligt stöd som beviljats för byggandet av infrastrukturen, inklusive särskilda villkor kopplade till stödet eller som föreskrivs i nationell rätt i enlighet med unionsrätt, kapaciteten att tillhandahålla infrastrukturkapacitet som uppfyller kraven på allmännyttiga tjänster, och restriktioner till följd av nationella bestämmelser som syftar till att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå samhällsplaneringsmål.
- (19) Vid oenighet under kommersiella förhandlingar om tekniska och kommersiella villkor bör varje part kunna vända sig till ett tvistlösningsorgan på nationell nivå som kan ålägga parterna en lösning, för att undvika omotiverade avslag eller oskäligen villkor. Vid fastställandet av priser för tillträde bör tvistlösningsorganet se till att den som tillhandahåller tillträdet har en realistisk möjlighet att täcka sina kostnader för tillhandahållandet av tillträde till sin fysiska infrastruktur, med hänsyn tagen till specifika nationella omständigheter och eventuella avgiftssystem som inrättats för att erbjuda en realistisk möjlighet att täcka kostnader med hänsyn till tidigare åtgärder som nationella regleringsmyndigheter vidtagit. Härvidlag bör tvistlösningsorganet även ta hänsyn till den begärda tillgångens inverkan på tillhandahållarens affärsplan, inbegripet de investeringar som gjorts av den tillhandahållare som begäran om tillträde ställs till, särskilt vad gäller den fysiska infrastruktur som tillträde begärs för. I det särskilda fallet med tillträde till fysisk infrastruktur som tillhör tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät kan de investeringar som gjorts i sådan infrastruktur direkt bidra till målen i den digitala agendan och konkurrensen i senare led kan påverkas av att andra åker snålskjuts. Vid varje skyldighet att ge tillträde bör därför den ekonomiska bärkraften för dessa investeringar beaktas fullt ut baserat på deras riskprofil, eventuella tidsplaner för avkastning på investeringar, tillrådets påverkan på konkurrensen i senare led, och följaktligen på priser och avkastning på investeringar, avskrivningen av nättillgångarna vid tidpunkten för begäran om tillträde, nyttokalkyler som ligger till grund för investeringar – i synnerhet när det gäller de nybyggda fysiska infrastrukturerna som används för tillhandahållande av elektroniska kommunikationstjänster med hög hastighet – och möjligheter till gemensam utbyggnad som tidigare erbjudits den tillträdessökande.
- (20) För att effektivt kunna planera utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation och säkerställa effektivast möjliga användning av befintlig infrastruktur som är lämplig för utbyggnad av elektroniska kommunikationsnät bör företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät kunna få tillgång till minimiinformation om den fysiska infrastruktur som finns tillgänglig inom deras område. Denna minimiinformation bör göra det möjligt att bedöma möjligheterna för användning av befintlig infrastruktur inom ett visst område samt att begränsa skadorna på befintlig fysisk infrastruktur. Med tanke på antalet parter som berörs och för att underlätta tillgången till denna information, även mellan sektorer och över gränser, bör denna minimiinformation tillhandahållas via en central informationspunkt. Denna centrala informationspunkt bör ge tillgång till den minimiinformation som redan finns tillgänglig i elektronisk form, med förbehåll för begränsningar för att skydda nätsäkerheten eller nätens integritet, särskilt för kritisk infrastruktur, eller för att skydda berättigade drifts- och affärshemligheter.
- (21) Utan att införa några nya kartläggningsskyldigheter för medlemsstaterna bör detta direktiv föreskriva att den minimiinformation som redan samlats in av offentliga organ och som finns tillgänglig i elektronisk form i

enlighet med nationella initiativ och unionslagstiftning, som Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG⁽¹⁾ bör göras tillgänglig, till exempel genom länkar, till den centrala informationspunkten. Det skulle möjliggöra en samordnad och säker tillgång till information om fysiska infrastrukturer för tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät och samtidigt garantera säkerheten och integriteten för sådan information, särskilt vad gäller nationell kritisk infrastruktur. Tillgängliggörandet av sådan information bör inte påverka de öppenhetskrav som redan gäller för vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG⁽²⁾. Om den information som den offentliga sektorn förfogar över inte säkerställer tillräckliga kunskaper om befintlig fysisk infrastruktur inom ett visst område eller av en viss typ, bör nätoperatörerna göra informationen tillgänglig för företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät.

- (22) I de fall då minimiinformationen inte finns tillgänglig via den centrala informationspunkten bör företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät ändå ha möjlighet att direkt begära sådan specifik information från varje nätoperatör i det berörda området. Om begäran är rimlig, i synnerhet om så krävs med hänsyn till möjligheten att dela befintlig fysisk infrastruktur eller samordna bygg- och anläggningsprojekt, bör företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla kommunikationsnät också ges möjlighet att göra undersökningar på plats och begära information om planerade bygg- och anläggningsprojekt enligt öppet redovisade, proportionella och icke-diskriminerande villkor och utan att det påverkar de skyddsåtgärder som vidtagits för att garantera nätsäkerheten och nätens integritet eller för att skydda konfidentialitet, driftshemligheter och affärshemligheter. Incitament bör ges för stor öppenhet för planerade bygg- och anläggningsprojekt hos nätoperatörerna själva, eller genom centrala informationspunkter, i synnerhet för områden av största nytta, genom att sådan information vidareförmedlas till godkända operatörer om den finns tillgänglig.
- (23) När tvister uppkommer avseende tillgången till information om fysiska infrastrukturer med tanke på utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, bör tvistlösningsorganet kunna avgöra sådana tvister genom ett tvingande beslut. Beslut av ett sådant organ bör i alla händelser inte påverka vardera partens möjlighet att hänskjuta ärendet till domstol.
- (24) Samordningen av bygg- och anläggningsprojekt som rör fysisk infrastruktur kan ge betydande besparingar och minimera olägenheterna för det område som påverkas av utbygganden av nya elektroniska kommunikationsnät. Därför bör rättsliga restriktioner vilka som huvudregel hindrar förhandling mellan nätoperatörer om samordning av sådana projekt för att också bygga ut höghastighetsnät för elektronisk kommunikation förbjudas. I de fall då bygg- och anläggningsprojekt inte finansieras med offentliga medel bör detta direktiv inte påverka aktörernas möjligheter att ingå överenskommelser om samordning av bygg- och anläggningsprojekt i enlighet med sina egna investeringsplaner och affärsplaner och vid den tidpunkt de väljer.
- (25) Bygg- och anläggningsprojekt som helt eller delvis finansieras med offentliga medel bör inriktas på att maximera de positiva kollektiva effekterna genom att utnyttja dessa projekts positiva externa effekter över flera sektorer och säkerställa lika möjligheter för gemensam användning av den tillgängliga och planerade fysiska infrastrukturen för utbyggnad av elektroniska kommunikationsnät. Huvudsyftet för de bygg- och anläggningsprojekt som finansieras med offentliga medel bör inte påverkas negativt, men en rimlig begäran som inkommer i tid om samordning av utbyggnaden av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, och som till exempel säkerställer att eventuella merkostnader, även på grund av förseningar, täcks och antalet ändringar av de ursprungliga planerna minimeras, bör tillgodoses av den nätoperatör som direkt eller indirekt, t.ex. genom en underleverantör, genomför det berörda bygg- och anläggningsprojektet, enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor. Utan att det påverkar tillämpningen av gällande bestämmelser om statligt stöd bör medlemsstaterna ha möjlighet att föreskriva regler om fördelning av kostnader i samband med samordnad utbyggnad. Särskilda förlikningsförfaranden bör finnas tillgängliga för att säkerställa en snabb lösning på tvister som rör förhandlingarna om dessa samordningsavtal enligt proportionella, rättvisa och icke-diskriminerade villkor. Sådana bestämmelser får inte påverka medlemsstaternas rätt att reservera kapacitet för elektroniska kommunikationsnät även om det inte finns någon särskild begäran, i syfte att klara framtida efterfrågan på fysisk infrastruktur för att maximera värdet på bygg- och anläggningsprojekt, eller att anta åtgärder som medför liknande rättigheter att samordna bygg- och anläggningsprojekt för operatörer av andra typer av nät, t.ex. gas- eller elnät.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) (EUT L 108, 25.4.2007, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG av den 17 november 2003 om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EUT L 345, 31.12.2003, s. 90).

- (26) Det kan krävas ett antal olika tillstånd för utbyggnad av elektroniska kommunikationsnät eller nya nätelement, t.ex. stadsplanering, miljötillstånd och andra tillstånd, för att skydda medlemsstatens och unionens allmänna intressen. Antalet tillstånd som krävs för utbyggnaden av olika typer av elektroniska kommunikationsnät och utbyggnadens lokala karaktär kan medföra att en mängd olika förfaranden och villkor tillämpas. Med bevarande av varje behörig myndighets rätt att vara involverad och bibehålla sina beslutsbefogenheter i enlighet med subsidiaritetsprincipen, bör all relevant information om de förfaranden och allmänna villkor som är tillämpliga på bygg- och anläggningsprojekt finnas tillgänglig via den centrala informationspunkten. Detta kan minska komplexiteten och öka effektiviteten och öppenheten, i synnerhet för nya aktörer eller mindre operatörer som inte är verksamma inom det berörda området. Medlemsstaterna bör också kunna tillgodose rätten för företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät att lämna in sin tillståndsansökan via en enda kontaktpunkt.
- (27) För att säkerställa att tillståndsförfarandena inte fungerar som hinder för investeringar, och att de inte har en negativ inverkan på den inre marknaden, bör medlemsstaterna se till att ett beslut om att bevilja eller avslå en ansökan om tillstånd som gäller utbyggnad av elektroniska kommunikationsnät eller nya nätelement under alla omständigheter görs tillgängliga inom fyra månader, utan att detta påverkar andra särskilda tidsfrister eller skyldigheter som fastställs för det förfarande som är tillämpligt på beviljandet av tillstånd enligt nationell lag eller unionslagstiftning. Sådana beslut kan vara av underförstådd eller uttrycklig karaktär i enlighet med de tillämpliga rättsliga bestämmelserna. I förekommande fall bör medlemsstaterna ge tillhandahållare som har lidit skada till följd av att en behörig myndighet inte beviljat tillstånd inom den tillämpliga tidsfristen rätt till ersättning.
- (28) För att säkerställa att sådana tillståndsförfaranden slutförs inom rimlig tid får medlemsstaterna överväga att införa flera skyddsmekanismer, t.ex. underförstådd tillståndsgivning, eller vidta åtgärder för att förenkla tillståndsförfarandena genom att bland annat minska antalet tillstånd som behövs för utbyggnad av elektroniska kommunikationsnät eller genom att undanta vissa kategorier av små eller standardiserade bygg- och anläggningsprojekt från tillståndskrav. Myndigheter på nationell, regional eller lokal nivå ska motivera varje avslag på tillståndsansökningar inom sitt behörighetsområde, på grundval av objektiva, öppet redovisade, icke-diskriminerande, och proportionella kriterier och villkor. Detta bör inte påverka tillämpningen av bestämmelser som antas av medlemsstaterna och som undantar vissa element av elektroniska kommunikationsnät, oavsett om de är passiva eller aktiva, från tillståndskrav.
- (29) Uppnåendet av den digitala agendans mål kräver att infrastrukturen byggs ut så att den kommer nära slutanvändarnas lokaler, samtidigt som proportionalitetsprincipen helt följs vad gäller eventuella begränsningar av äganderätten med tanke på det allmänintresse som eftersträvas. Förekomsten av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation ända fram till slutanvändaren bör främjas samtidigt som teknikneutralitet säkerställs, i synnerhet genom höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur i byggnader. Eftersom dragning av ledningar redan under konstruktionen av byggnaden endast medför begränsade tilläggskostnader, medan det utgör en betydande del av kostnaderna för utbyggnad av ett höghastighetsnät om man i efterhand utrustar byggnaderna med höghastighetsinfrastruktur, bör alla nya byggnader eller byggnader som genomgår omfattande renovering utrustas med fysisk infrastruktur som gör det möjligt att ansluta slutanvändare till höghastighetsnät. För att bygga ut höghastighetsnät för elektronisk kommunikation bör nya flerfamiljshus och flerfamiljshus som genomgår omfattande renovering, utrustas med en accesspunkt genom vilken tillhandahållaren kan få tillträde till infrastrukturen i byggnaden. Dessutom bör byggföretag se till att tomma kabelrör tillhandahålls från varje bostadsenhet till koncentrationspunkten i eller utanför flerfamiljshuset. Det kan finnas fall, t.ex. nya enfamiljshus eller kategorier av mer omfattande renoveringsprojekt i isolerade områden, där utsikterna för höghastighetsanslutning på objektiva grunder anses för avlägsna för att motivera att en byggnad utrustas med utbyggnaden av höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur eller en accesspunkt, eller där en sådan utrustning av byggnaden skulle vara oproportionell betungande av andra skäl, så som ekonomiska skäl, miljöskäl eller för bevarande av kulturarvet exempelvis för specifika kategorier av monument.
- (30) För att hjälpa eventuella köpare och hyresgäster att hitta byggnader som är utrustade med inbyggd höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur och därför har betydande potential för kostnadsbesparingar, och för att främja höghastighetsfärdiga byggnader, bör medlemsstaterna ha möjlighet att ta fram en frivillig märkning för byggnader som är utrustade med sådan infrastruktur och med en accesspunkt i enlighet med detta direktiv, som visar att de är "bredbandsklara".
- (31) När tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät bygger höghastighetsnät för elektronisk kommunikation i ett specifikt område finns det stora stordriftsfördelar om de kan terminera sitt nät i en accesspunkt i en byggnad, oavsett om abonnenten uttryckligen har anmält sitt intresse för tjänsten vid den tidpunkten, under förutsättning att inverkan på privat egendom minimeras genom användningen av befintlig fysisk infrastruktur och återställande av det påverkade området. När nätet termineras i accesspunkten är det möjligt att ansluta ytterligare en kund till

avsevärt lägre kostnader, genom tillträde till ett höghastighetsfärdigt vertikalt segment inuti byggnaden, där ett sådant redan existerar. Detta mål uppfylls även när själva byggnaden redan är utrustad med ett höghastighetsnät för elektronisk kommunikation till vilken tillträde tillhandahålls alla tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät med en aktiv abonnent i byggnaden på öppet redovisade, proportionella och icke-diskriminerande villkor. Detta kan vara fallet framför allt i medlemsstater som har vidtagit åtgärder på grundval av artikel 12 i direktiv 2002/21/EG.

- (32) Nya byggnader bör vara utrustade med höghastighetsfärdig inbyggd infrastruktur och, när det gäller flerfamiljshus, en accesspunkt. Medlemsstaterna bör ha en viss mån av flexibilitet vad gäller uppnåendet av detta mål. I detta hänseende försöker detta direktiv inte harmonisera regler för tillhörande utgifter, inte heller för kostnadsäckning för att utrusta byggnader med inbyggd höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur och en accesspunkt.
- (33) Med tanke på de sociala vinsterna av e-integration och med beaktande av ekonomiska aspekter av utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, där det varken finns befintlig passiv eller aktiv höghastighetsfärdig infrastruktur som går fram till slutanvändarnas lokaler eller några alternativ för tillhandahållande av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation till en abonnent, bör tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät ha rätt att terminera sina nät i privata lokaler på egen bekostnad, under förutsättning att inverkan på privat egendom minimeras, t.ex. genom att man om möjligt återanvänder befintlig fysisk infrastruktur som finns tillgänglig i byggnaden eller säkerställer ett fullständigt återställande av de påverkade områdena.
- (34) I linje med subsidiaritetsprincipen bör detta direktiv inte påverka medlemsstaternas möjlighet att fördela regleringsuppgifterna till de myndigheter som är bäst lämpade för att utföra dem i enlighet med det nationella konstitutionella systemet för tilldelning av behörigheter och befogenheter och med de krav som fastställs i detta direktiv.
- (35) Det utsedda nationella tvistlösningsorganet bör säkerställa opartiskhet och oberoende i förhållande till de berörda parterna och ha tillräcklig kapacitet och tillräckliga resurser.
- (36) Medlemsstaterna bör föreskriva ändamålsenliga, effektiva, proportionella och avskräckande påföljder vid överträdelser av de nationella åtgärder som antagits i enlighet med detta direktiv.
- (37) För att säkerställa att den enda informationspunkterna enligt detta direktiv fungerar effektivt bör medlemsstaterna säkerställa att det finns tillräckliga resurser och att den relevanta informationen för ett visst område finns tillgänglig hos de enda informationspunkterna på optimal aggregeringsnivå där värdefulla effektivitetsvinster kan säkras med tanke på de tilldelade uppgifterna, bland annat i det lokala fastighetsregistret. I detta hänseende kan medlemsstaterna ta ställning till eventuella synergieffekter och stordriftsfördelar med de gemensamma kontaktpunkterna enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG⁽¹⁾, för att bygga vidare på befintliga strukturer och maximera fördelarna för slutanvändarna.
- (38) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att främja utbyggnaden av fysisk infrastruktur som är lämplig för höghastighetsnät för elektronisk kommunikation i hela unionen, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av åtgärdens omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (39) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns framför allt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, i synnerhet rätten till personlig integritet och skyddet av affärshemligheter, näringsfriheten, äganderätten och rätten till ett effektivt rättsmedel. Medlemsstaterna ska tillämpa detta direktiv i enlighet med dessa rättigheter och principer.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. Detta direktiv syftar till att underlätta och skapa incitament för utbyggnaden av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation genom att främja en gemensam användning av befintlig fysisk infrastruktur och genom att möjliggöra en effektivare utbyggnad av ny fysisk infrastruktur så att sådana nät kan byggas till lägre kostnad.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 27.12.2006, s. 36).

2. I detta direktiv fastställs minimikrav för bygg- och anläggningsprojekt och fysisk infrastruktur i syfte att åstadkomma en tillnärmning av vissa aspekter av medlemsstaternas lagar och andra författningar på dessa områden.
3. Medlemsstaterna får behålla eller införa bestämmelser i enlighet med unionsrätten som sträcker sig utöver de minimikrav som fastställs i detta direktiv i syfte att bättre uppnå de mål som avses i punkt 1.
4. Om någon bestämmelse i detta direktiv strider mot en bestämmelse i direktiv 2002/21/EG, direktiv 2002/19/EG, direktiv 2002/20/EG, direktiv 2002/22/EG eller direktiv 2002/77/EG ska den relevanta bestämmelsen i de direktiven ha företräde.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv gäller definitionerna i direktiv 2002/21/EG.

Dessutom gäller följande definitioner:

1. *nätoperatör*: företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät och företag som tillhandahåller en fysisk infrastruktur avsedd för tillhandahållandet av:
 - a) en tjänst för produktion, transport eller distribution av
 - i) gas,
 - ii) el (inklusive offentlig belysning),
 - iii) uppvärmning,
 - iv) vatten (inklusive bortskaffande eller behandling av avloppsvatten), och dräneringssystem.
 - b) transporttjänster (inklusive järnvägar, vägar, hamnar och flygplatser).
2. *fysisk infrastruktur*: nätelement som är avsett att rymma andra nätelement utan att självt bli ett aktivt nätelement, som rör, master, ledningar, tillsynsbrunnar, manhål, kopplingsskåp, byggnader eller ingångar till byggnader, antenninstallationer, torn och stolpar. Kablar, inbegripet svartfiber, liksom nätelement som används för tillhandahållandet av dricksvatten enligt definitionen i artikel 2.1 i rådets direktiv 98/83/EG⁽¹⁾ räknas inte som fysisk infrastruktur i det här direktivet.
3. *högstighetsnät för elektronisk kommunikation*: elektroniskt kommunikationsnät som kan leverera tjänster för bredbandstillgång i hastigheter på minst 30 Mbit/s.
4. *bygg- och anläggningsprojekt*: varje resultat av bygg- och anläggningsverksamhet vilket som helhet räcker för att fylla en ekonomisk eller teknisk funktion och involverar ett eller flera element av fysisk infrastruktur.
5. *offentligt organ*: statlig, regional eller lokal myndighet, ett organ som lyder under offentlig rätt, sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller av ett eller flera sådana organ som lyder under offentlig rätt.
6. *organ som lyder under offentlig rätt*: organ med samtliga följande egenskaper:
 - a) De har inrättats särskilt i syfte att tillgodose behov i det allmännas intresse, utan industriell eller kommersiell karaktär.
 - b) De är en juridisk person.
 - c) De finansieras till största delen av statliga, regionala eller lokala myndigheter eller av andra offentlighetsrättsliga organ, eller organ vars verksamhet står under kontroll av de organen, eller i vars förvaltningsorgan, styrelseorgan eller kontrollorgan mer än hälften av ledamöterna utses av statliga, regionala eller lokala myndigheter eller av andra offentlighetsrättsliga organ.
7. *fysisk infrastruktur i byggnader*: fysisk infrastruktur eller installationer i slutanvändarens lokaler, inklusive element under gemensamt ägande, som är avsedda för att rymma fasta och/eller trådlösa nät, när sådana accessnät kan leverera elektroniska kommunikationstjänster och koppla samman byggnadens accesspunkt med nätets termineringspunkt.

⁽¹⁾ Rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten (EGT L 330, 5.12.1998, s. 32).

8. *höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur i byggnader*: fysisk infrastruktur i byggnader som är avsedd för att rymma element eller möjliggöra leverans av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.
9. *omfattande renoveringsprojekt*: bygg- eller anläggningsprojekt i slutanvändarens lokaler som omfattar strukturella ändringar av hela den fysiska infrastrukturen i byggnaden eller en betydande del av den, och som kräver ett byggnadstillstånd.
10. *tillstånd*: ett uttryckligt eller underförstått beslut som fattas av en behörig myndighet efter ett förfarande där ett företag åläggs att vidta åtgärder för att utföra bygg- eller anläggningsprojekt på lagligt sätt.
11. *accesspunkt*: en fysisk punkt belägen inuti eller utanför byggnaden, som är tillgänglig för företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät, där anslutning till höghastighetsfärdig inbyggd fysisk infrastruktur tillhandahålls.

Artikel 3

Tillträde till befintlig fysisk infrastruktur

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje nätoperatör har rätt att erbjuda företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät tillträde till sin fysiska infrastruktur i syfte att bygga ut element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Medlemsstaterna får i gengäld föreskriva att operatörer av allmänna kommunikationsnät har rätt att erbjuda tillträde till sin fysiska infrastruktur för utbyggnad av andra nätverk än elektroniska kommunikationsnät.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje nätoperatör, på skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät är skyldig att tillgodose varje rimlig begäran om tillträde till dess fysiska infrastruktur enligt rättvisa och rimliga villkor, inklusive prisvillkor, i syfte att bygga ut element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. I en sådan skriftlig begäran ska projektets delar anges med avseende på begäran om tillträde, inbegripet specifika tidsramar.
3. Medlemsstaterna ska kräva att varje avslag på en begäran baseras på objektiva, öppet redovisade och proportionella kriterier som
 - a) lämpligheten hos den fysiska infrastrukturen till vilken tillträde har begärts för sådana element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation som avses i punkt 2,
 - b) tillgången till utrymme för de element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation som avses i punkt 2, inbegripet nätoperatörens framtida behov av utrymme, som ska styrkas i tillräcklig grad,
 - c) säkerheten och folkhälsan,
 - d) integriteten och säkerheten för befintliga nät, i synnerhet när det gäller kritisk nationell infrastruktur,
 - e) risken för att de planerade elektroniska kommunikationstjänsterna ska medföra allvarliga störningar för tillhandahållandet av andra tjänster via samma fysiska infrastruktur,
 - f) tillgången till genomförbara alternativa metoder för tillträde till fysisk nätinфраstruktur i grossistledet som tillhandahålls av nätoperatören och som är lämplig för tillhandahållandet av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, under förutsättning att sådant tillträde erbjuds på rättvisa och rimliga villkor.

Medlemsstaterna ska se till att nätoperatören anger skälen för avslaget inom två månader från mottagandet av den fullständiga begäran om tillträde.

4. När tillträde vägras eller en överenskommelse om de specifika villkoren, inklusive priset, inte har nåtts inom två månader från dagen för mottagandet av begäran om tillträde ska medlemsstaterna säkerställa att vardera parten har rätt att hänskjuta ärendet till behörigt nationellt tvistlösningsorgan.
5. Medlemsstaterna ska kräva att det nationella tvistlösningsorganet som avses i punkt 4 utfärdar, med full hänsyn till proportionalitetsprincipen, ett bindande beslut för att lösa den tvist som inlett enligt punkt 4, och även fastställer rättvisa och rimliga villkor inklusive priser, när så är lämpligt.

Det nationella tvistlösningsorganet ska lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och under alla omständigheter inom fyra månader från den dag då en fullständig begäran mottogs, utom i undantagsfall, utan att det påverkar den möjlighet som varje part har att väcka talan vid domstol.

När tvisten gäller tillträde till infrastruktur för en tillhandahållare av elektroniska kommunikationsnät och det nationella tvistlösningsorganet är den nationella regleringsmyndigheten ska det, om så är lämpligt, ta hänsyn till de mål som anges i artikel 8 i direktiv 2002/21/EG. Det pris som fastställs av tvistlösningsorganet ska säkerställa att den som tillhandahåller tillträdet har en realistisk möjlighet att täcka sina kostnader och ska beakta vilken inverkan det begärda tillträdet har på tillhandahållarens affärsplan, inbegripet de investeringar som gjorts av den nätoperatör till vilken begäran riktas, i synnerhet de fysiska infrastrukturerna som används för att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster med hög hastighet.

6. Denna artikel ska inte påverka äganderätten för ägaren av den fysiska infrastrukturen i de fall då den inte ägs av nätoperatören samt äganderätten för alla andra tredje parter såsom markägare och ägare av privata egendomar.

Artikel 4

Öppenhet och insyn avseende fysisk infrastruktur

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät, för att begära tillträde till fysisk infrastruktur i enlighet med artikel 3.2, har rätt att på begäran få tillgång till följande minimiinformation om nätoperatörers befintliga fysiska infrastruktur:

- a) Lokalisering och rutt.
- b) Infrastrukturens typ och nuvarande användning.
- c) En kontaktpunkt.

Medlemsstaterna ska säkerställa att det företag som begär tillträde anger vilket område som är aktuellt för element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.

Medlemsstaterna får tillåta att tillgången till minimiinformationen begränsas endast om det är nödvändigt med tanke på nätens säkerhet och integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter.

2. Medlemsstaterna får kräva att varje offentligt organ som på grund av sina uppgifter förfogar över delar av den minimiinformation som avses i punkt 1 i elektroniskt format om en nätoperatörs fysiska infrastruktur, på elektronisk väg gör denna information tillgänglig via den centrala informationspunkten före den 1 januari 2017, och medlemsstaterna ska kräva att sådana offentliga organ på begäran gör informationen tillgänglig för företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät, utan att det påverkar begränsningar enligt punkt 1. Alla uppdateringar av minimiinformationen och alla nya delar av minimiinformation enligt punkt 1 som erhålls av det offentliga organet ska göras tillgängliga för den centrala informationspunkten inom två månader från den dag då de mottas. Perioden kan förlängas med högst en månad, om så krävs för att man ska kunna garantera att den mottagna informationen är tillförlitlig.

3. Den minimiinformation som görs tillgänglig för en central informationspunkt enligt punkt 2 ska utan dröjsmål göras tillgänglig via den centrala informationspunkten i elektronisk form och enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor. Medlemsstaterna ska säkerställa att den centrala informationspunkten gör tillgången till minimiinformationen enligt denna punkt tillgänglig senast den 1 januari 2017.

4. Om den minimiinformation som avses i punkt 1 inte finns tillgänglig via den centrala informationspunkten ska medlemsstaterna kräva att nätoperatörerna ger tillgång till sådan information på särskild skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät. En sådan begäran ska ange vilket område som är aktuellt för utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Tillgång till informationen ska beviljas inom två månader från dagen för mottagandet av den skriftliga begäran enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor, utan att det påverkar begränsningarna enligt punkt 1.

5. På särskild skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät ska medlemsstaterna kräva att nätoperatörerna tillgodoser varje rimlig begäran om undersökning på plats av specifika element av deras fysiska infrastruktur. En sådan begäran ska ange vilka element av det berörda nätet som är aktuella för utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Undersökningar på plats ska beviljas inom en månad från dagen för mottagandet av den skriftliga begäran enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor, utan att det påverkar begränsningarna enligt punkt 1.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att vardera parten, om en eventuell tvist skulle uppstå i samband med rättigheterna och skyldigheterna enligt denna artikel, har rätt att hänskjuta tvisten till ett nationellt tvistlösningsorgan. Det nationella tvistlösningsorganet ska, med fullt beaktande av proportionalitetsprincipen, utfärda ett bindande beslut för att lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och i varje fall inom två månader, utom i undantagsfall, utan att det påverkar varje parts möjlighet att väcka talan vid domstol.

7. Medlemsstater får bevilja undantag från skyldigheterna enligt punkterna 1 till 5 om de befintliga fysiska infrastrukturerna inte anses tekniskt lämpade för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation eller om det gäller kritisk nationell infrastruktur. Sådana undantag ska vara vederbörligen motiverade. De berörda parterna ska ges tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till undantag inom rimlig tid. Alla sådana undantag ska anmälas till kommissionen.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att de företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät och som får tillgång till information enligt denna artikel vidtar lämpliga åtgärder för att säkerställa att konfidentialitet upprätthålls och drifts- och affärshemligheter skyddas.

Artikel 5

Samordning av bygg- och anläggningsprojekt

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje nätoperatör har rätt att förhandla fram avtal om samordning av bygg- och anläggningsprojekt med företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät, med sikte på utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje nätoperatör som direkt eller indirekt genomför bygg- och anläggningsprojekt som finansieras antingen helt eller delvis med offentliga medel tillgodoser varje rimlig begäran om samordning av bygg- och anläggningsprojekt, på öppet redovisade och icke-diskriminerande villkor som gjorts av företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla elektroniska kommunikationsnät avseende utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. En sådan begäran ska tillgodoses under förutsättning att

- a) detta inte kommer att medföra några extrakostnader, däribland på grund av ytterligare förseningar, för det ursprungligen planerade bygg- och anläggningsprojektet,
- b) inte kommer att påverka kontrollen av samordningen av projektet, och
- c) att begäran om samordning inkommer så snart som möjligt och i varje fall senast en månad innan det slutliga projektet lämnas till de behöriga myndigheterna för tillståndsförfarande.

Medlemsstaterna får föreskriva regler om fördelning av kostnader i samband med samordning av bygg- och anläggningsprojekt.

3. Om ingen överenskommelse om samordning av bygg- och anläggningsprojekt enligt punkt 2 uppnås inom en månad från dagen för mottagandet av den formella begäran om förhandling ska medlemsstaterna säkerställa att varje part har rätt att hänskjuta frågan till det berörda nationella tvistlösningsorganet.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att det nationella tvistlösningsorgan som avses i punkt 3, med full hänsyn till proportionalitetsprincipen, utfärdar ett beslut för att lösa den tvist som inletts enligt punkt 3, och även fastställa rättvisa och icke-diskriminerande villkor och avgifter, när så är lämpligt.

Det nationella tvistlösningsorganet ska lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och i vilket fall inom två månader från den dag då en fullständig begäran mottogs, utom i undantagsfall, utan att det påverkar den möjlighet som varje part har att väcka talan vid domstol.

5. Medlemsstaterna får bevilja undantag från skyldigheterna enligt denna artikel för bygg- och anläggningsprojekt av mindre betydelse, vad gäller värde, omfattning eller varaktighet, eller när det gäller kritisk nationell infrastruktur. Sådana undantag ska vara vederbörligen motiverade. De berörda parterna ska ges tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till undantag inom rimlig tid. Alla sådana undantag ska anmälas till kommissionen.

Artikel 6

Öppenhet och insyn avseende planerade bygg- och anläggningsprojekt

1. För att förhandla fram avtal om samordning av bygg- och anläggningsprojekt enligt artikel 5 ska medlemsstaterna kräva att varje nätoperatör på särskild skriftlig begäran från ett företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät tillhandahåller följande minimiinformation avseende pågående eller planerade bygg- och anläggningsprojekt relaterade till den fysiska infrastruktur som omfattas av ett utfärdat tillstånd, som är föremål för ett pågående tillståndsförfarande eller för vilket ett tillstånd väntas lämnas in till de behöriga myndigheterna för tillståndsförfarande inom de närmaste sex månaderna:

- a) Lokalisering och typ av projekt.
- b) Berörda nätelement.
- c) Beräknat datum för inledningen på projektet och projektets varaktighet.
- d) En kontaktpunkt.

Begäran från ett företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät ska ange vilket område som är aktuellt för utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation. Inom två veckor från dagen för mottagande av den skriftliga begäran ska nätoperatörerna tillhandahålla den begärda informationen enligt proportionella, icke-diskriminerande och öppet redovisade villkor. Medlemsstaterna får tillåta att tillgången till minimiinformationen begränsas endast när det anses vara nödvändigt med tanke på nätens säkerhet och integritet, nationell säkerhet, folkhälsa, allmän säkerhet, konfidentialitet eller drifts- och affärshemligheter.

2. Nätoperatören kan avslå en begäran enligt punkt 1 om
 - a) nätoperatören har gjort den begärda informationen allmänt tillgänglig i elektroniskt format, eller
 - b) tillgången till sådan information säkerställs via en central informationspunkt.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att nätoperatören tillhandahåller den minimiinformation som avses i punkt 1 via den centrala informationspunkten.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att vardera parten, om en eventuell tvist skulle uppstå i samband med rättigheterna och skyldigheterna enligt denna artikel, har rätt att hänskjuta tvisten till ett nationellt tvistlösningsorgan. Det nationella tvistlösningsorganet ska, med fullt beaktande av proportionalitetsprincipen, utfärda ett bindande beslut för att lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och i varje fall inom två månader, utom i undantagsfall, utan att det påverkar varje parts möjlighet att väcka talan vid domstol.
5. Medlemsstaterna får bevilja undantag från skyldigheterna enligt denna artikel för bygg- och anläggningsprojekt av obetydligt värde eller när det gäller kritisk nationell infrastruktur. Sådana undantag ska vara vederbörligen motiverade. De berörda parterna ska ges tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till undantag inom rimlig tid. Alla sådana undantag ska anmälas till kommissionen.

Artikel 7

Tillståndsförfarande

1. Medlemsstaterna ska se till att all relevant information om villkoren och förfarandena för beviljande av de tillstånd för bygg- och anläggningsprojekt som behövs för utbyggnaden av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation, inklusive information om alla undantag som är tillämpliga på sådana element när det gäller vissa eller alla tillstånd som krävs enligt nationell lag finns tillgänglig via den centrala informationspunkten.
2. Medlemsstaterna får föreskriva att varje företag som tillhandahåller eller som har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät har rätt att på elektronisk väg via den centrala informationspunkten lämna in ansökningar om de tillstånd som krävs för bygg- och anläggningsprojekt för utbyggnad av element av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation.
3. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att de behöriga myndigheterna beviljar eller avslår tillstånd inom fyra månader från den dag då en fullständig tillståndsbeväran mottagits, utan att det påverkar andra särskilda tidsfrister eller skyldigheter som fastställs för ett korrekt genomförande av de förfaranden som är tillämpliga på tillståndsförfarandet i enlighet med nationell rätt, unionsrätt eller ett överklagande. Medlemsstaterna får föreskriva att den tidsfristen, undantagsvis och i väl motiverade fall, får förlängas. Varje förlängning ska vara så kort som möjligt för att bevilja eller avslå tillståndet. Varje avslag ska vara väl motiverat baserat på objektiva, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella kriterier.
4. Medlemsstaterna får säkerställa att varje företag som tillhandahåller eller har tillstånd att tillhandahålla allmänna kommunikationsnät och som har lidit skada till följd av att de tillämpliga tidsfristerna enligt punkt 3 inte följs har rätt att få ersättning för den skada som åsamkats, i enlighet med nationell rätt.

Artikel 8

Fysisk infrastruktur i byggnader

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla nybyggda byggnader där slutanvändaren har sina lokaler, inklusive element därav under gemensamt ägande, för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016, är utrustade med höghastighetsfärdig fysisk infrastruktur i byggnaden fram till nätslutningspunkterna. Samma skyldighet gäller för omfattande renoveringsprojekt för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla nybyggda flerfamiljshus, för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016 är utrustade med en accesspunkt. Samma skyldighet gäller för omfattande renoveringsprojekt som avser flerfamiljshus och för vilka ansökningar om byggnadstillstånd har lämnats in efter den 31 december 2016.
3. Byggnader som är utrustade i enlighet med denna artikel ska kunna få den frivilliga *bredbandsfärdigmärkningen* i de medlemsstater som har valt att införa en sådan märkning.
4. Medlemsstaterna får bevilja undantag från skyldigheterna enligt punkterna 1 och 2 för kategorier av byggnader, i synnerhet enfamiljshus, eller omfattande renoveringsprojekt, i fall när det är oproportionellt betungande att fullgöra dessa skyldigheter, vad gäller kostnader för enskilda eller gemensamma ägare, eller vad gäller byggnadstypen, såsom särskilda kategorier av monument, historiska byggnader, semesterbostäder, militärbyggnader eller andra byggnader som används för nationella säkerhetsändamål. Sådana undantag ska vederbörligen motiveras. De berörda parterna ska ges tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till undantag inom rimlig tid. Alla sådana undantag ska anmälas till kommissionen.

Artikel 9

Tillträde till fysisk infrastruktur i byggnader

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät, om inte annat följer av första stycket i punkt 3, har rätt att på egen bekostnad bygga ut sitt nät fram till accesspunkten.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät, om inte annat följer av första stycket i punkt 3, har rätt att få tillträde till befintlig fysisk infrastruktur i byggnader för att bygga ut höghastighetsnät för elektronisk kommunikation om duplicering är tekniskt omöjlig eller ekonomiskt ineffektiv.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje innehavare av en nyttjanderätt till accesspunkten och den fysiska infrastrukturen i byggnaden tillgodoser alla rimliga krav på tillträde från tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät enligt rättvisa och icke-diskriminerande villkor, inklusive prisvillkor, när så är lämpligt.

När ingen överenskommelse om tillträde enligt punkterna 1 eller 2 nås inom två månader från dagen för mottagandet av den formella begäran om tillträde, ska medlemsstaterna säkerställa att varje part har rätt att hänskjuta frågan till det behöriga nationella tvistlösningsorganet för att bedöma efterlevnaden av kraven enligt dessa två punkter. Det nationella tvistlösningsorganet ska, med fullt beaktande av proportionalitetsprincipen, utfärda ett bindande beslut för att lösa tvisten inom kortast möjliga tidsram och i varje fall inom två månader, utom i undantagsfall, utan att det påverkar varje parts möjlighet att väcka talan vid domstol.

4. Medlemsstaterna får bevilja undantag från punkterna 1–3 för byggnader där tillträde till ett befintligt nät som terminerar vid slutanvändarens lokaler, och som är lämpligt för tillhandahållande av elektroniska kommunikations-tjänster med hög hastighet, garanteras på objektiva, öppet redovisade, proportionella och icke-diskriminerande villkor.
5. Om det inte finns någon tillgänglig höghastighetsfärdig infrastruktur i en byggnad ska medlemsstaterna säkerställa att varje tillhandahållare av allmänna kommunikationsnät har rätt att terminera sitt nät hos abonnenten, under förutsättning att abonnenten ger sitt godkännande, om tillhandahållaren minimerar inverkan på tredje parter privata egendom.
6. Denna artikel ska inte påverka äganderätten för ägaren till accesspunkten eller den fysiska infrastrukturen i byggnaden i de fall när en innehavare av en nyttjanderätt till den infrastrukturen eller accesspunkten inte är ägare till desamma eller äganderätten för tredje parter såsom markägare och byggnaders ägare.

Medlemsstaterna får fastställa bestämmelser om adekvat ekonomisk ersättning till personer som lidit skada till följd av att de rättigheter som föreskrivs i denna artikel utövats.

Artikel 10

Behöriga organ

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje uppgift som åligger ett nationellt tvistlösningsorgan utförs av en eller flera behöriga organ.
2. Det nationella tvistlösningsorganet som utses av en medlemsstat enligt punkt 1 ska vara juridiskt och funktionellt fristående från varje nätoperatör. Medlemsstaterna får tillåta att det nationella tvistlösningsorganet tar ut avgifter för att täcka kostnaderna för att utföra de uppgifter som det ålagts.

3. Medlemsstaten ska kräva att alla parter samarbetar fullt ut med det nationella tvistlösningsorganet.
4. Medlemsstaterna ska utse ett eller flera organ på nationell, regional eller lokal nivå för att fylla funktionen som central informationspunkt enligt artiklarna 4, 6 och 7. Medlemsstaterna får tillåta att avgifter tas ut för användning av den centrala informationspunkten i syfte att täcka kostnaderna för den funktionen.
5. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen identiteten på varje behörigt organ i enlighet med denna artikel för att utföra en uppgift enligt detta direktiv senast den 1 juli 2016 och alla ändringar avseende det behöriga organet ska meddelas innan en sådan utnämning eller ändring börjar gälla.
6. Beslut som fattas av ett behörigt organ enligt denna artikel ska kunna överklagas i domstol i enlighet med nationell lagstiftning.

Artikel 11

Sanktioner

Medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner för överträdelser av nationella åtgärder som antas i enlighet med detta direktiv och vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att sanktionerna tillämpas. De sanktioner som fastställs ska vara ändamålsenliga, effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 12

Översyn

Senast den 1 juli 2018 ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om genomförandet av detta direktiv. Rapporten ska innehålla en sammanfattning av effekterna av åtgärderna enligt detta direktiv och en bedömning av framstegen med att nå målen, inbegripet huruvida och hur direktivet kan bidra ytterligare till att ambitiösare mål för bredband än de som anges i den digitala agendan för Europa uppnås.

Artikel 13

Införlivande

Medlemsstaterna ska senast den 1 januari 2016 anta och offentliggöra de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska informera kommissionen om detta.

De ska tillämpa dessa åtgärder från och med den 1 juli 2016.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 14

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 15

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 15 maj 2014.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

D. KOURKOULAS

Ordförande